

Sidemålsdebatt

2003 - 2004

- Reivtal - forsøket i Vestfold juni-nov. 2003
- Høgre i Oslo valgt 2003 (pr. 17/3)
- Prosa-red. sitt sidemålsutspel av/etterpå- debatt
- Jan 2004: - Sidemålssøknad fra Oslo, To MRK-innslag, søkeraden, hemmelig notat fra Clement.

mu. mu.

Nynorsk

2003 og 2004

NB

Del I av II

Personleg politisk

DT 18/1/2003

■ SPRÅK

Etter det Innsida forstår, røyner det på med samarbeidet i Samarbeidsregjeringa. Nokon annan grunn kan det ikkje vere til at utdanningsministeren like før jul nytta høvet til å kringkaste kva ho meiner, men som regjeringa ho er ein del av, ikkje meiner. Høvet var at ho gjesta Torvmyrane skule i Oslo, der tiandeklassingane brukte fjoråret til å skrive si eiga barnebok på nynorsk. Flott, sa statsråden, og oppmuntra så elevane med å leggje til at ho ønskjer valfritt skriftleg sidemål, men at dette ikkje er noko regjeringa arbeider for. Vi ser fram til å få den komplette lista over slike såkalla personlege synspunkt frå statsrådar, og vonar Statsministerens kontor kan ordne lista i a) Saker der statsrådane ikkje har regjeringfloitalet på si side, og b) Saker der statsrådane verken har regjerings- eller storingsfloitalet på si side.

Ein statsråd har tenkt høgt.

Medisinering - engelsk og nynorsk

Tønsbergs Blad

← 5/6 - 2003, 10/6 - 2003

Frå helsesektoren kjenner ein godt til omgrepet feilmedisinering, og sjeldan skjer dette fenomenet innafor andre sektorar. No kan ting tyde på at eit såkalt «forsøk» i skolen i Vestfold skal få den same merke-lappen.

For di nokre lærarar har fått vanskar med å motivere ungdom til å lære seg nynorsk, har ein foreskrive ein resept for ein lettint kur: dei skal sleppe å skrive nynorsk, og samstundes bli gode i språket. Makan til feilbehandling skal ein leite lenge etter. Revetal ungdomsskole er kuranstalten for dette prosjektet, og ved å studere den nasjonale karakterstatistikken vil ein sjå at elevane der rettnok har litt dårlegare karakter i nynorsk enn ungdom i resten av fylket. Men det viser seg samstundes at Revetal også har dårlegare snittkarakterar i matematikk og engelsk. Karakteren på avgangsprøva i engelsk er til og med like dårleg som nynorsk-karakteren. Likevel kjem det ikkje framlegg om å skrive ut den same medisininen som nynorskundervisninga skal reddast av for engelskfaget, langt mindre at elevane berre skal lære å lese engelsk, og ikkje lære å skrive språket. Grunnen er enkel. Dette er eit spørsmål om politikk. Her er det nynorsken ein vil til livs. Viss ikkje det var slik, ville ein sjølvsagt foreskrive den same medisininen for at ungdommen skal bli gladare i matematikk og engelsk også.

3.juni 2003

Steinar Aas,

cand. philol, Nynorsklaget

Har Nynorsklaget ein betre medisin?

AKTUELL KOMMENTAR

Norskseksjonen ved
Revetal ungdomsskole
v/Odd Vik og Ingeborg Astrali

Grunnet tekniske feil kom dette innlegget i feil versjon i lørdagsavisen. Tønsbergs Blad beklager.

Syner til innlegg i Tønsbergs Blad 5.juni. Cand. philol Steinar Aas, som representant for Nynorsklaget, går her til åtak på Revetal ungdomsskole for å ha sett i gang eit forsøk med fritak for skriftleg sidemål på ungdomstrinnet. Han vågar å kalte det «feilmedisinering». I staden for å lage si eiga forklaring på kva vi vil med forsøket, kunne han gjort, som t.d. Noregs Mållag har gjort: Vende seg til skulen for å få kopi av søknaden og det pedagogiske materiellet vi har laga før ein uttaler seg. Da hadde han hatt betre grunnlag for å be om spalteplass i Tønsbergs Blad, og leserane ville ha skjønt kva han skriv om.

Truleg har Aas tent på alle pluggane i samband med overskrifta i Aftenposten laurdag 31. mai. «Elevene slipper skriftlig nyorsk» er Aftenposten si eiga vinkling av emnet. Les ein resten av oppslaget, ser ein raskt at Revetal ungdomsskole slett ikkje vil nynorsken til livs. Ei omlegging av læreplanen når det gjeld

sidemål, er minst like viktig for dei med nynorsk som hovudmål.

Representanten for Nynorsklaget har rett i eit påstand: Denne saka er eit spørsmål om politikk. Alle som undrivarer på ungdomstrinnet, har i årevis visst at vi er på pedagogisk villspor – og der har vi i alle fall vori heilt sidan kursplandelinga vart avskaffa. Da 9-årig grunnskule vårt innførð, var det berre kursplan 3 som hadde skriftleg sidemål, nå omfattar det heile elevflokkon, uansett evnenivå.

Her, som så ofte elles når det går politikk i ei sak, er det nokon som må betale prisen. I dette tilfelle, tusenvis av ungdomsskuleelevar som må bruke tid og krefter på eit skriftleg fag berre ein mikroskopisk del av elevflokkon sidan skal nytte som bruksspråk. Ein er freista til å seie at her er elevane til for faget si skuld – og ikkje omvendt.

Sidan Steinar Aas meiner han brenn for nynorsk, burde han uroe seg for tendensen ein finn blant ungdom med nynorsk som hovudmål: Etter solid opplæring i sidemål på ungdomstrinnet og i vidaregåande skule, vert alt for mange freista til å gå over til bokmål som skriftleg bruksspråk. Det ser ein mellom anna av kor lite nynorsk ein finn i avisar og forskingsarbeid.

Skriftleg opplæring i sidemål høyrer

heime som valfag i vidaregåande skule, og elles som obligatorisk fag ved skular som utdannar for yrke der ein må beherske begge målføre, som t.d. lærarhøgskulane.

Vi skal ikkje bruke opp spalteplassen til å kivast med Aas om kvar på karakterstatistikken Revetal ungdomsskole ligg, men berre opplyse at 1997 var siste året skulen kom opp i norsk til skriftleg eksamen. Da låg resultatet på gjennomsnittet. Handsaminga av tal i innlegget til Steinar Aas er noko merkeleg – når han dreg den slutning at forsøket skal vere ein lettint måte å sleppe unna arbeidet med å betre karakternivået på skulen vår. Forsøk med fritak for skriftleg sidemål er eit svært grundig gjennomarbeidd pedagogisk opplegg, og er ein del av Vestfoldprosjektet – som omfattar fleire forsøk enn dette også på vår skule. Grunngjevinga ligg i søknaden: Vi ønskjer at ungdomane skal oppleve eit levande sidemål, gjennom møte med ulike sjangrar, presentasjonsformer og fagkombinasjonar. Det unner vi også elevar i nynorsk-skular – framfor å bruke ein time i veka på å terpe skriftleg.

Innføring og repetisjon av formverket i sidemål blir gjennomført i eige hefte, undervisning i dialektar og språkhistorie likeså. Alt materiellet er laga som penne hefte elevane skal ta med seg over

i vidaregåande skule. Vi har hatt fleire møte med representantar for dei vidaregående skulane som tek i mot elevar frå oss, og har berre fått positiv respons. Ingen trur at våre vil stille så mykje svakare enn dei som har hatt skriftleg opplæring etter nåverande læreplan. Vi reknar med at ei undersøkning om eit år vil fortelje noko om netttopp dette. Sjølv har vi utarbeidd ei undersøking som skal gjennomførast rett før skuleslutt i 10.klasse – der vi undersøker grunnkunnskapar og haldninga til sidemålet. Om ei vekes tid kan vi samanlikne avgangselevane frå år 2002, som hadde skriftleg sidemål, med dei som går ut i år. For alle som meiner det er viktig å arbeide for at den norske språkarven skal leve vidare i ei tid da engelsken et seg inn i både tale- og skriftspråk med stormskritt, gjeld det å tenkje nytt.

Hadde Steinar Aas på vegne av Nynorsklaget bede om å få eit hefte med årsplanar for 8.-10. klassetrinn, ville han ha sett at i sidemål er det lagt opp ti høgtlesing og stillelesing av både fag og skjønnlitteratur, song, dramatisering, avislesing, samtaletrening, lyttetrening, dialektkunnskap, ordlistetrening og formkunnskap. Vi trur Ivar Aasen ville ha vori særslig glad for eit slikt opplegg om han hadde levd – for han var ein fornuftig mann.

Tidsskrift. Bl. 26.06.2003

Språkleg mangfald og dialog

Eg viser til tidlegare innlegg i debatten om prøveprosjekt om side-målsundervisning i Vestfold og ved Revetal ungdomsskule. Mitt innlegg i saka var eit forsøk på å skape dialog om språk generelt og språkpedagogikk spesielt. Eg prøvde meg med ein fotballmetafor om likskap mellom spelestil på fotball-landslaget og debattstil i spørsmål som har med side-målsundervisning å gjere. Hovudpoenget mitt var at språkstriden er over, at vi må samordne kreftene, og at vi må finne andre måtar å diskutere og spele på enn det som tidlegare har vore gjort. Derfor ville eg også rose det prøveprosjektet som no er i gang ved Revetal ungdomsskule, der elevane får lese gode nynorske tekstar i staden for å pugge grammatikk. Av ein eller annan grunn har ikkje dette blitt oppfatta av dei ansvarlege for prosjektet, Ingeborg Åstrali og Odd Vik.

Åstrali og Vik kritiserer meg for at eg ikkje har gått rett til kjeldene og sett meg inn i kva prøveprosjektet ved Revetal ungdomsskule handlar

om, ved å lese om det på internett eller be om å få det tilsendt. I denne samanhengen viser eg til vanleg praksis for diskusjonar i offentleg samanhengar. Ingen krev at andre skal vite meir enn det ein sjølv har gjort kjent i den samanhengen diskusjonen går føre seg i. Skulle eg returnere ein slik ball, kunne eg ha bedt Åstrali og Vik lese ei mengd med tilgjengelege artiklar om språkpedagogikk som støttar mitt syn i den saka vi diskuterer. Men når eg ikkje gjer det, er det fordi eg meiner vi må diskutere på dei premissane vi har lagt opp til i lokalavisa. Vi diskuterer faktisk ikkje berre for oss sjølve, men også for avislesarane. Og då er det vårt ansvar å forklare kva vi står for i den samanhengen.

Det som var eitt av mine hovudpoeng, var at tankegangen bak prosjektet på Revetal var både god og rett. Det er viktig å lese gode tekstar for å

dagens GJEST

Norunn Askeland er førstelektor ved Høgskolen i Vestfold, Avdeling for lærerutdanning. Ho er også medlem av fagnemnda for nynorsk i Norsk språkråd

bli god til å skrive. Men eg meiner også at elevane må begynne å lese og skrive gode tekstar på nynorsk og eventuelt dialekt lenge før dei kjem i ungdomsskulen. Det er det som er tankegangen i den gjeldande læreplanen. Men vi veit alle at den ideelle læreplanen er noko anna enn den praktiserte læreplanen. I den praktiserte læreplanen er det slik at elevane møter nynorsken først etter jul i niande klasse (i enkelte tilfelle ikkje før i tiande klasse) og då mest som pugg og

terp. Og det er i slike tilfelle ein kan vere freista til å spørje: «Kan ein då vente anna enn at elevane får problem med å lære seg nynorsk?» Eg meiner at lærarane ved Revetal har sett noko viktig når det gjeld språkpedagogikk. Eg meiner også at lærarane på lågare klassetrinn har mykje å lære av tenkinga bak prosjektet på

Revetal. Eg ser på språkleg mangfald som eit gode i eit lite språksamfunn, blant anna fører det til at vi legg merke til språket og ikkje tar det for gitt. Derved står vi sterkare både når vi skal lære eige morsmål og andre språk.. I tillegg kan vi lettare bli klar over kor viktig det er å kjempe mot det ein kallar domenetap, der norsk taper terreng som fagspråk, slik tilfellet er i oljebransjen.

Det skal ikkje vere tvil om at eg helsar forsøket ved Revetal ungdomsskole velkommen. Eg er interessert i dialog om forsøket, ikkje minst fordi eg sjølv har arbeidd mykje med sidemålsundervisning på nynorsk som lærar i både ungdomsskule og vidaregåande skule. Men dersom eg får lov, kjem eg gjerne på besøk til hausten med ei gruppe studentar, som stort sett er frå Vestfold og som truleg er som vestfoldingar flest i synet på sidemålsopplæring. Så kan vi diskutere språkpedagogikk generelt og sidemålsopplæring spesielt.

«Nynorsk-forsøket» på Revetal

KTUELL KOMMENTAR

argit Kristine, Gunvald Andreas,
gunn og Daniel Ims
digare elevar ved
Revetal ungdomsskole

ungdomsskolen vår, Revetal, har i t siste kommi i fokus i media, etter ein har sett i gang eit «forsøk» med lemlåsundervisning. Underhaldningsverdien toppa seg da innleget Revetal-lærarane Odd Vik og Inborg Åstrali 7.juni blei kjørt gjennom riksmålsprogrammet til TB og m ut i ei noe merkelig språkdrakt. Denne tabba illustrerer likevel eit stig poeng, nemlig at dei som har norsk som «brukspråk», som Vik Åstrali omtalar, ikkje bare er vi, in mikroskopisk del av elevfløya», som uttrykker oss skriftlig på norsk til daglig. Nynorskbrukarar også dei som skriv språket frå tid anna, som Vik og Åstrali, dei unge som behandler nynorskmeill på ein eller annan måte, som TB, vi alle som hører og les nynorsk i ke samanhengar. Med mindre ein ille ønske å fjerne nynorsken frå unge av, eller alle, dei samanhengar han opptrer i dag, vil vi alle ra brukarar av nynorsk.

Såleis er også nynorskopplæringa i svært nyttig del av undervisninga skolen. Vi meiner det bør vera eit il at brukarane av nynorsk blir så mpetente som råd er, om det nå ndlar om oss som seinare byter til norsk som hovudmål, dei som

skriv nynorsk i somme samanhengar, eller dei som aldri skriv nynorsk, men likevel møter han. Vi meiner vidare det er skolen som bør sørge for å gi nynorskkompetanse, akkurat som det er skolen si oppgåve å gi oss grunnleggande kompetanse på andre, sjølv langt smalare, fagområde.

Hossen skal så skolen gjøra elevane kompetente? Det er eit viktig spørsmål, og det kan sjølv sagt diskuteras. Vi er einige i mye av det Norunn Askeland skriv i TB 13.juni når ho hevdar at ein først og fremst må lesa mange gode tekstar for å lære å skrive godt. Vi er derfor også einige med Vik og Åstrali som unnar elevane å sleppe «å bruke ein time i veka på å terpe skriftleg». Likevel er det her vi finn det relevant å trekke inn vår erfaring som Revetal-elevar for å kommentere det som nå kjem frå lærarrommet. Vi må dessverre tilstå at vi trekker litt på smilebandet når tankegangen innan nyare språkpedagogikk blir nemnd i same andedrag som norsklærarane på Revetal. Som også Norunn Askeland peikar på, er det mye i argumentasjonen til Vik og Åstrali som viser at det slett ikkje er ideane i nyare pedagogikk som skin gjennom. Det er vel svært lenge sia det var sjølve læreplanane som la opp til at ein skulle lære nynorsk ved terping. Likevel er det sant at terping har vori ein høgt skatta læringsmetode hos somme av norsklærarane på Revetal. Vik og Åstrali skriv at «alle som underviser på ungdomstrinnet har i årevis visst at vi er på pedagogisk villspor». Vi tvilar på sannings-

gehalten i at alle norsklærarar har delt denne vissa, men vi kan nok skrive under på at mange på Revetal, og sikkert mange andre stader, har vori på villspor.

Det er, etter vår mening, ein grunnleggande feil ved mye av norskkundervisninga på Revetal at ein underviser i nynorsk som om det var eit fremmendspråk. Vi kan nemne disiplinen omsetting frå bokmål til nynorsk, som i alle fall var i bruk i vår tid. Er det noe ein oppnår med den metoden, så er det å vise at nynorsk er noe annleis, ikkje det «naturlike» bokmålet ein kjenner frå før. Det var vidare ikkje særlig populært å legge nynorsken nært opp til vestfoldsk talemål, fordi det da ikkje blei «skikkelig» nynorsk, sjølv om han var innafor normalen som Språkrådet har vedtatt. Ein skulle visstnok få problem med å skilja mellom bokmål og nynorsk, ein absurd påstand som vi kjenner igjen når Ole Hagen uttalar til Aftenposten 30.mai at bokmål og nynorsk har blitt så like at elevane ikkje greier å skilja dei.

Fleirtalet av norsklærarane på Revetal har ikkje bakgrunn frå Vestfold, og det kan dei sjølv sagt ikkje klandras for. Likevel meiner vi at norsklærarar, sjølv på barne- og ungdomsskolen, bør ha ein viss kjennskap til det lokale talemålet.

Det er ei kjensgjerning at vestfoldingar snakkar vestfolddialekt i varierande grad. Ikkje eingong i Re kommune snakkar alle like «breitt» som før, men dei same grammatiske strukturane finns ennå i stor grad. Vår

erfaring er at ein ved å lytte til sin eigen dialekt ser både dialekten og nynorsken i eit nytt lys. Grammatikken i dialekten blir ikkje lenger feil, og nynorsken blir ikkje lenger fremmend. Ved å fokusere på grammatikken i vestfoldmålet blir det også lettare å peike på dei tinga som ikkje er likt i vestfoldsk og nynorsk. Dette er heller ikkje ein uprøvd måte å lære nynorsk på; sjølv har vi positiv erfaring med mange av lærarane på Greveskogen videregående skole.

Det er sikkert mange ting i nynorskopplæringa som kan og bør endras på, gjerne med forsøk. Problemet med Revetal-prosjektet er for det første at det som forsøk ikkje verkar truverdig. I vanlig forsøkspraksis gjennomfører ein forsøket først og trekker slutningar i etterkant. På Revetal har ein del av lærarane alt bestemt seg for kva konklusjonar ein skal trekke. For det andre framstår det som dei er drivne av eit anna, overordna prosjekt når dei vil ha vekk nynorskopplæringa også frå videregående. Da må ein også kunne samanlikne nynorsk skriftlig med andre ting ein lærer og spørja seg kva det er med nettopp nynorsk som skulle gjøra han så mye mindre relevant enn andre fagområde. Til slutt skulle kanskje vi også prøvd å ta Ivar Aasen til inntekt for synspunkta våre. Men Ivar Aasen er død, og vi vil ikkje forstyrre han. Derfor seier vi heller, og lar det vera vår «medisin»:

Leve vestfoldmålet og leve nynorsken!

-Vi kan for lite nynorsk

RE: Sidemålforsøket ved Revetal ungdomsskole er mislykket. Det mener Kahle Ismail og Anette Ommeland, som nå går på Re videregående skole og synes de kan altfor lite nynorsk.

-Vi ble kjempeglade da vi gikk på ungdomsskolen og fikk høre at vi skulle slippe skriftlig nynorsk, men nå skulle vi ønske vi heller hadde hatt det, sier Kahle Ismail.

Forsøkskaniner

De to var med i det første kullet som var med på forsøket som går ut på at elevene slipper skriftlig sidemål. Begge har snart gjennomført det første halvåret ved Re videregående skole, og synes de henger etter i nynorsk. De har ennå ikke hatt noen tentamen eller eksamen, men mener likevel at elevene som kommer fra skoler uten forsøksordning kan mer enn dem.

-I år får vi samlekarakter i norsk. Det betyr at et dårlig nynorskresultat trekker ned hele norskkarakteren, sier Anette Ommeland.

Ingen særbehandling

De to ungdommene er ikke tilhengere av obligatorisk sidemål, men mener at siden de må ha det på videregående, ville det være bedre om de hadde lært det skikkelig på ungdomsskolen. Et alternativ hadde vært en bedre oppfølging på videregående, men der blir de behandlet på samme måte som elevene som har hatt skriftlig nynorsk på ungdomsskolen. Kahle Ismail og Anette Ommeland mener de har mange tidlige elever ved Revetal ungdomsskole med seg når de kritiserer nynorskforsøket.

Advarer

Begge er klar over at det er fint lite de kan gjøre for endre forholdene. Skal de få gode karakterer, må de bare lære seg bedre nynorsk, men de vil i alle fall advare mot forsøket som de har dårlig erfaring med.

Tester ved Re ungdomsskole har vist at det første forsøkskullet er bedre i nynorsk enn elevene som gikk ut året før og hadde skriftlig nynorsk.

De resultatene tror ikke de to jentene noe på.

For å skrive ut, klikk høyre museknapp og velg Skriv ut/Print.

....

Artikkel 2:

Venter på evaluering

RE: Ved Revetal ungdomsskole er andre kull i gang med sidemålforsøket, og enda et kull skal i gang neste år. Om skolen vil søke om en ny forsøksperiode, er foreløpig uvisst.

-Både Re videregående og andre videregående skoler som har elevene fra Revetal ungdomsskole skal holde et spesielt øye med våre elevene for å finne ut om de kommer bedre eller dårligere ut enn andre elevene. Kommer de dårligere ut, må vi jo revurdere prosjektet, sier inspektør Ellen Borgmann ved Revetal ungdomsskole.

Det første forsøkskullet har nå gått fire måneder ved de videregående skolene, og Borgmann har ennå ikke fått noen tilbakemeldinger fra skolene.

De videregående skolene som har elevene fra Revetal ungdomsskole, har fått oversendt det materiellet elevene har brukt ved ungdomsskolen, og de er orientert om opplegget. Borgmann understreker at elevene som deltar i forsøket har lært nynorsk, og at de har hatt mindre skriftlige prøver, men at de ikke har hatt de obligatoriske nynorske stilene. Elevene har hatt undervisning både i grammatikk, språkhistorie og dialektlære. Hun viser også til noen mindre prøver ved ungdomsskolen der forsøkselevene ble sammenlignet med elevene som hadde fulgt den ordinære læreplanen. Testene viste at elevene på forsøksordningen fikk bedre resultater.

....

Artikkel 3

WT

Feislått forsøk - eller flagget til topps?

Hovedoppslaget i Tønsbergs Blad 22.11 om feislått forsøk med fritak for skriftlig sidemål på Revetal ungdomsskole, bør ikke stå ukomentert.

Ingeborg Åstrali
adjunkt

November 26, 2003

Avisens vinkling er egnet til å skremme opp både elever og foreldre som er fokusert kun på karakterer. Evalueringen i videregående skole første høst bør inneholde en måling av holdninger. Skulle Revetal-elevene i snitt vise en mer positiv holding, og være godt kjent med nynorsk litteratur, er et viktig mål nådd: Positiv innstilling er det beste grunnlag for å ta fatt på den skriftlige delen av faget. I dag er nynorsk som skriftlig sidemål dessverre et ulystbetont pliktøp for altfor mange i videregående skole - noe som også har bidratt til å svekke nynorskens stilling i samfunnet.

Undertegnede har på egen initiativ arbeidet for en endring av læreplan for sidemål helt siden 70-tallet, har som lærer deltatt i utarbeidelsen av det nevnte forsøket og tenker ikke å slippe taket i denne viktige saken selv om jeg ikke lenger er ansatt ved skolen der forsøket foregår.

La det være sagt at jeg ikke vil tas til inntekt for visse gruppers iherdige kamp for å fjerne nynorsken. Forsøket er et meget viktig steg i riktig retning for å bevare en målform som har synkende oppslutning. Tall fra Statistisk sentralbyrå viser at prosenten nynorskbrukere i grunnskolen er sunket til 14,7, og ved Universitetet i Oslo bruker kun 2,4 prosent av studentene målformen. Nynorsk vil *kun* overleve som skriftspråk i årene framover dersom denne lille prosenten stimuleres til å beholde sin målform. Unge må derfor få nok *tid* til å pleie sitt hovedmål gjennom hele utdanningsløpet, og de må utvikle et ønske om å beholde nynorsk som bruksspråk i skrift og tale når de blir voksne. Forsøket på Revetal ungdomsskole er derfor midt i blinken også for ungdomsskoler i nynorskdistrikten.

Målet med forsøket i bokmållskoler er å skape positive holdninger til nynorsk. Vektlegging av et variert utvalg muntlige aktiviteter og styrking av leseferdigheten vil garantert fjerne mange unødige barrierer. Nynorsk skjønn- og faglitteratur er nemlig helt avhengig av en større lesekrets enn de 14,7 prosentene nynorskbrukere for å overleve.

Avisoppslaget signaliserer at elever med forsøksordning står dårligere i skriftlig nynorsk og derfor engster seg for karakteren. De videregående skolene må være aktive medspillere for å gjøre overgangen i en forsøksperiode på ungdomstrinnet minst mulig problematisk, dersom de ønsker velkommen en ny ordning for sidemålsfaget. Noe de etter min mening bør gjøre. Går man tilbake til første læreplanen for ungdomsskolen, var skriftlig sidemål forbeholdt plan 3-elevene, dvs. de teoretisk sterke. Dette var det tross alt litt mening i. Ved overgang til

sammenholdte klasser, ble sidemål skriftlig obligatorisk for alle. Hvem som skal ta ansvaret for en så uvettig endring, skal jeg ikke uttale meg om her. Bare en viss del av elevene må ha skriftlig sidemål i videregående skole. Forhåpentligvis vil det obligatoriske kravet bli fjernet også her, til fordel for et faginnhold på linje med Revetal-forsøket. Inntil så skjer, kan man tilby skriftlig sidemål som tilvalgsfag. I en homogen gruppe læres like mye på noen måneder som på to år i en sammenholdt klasse med en spredning i evnenivå som setter store begrensninger i tempo og faglig utbytte.

Skal vi så ikke lenger ha skriftlig sidemålsopplæring i Norge? Etter mitt syn hører en slik opplæring hjemme som tilvalgsfag i grunnskole og videregående skole for språklig interesserte elever. Som obligatorisk fag, hører det *kun* hjemme ved læresteder som utdanner for yrker hvor man trenger gode kunnskaper i skriftlig fremstilling på begge målformene, for eksempel lærerhøyskolene. På slike steder bør opplæringen til gjengjeld være *solid*.

I *Utdanning* nr. 20/03, under spalten *Språkligheter*, spanderer professor Finn-Erik Vinje noen hurraord på Revetal ungdomsskole. Der har "en allianse av lærere, foreldre og utdanningsdirektør greid å befri elevene fra den ørkesløse dobbeltopplæringen i norsk skriftlig; Disse slipper å uttrykke seg på to varianter av norsk. Altså mer tid til skrivetrening i hovedmål, til lesing av nynorsk litteratur og til nynorsk språklære. Flagget til topps!".

Omtrent samtidig ble Kvalitetsutvalgets innstilling - *NOU 2003:16 I første rekke. Forsterket kvalitet i en grunnopplæring for alle* sendt ut til høring. Her fremgår det med all tydelighet at det vil bli behov for nye læreplaner. Denne gangen må det ikke gå som det gikk med L97 - den så dagens lys uten noen positive endringer for sidemålsopplæring. Skal fadesen unngås denne gang, må alle gode krefter settes inn for ikke å havne i en ny ørkesløs skyttergravskrig mellom målfanatikere på begge sider. Endel målfolk synes å sveve i den villfarelse at skriftlig opplæring i nynorsk for bokmåelselever styrker nynorsk språk. Men andelen bokmåelselever som etter endt opplæring velger å gå over til nynorsk som skriftlig bruksspråk, er mikroskopisk.

Kvalitetsutvalget slår fast at norsk skole på flere områder trenger fornyelse, økt læringsutbytte og at forbedringspotensialet er stort. På ungdomstrinnet står sidemålsundervisningen først i køen av fag som må få ny læreplan dersom det faglige innholdet skal kunne sies å være relevant - slik utvalget krever.

Kvalitetsutvalget signaliserer også at vi har et 2. fremmedspråk i vente som obligatorisk fag på ungdomstrinnet, noe som gjør det enda mer påkrevet å revidere sidemålsundervisningen. Det er grenser for hvor mange fag man kan presse på ungdomsskoleelever. Riktig nok antydes det, at det her skal legges mest vekt på kommunikasjon, men det er grunn til å frykte at dette også blir en svøpe for den store andelen elever med behov for mye tid til skriftlig morsmålstrenings. De som skal utarbeide nye fagplaner for engelsk og et eventuelt nytt fremmedspråk, hadde hatt stor nytte av å studere forsøket på Revetal ungdomsskole.

Sist oppdatert: 25. November

Elever vurderes uten karakter

Elevene i åttende klasse ved Andebu ungdomsskole skal kommende skoleår vurderes uten karakter. Også andre skoler skal delta i flere interessante forsøk.

Ellen Bering *Tønsbergs Blad 20/07 - 2002*

Det er Statens Utdanningskontor i Vestfold som har godkjent søknadene om forsøk som avviker fra læreplanen eller opplæringsloven. Revetal ungdomsskole, Andebu ungdomsskole og Kjelle ungdomsskole har nå fått klarsignal til å sette i gang sine forsøk.

Tidligere har Berg ungdomsskole i Larvik, Sande ungdomsskole, Svelvik ungdomsskole og Gjøklep ungdomsskole fått godkjent sine søknader om ulike forsøk.

I Andebu skal eleven, som går i åttende klasse, vurderes uten karakter i fagene musikk, kropsøving og kunst og håndverk.

Revetal har tidligere fått godkjent forsøk med avvik fra fag- og timefordelingsplanen. Nå har man i tillegg gått godkjent forsøk med fritak for skriftlig sidemål og skriftlig avgangsprøve.

Kjelle har fått godkjent forsøk med avvik fra fag- og timefordelingsplanen. Alle forsøkene er tidsavgrenset. Utdanningskontoret har sendt brev til kommunene der rammene er ytterligere beskrevet.

(7)

18

Tausb. bl.

Eksamens *28 - 30/6?*

Munnleg 2003 matematikk?

Tønsbergs Blad melder 26. juni at det står dårleg til med karakterane i matematikk i fylket. Vi må be undervisningsdirektøren setje i gang forsøk med undervisning utan at matematikkoppgåvene blir løyste skriftleg. Undervisningsdirektøren har godkjent eit forsøk i Vestfold som går ut på å vise at elevane blir betre i nynorsk utan å skrive språket. Denne underfulle oppskrifta bør vel matematikk også få nytte godt av?

Tromsø 27. juni 2003

Førsteamanuensis Roger Lockertsen, Nynorsklaget

Ap vil ha valgfri karakter i sidemål

Sandefj. Blad 2/12 - 2002

Fylkespartiet. Vestfold Arbeiderparti vedtok lørdag AUFs forslag om å innføre en forsøksordning med valgfri karaktersetting- og eksamen i sidemål.

– Jeg er fornøyd med vedtaket. Dette er viktig for mange elever som sliter med å lære seg grammatikk i to målformer. Men det er viktig å understreke at dette ikke er et forsøk på å svekke sidemålsundervisningen. Tvert imot vil den kanskje styrkes, ved at elevene får en mer positiv holdning til sidemål når karakterpresset forsvinner, sier Ken Roger Bratteng, fylkesleder i AUF. Bratteng er også nominasjonskomiteens fjerdekkandidat til fylkestingslisten til Vestfold Arbeiderparti.

Slipper pugg

– Jeg er litt redd for at en slik ordning kan signalisere at sidemål ikke er så viktig, men jeg er sikker på at norsk lærere fortsatt vil mene at det er viktig å formidle litteratur som er skrevet i sidemålsformen og vedtaket vil bidra til at en kan løfte undervisningen. Man slipper å bruke tid til å pugge grammatikk, sier Bratteng.

Gode resultater

Det finnes én ungdomsskole i Vestfold som har innført denne ordningen og som opplever gode resultater. Men dette forslaget gjelder for de videregående skolene i fylket og saken kommer opp i neste fylkesting.

– Vi har ikke mulighet til å lofeste slike bestemmelser i de enkelte fylker. Derimot er det åpnet for at vi kan innføre forsøksordninger for alternative måter å gjennomføre sidemålsundervisningen på, forklarer Bratteng.

Skriftleg sidemål

I Dagbladet 25.01 tek Noregs Mållag Carl I Hagens ønskje om å verte sitert på sitt eige målføre til inntekt for å halda fram med obligatorisk skriftleg sidemålsundervisning i skulen.

Vi bør heller helse velkomme dei skulane som nå anten er i gang med, eller ligg i startgrøpa til å søkja om fritak for skriftleg sidemål til fordel for ei styrking av munnleg dugleik i faget.

Skriftleg sidemål som obligatorisk fag hører berre heime på høgskular som utdannar for yrke der ein må beherska begge målformene - slik som i lærar- og journalistyrket. Noregs Mållag bør arbeide for at opplæringa ved slike institusjonar vert solid. Det er ho ikkje i dag.

Ingeborg Åstrali

Dagbladet

MANDAG 2. FEBRUAR 2004

Språkpolitikk eller gode norsk

Kommentar

Roger
Lockertsen
Førsteamanuensis i nordisk
språkvitenskap

Foreldre ved Revetal ungdomsskole bør lytte til dei elevane ved skolen som uttalte til Tønsbergs Blad 22. november at sidemålforsøket ved skolen var mislykka. Rart er dette ikkje. Forsøket har ikkje som overordna mål å gjere elevane flinkare i å skrive nynorsk. Det enkle faktum at nynorsk er eit skriftspråk, og at det er skriving av nynorsk som skal lærest, ser ein vekk frå. Symptomatisk er det at fagfolk i norsk

språk som arbeider med norskfaget ut frå vitskapleg ståstad på universitet og høgskolar, aldri blir inviterte til å vurdere opplegg for forsøk av denne sorten.

Forsøket ved Revetal blei godkjent utan at fagleg evaluering for forsøket var på plass. Om ein test som no er blitt gjort på skolen, og tolka som ein suksess i media, slår skolens rektor fast: «Vi vil understreke at denne testen ikke er vitenskapelig, men resultatet av den viser en tendens».

Elevane sjølv har derimot merka seg at på vid. skole kan dei skrive mindre nynorsk enn dei som har hatt opplæring i å skrive nynorsk. Det er sjølv sagt

at det må bli slik. Ein lærer å skrive av å skrive – så enkelt er det. Å lage forsøk som skal gå ut på at elevane lærer seg å skrive ved ikkje å skrive, men berre lese, er det reine nonsens. Ein slik hypotese er å samanlikne med ein påstand om at ein lærer å symje ved å sjå på vatnet.

I avisene har vi derimot fått vite at dei som står bak forsøket, ikkje først og fremst er interesserte i at elevane skal lære seg å skrive nynorsk. Forsøket skal bakspelarane bruke til å få vekk kravet om nynorsk skriftleg i skolen i heile landet. Det har dei skrive under på i lesarinnlegg. Likevel godkjenner utdanningsdirektør Kåre Hoel flere forsøk av same slag. Nø-

Baklengs inn i frar

Aktuell kommentar

Ingeborg Astrali

adjunkt

Førsteamanuensis i nordisk språkvitenskap Roger Lockertsen er i Tønsbergs Blad 03.12 sår fordi spesialistar på språk, slike som han, ikkje er rådspurde før forsøket med fritak for skriftleg sidemål vart sett i gang på Revetal ungdomsskole. Ei velsigning frå dei med «vitenskapleg ståstad på universitet og høgskolar» garanterer neppe for ein meir meiningsfylt læreplan, om Lockertsons syn

på denne saka er representativ.

Når ein ventar gode argument for å halde på kravet om obligatorisk skriftleg sidemål, kjem gjerne trugsål. Utanningsdirektør Kåre Hoel kan vente seg både det eine og andre frå illsinte foreldre og elevar som med opplæringslova i hand bør stå på retten til skriftleg opplæring i sidemål, skal vi tru Lockertsen.

Politikarar som vågar pirke borti denne «verkebyllen» ved neste læreplanutforming, veit kva dei har i vente frå dette illsinte mindretallet av såkalla nynorskforkjemparar som hittil har fått regjera ein viktig del av norsk språkpolitikk. Kva har dei oppnådd?

Har Lockertsen eit godt svar på kvifor talet på nynorskbrukarar berre minkar, trass i at sidemålopsplæringa har vori obligatorisk for alle i grunnskule og på allmennfagleg line i v.g. skule i mange tiår? Kor stor prosent nynorskelevar som etter avslutta skriftleg sidemålopsplæring går over til bokmål som skriftleg bruksspråk?

Lockertsen klamrar seg fast til eit velkjent argument: Nynorsk er eit skriftspråk, difor kan vi ikkje læra nynorsk på anna vis enn ved å skriva - det siste halmstrået i ein håplaus kamp. Ein kamp som meir og meir liknar på den som i si tid vart førd for å halde på latin i skulen. Dette er ikkje språkpolitikk for framtida, Lockertsen.

«Like lite som skriftleg latin kunne gjenskapa et levande språk, like lite nytte gjer skriftleg sidemål i kampen for å hegna om nynorsk»

tida

Tønsbergs Blad 8.12.2003

Like lite som skriftleg latin kunne gjenskapa et levande språk, like lite nytte gjer skriftleg sidemål i kampen for å hegna om nynorsk. Den oppgåva må forfattarar, skribantar og grasrota i nynorskdistrikta ta ansvaret for sjølve. Så får bokmålsfolket gje sitt ved å bli gode leسارar og lyttarar. Dei skapar ikkje levande nynorsk.

Å definera nynorsk som berre skriftspråk, kan vitenskapleg vera så rett det vera vil. Det kjennest ikkje rett, korkje for nynorsk eller bokmål som sidemål. Ivar Aasen bygde nynorsken over ein lest av dia-

lektar som framleis er levande i bygdene våre. Han tok altså utgangspunkt i talespråka. Kva er difor meir naturleg enn å lesa og lytta for grunnskulelevar?

For Lockertsen er dette så ille at nynorsk strekk ikkje til - det franske *nonsens* må til for å karakterisere tullet dei driv med på Revetal ungdomsskole: Ei form for symjeopplæring der ein berre ser på vatnet. Men - fridd i frå timar med øving i skriftleg framstilling, opnar det litterære hav seg. Uendeleg, omskriftleg og med djupn og grunnar der alle finn ein stad å leggje utpå. Trygge.

Ingen skal drukne i raud-

blyantfarge eller kave for ein karakter utan mål og mening.

Førsteamanuensisen er arg. Han meiner vi i lesarinnlegg har skrivi under på at forsøket er eit ledd i kraftet om å få vekk nynorsk skriftleg i skulen landet over. Då må han lesa gründigare. Vi seier tydeleg at ei omlegging til muntleg sidemål i nynorskskular vil

vera ei styrking av målforma. Framleget om å tilby skriftleg sidemål som tilvalsfag for dei som ønsker det, passar vel heller ikkje inn i Lockertsns konservative språkpolitikk?

karakterar?

Tønsbergs Blad 3.12.2003

«Å lage forsøk som skal gå ut på at elevane lærer seg å skrive ved ikkje å skrive, men berre lese, er det reine nonsens»

er det elevane ved Bugården ungdomsskole i Sandefjord som det skal eksperimenterast med. Dette skjer trass i at det finst seriøse forsøk og utprøvingar som sikrar betre språkinnlæring – og dermed positive holdningar – for eksempel ved Holmlia skole i Oslo.

Etter opplæringsloven har elevane krav på opplæring. I eit sidemålforsøk i Trøndelag gjorde foreldra kort prosess. Ikkje ein einaste elev blei med på «forsøket» då det blei klarlagt at det var språkpolitikk – ikkje fagopplæring dei skulle lokkast til å vere med på.

Elevane som ikkje har fått nynorskopplæring på Revetal og no er i vidaregåande skole i, kan jo også drive politikk. Dei kan sa-

man med foreldra vende seg til utdanningsdirektør Kåre Hoel og krevje at han no betaler for det «forsøket» dei har blitt lokka til å vere med på. Det kan han gjøre med å punge ut for ny undervisning i skriftleg nynorsk i vidaregåande skole i staden for den elevane

blei fråteken i ungdomsskolen.

<http://www.riksmalsforbundet.no/ordet3-3-03.html>

~ *Ordet – nr. 3, 2003*

Elevene slipper skriftlig nynorsk

Ingen av elevene på Revetal ungdomsskole i Vestfold har skriftlig nynorsk. Norsklærer Ole Hagen betegner den skriftlige nynorskundervisningen som drives i ungdomsskolen som et overgrep mot elevene. Han mener undervisningen er bortkastet, fordi en stor del av elevene ikke lærer å skrive nynorsk.

Forsøksordningen ved skolen er godkjent av utdanningsdirektøren hos Fylkesmannen i Vestfold. Ved å kutte ut skriftlig sidemål, blir det mer tid til språkhistorie, dialektlære og ikke minst høytlesning av nynorske tekster både fra avisene og i skjønnlitteraturen. Elevene på Revetal lærer også nynorsk grammatikk. Målet er at elevene også skal bli glad i denne delen av norsk språkav, og slutte å hate faget, slik mange gjør nå. Undervisningstiden i nynorsk er den samme som da elevene også hadde skriftlig sidemål.

Et stort arbeide ligger bak forsøket på Revetal ungdomsskole, som omfatter alle de tre trinnene ved skolen. Lærerne har selv måttet utarbeide helt nye årsplaner og eget undervisningsmateriell. Nå inviterer de andre skoler som ønsker å gjøre det samme, til å ta kontakt og lære av erfaringene.

Norskærer Ingeborg Åstrali har vært en av drivkraftene bak omleggingen på Revetal. Hun mener først og fremst nynorsken vil tjene på det, dersom sidemålet ikke lenger skal være skriftlig. Da vil også elever som har nynorsk som hovedmål kunne koncentrere seg om skriftlig opplæring i sin egen målform. Det vil på sikt også styrke nynorsken.

Initiativet til å kutte ut skriftlig sidemål på Revetal kom fra lærerne. Men de fikk full støtte fra foreldre og lokalpolitikere. Utdanningsdirektør Kåre Hoel i Vestfold sier at elevene i fylket sliter med nynorsk.

– Det er en kjengjerning. Og den skriftlige opplæringen har ikke styrket motivasjonen. Forsøket var godt begrunnet, derfor godkjente vi det, sier Hoel.

Hoel sier tilbakemeldingene fra skolen går ut på at elevene er blitt mer motiverte. De lærer grammatikk og får en mer positiv

nynorsk. Elevene har fått en mer positiv holdning til norskfaget etter at den skriftlige sidemålsundervisningen ble kuttet ut. Årets avgangselever er sammenlignet med fjorårets, det siste kullet som fikk skriftlig nynorsk undervisning. Testene som er gjennomført viser klart bedre resultater for de elevene som ikke har hatt skriftlig nynorskopplæring. Særlig er guttene blitt flinkere.

I Oslo går den ledende Høyre-politikeren Erling Lae inn for å fjerne den skriftlige sidemålsundervisningen.

– Tiden er overmoden for å gjøre noe med en av de viktigste grunnene til at elevene ikke lærer lesing og skriving godt nok. Det er meningsløst å såle bort verdifull tid i norskfaget ned å lære to varianter av skriftlig norsk, sier Lae til VG.

Han hevder at den skriftlige sidemålsundervisningen bør avvikles så raskt som mulig.

– Det er ikke lenger behov for ordningen med obligatorisk skriftlig sidemål i skolen. Lær norsk, enten bokmål eller nynorsk, skikkelig. Det holder med ett av dem. Selv likte jeg nynorsk på skolen og pleide å hjelpe klassekameratene med retting av stiler i friminuttene, men nå må nostalgien tape og elevene vinne, sier Lae.

Også Oslo Arbeiderpartis Ellen Horn, tidligere kulturminister og teatersjef på Nationaltheatret, støtter forslaget om å fjerne det obligatoriske skriftlige sidemålet i Oslo. Også Fremskrittspartiet i Oslo ønsker å fjerne sidemålstvangen.

Tidligere har byrådet i Oslo søkt Utdanningsdepartementet om valgfritt sidemål som et forsøksprosjekt. Dette avslo daværende utdanningsminister Trond Giske (Ap) den dagen han gikk av som statsråd.

Lae oppfordrer nå Stortinget til å la kommunene selv få bestemme i sidemållsaken.

Også Akershus Unge Høyre krever i en pressemelding at det skriftlige sidemålet bør gjøres valgfritt. Ungdommen får støtte fra Asker og Bærums Budstikke på lederplass:

– Hovedpoenget med å fjerne skriftlig sidemål må være å gi alle elevene mer tid til fordypning i eget språk. I et flerkulturelt samfunn kan norsk i seg selv være en stor utfordring. Vi blir stadig presentert for rapporter som forteller om sviktende lese- og skriveferdigheter blant ungdomsskoleelevene. Det er en svært uhedig utvikling. Vi kan kun snu den negative spiralen ved å gi ungdom mer undervisning i hovedmålet. Og antagelig skjer det best ved at skriftlig sidemål avvikles, konstaterer Asker og Bærums Budstikke.

For ytterligere informasjon, kontakt oss på ordet@riksmalsforbundet.no.

Stakkars Hordaland?

10

Av og til må man ofre noen hellige kyr.

Publisert: 03. juni 2003, 06:00
Oppdatert: 03. juni 2003, 07:28

Av Tom-Christer Nilsen, fylkesordførerkandidat Høyre

Når 25 prosent av norske elever leser så dårlig at de ikke kan lese lærebøkene skikkelig, må vi tenke nytt. Det må være et paradoks at norske barn av høyskoleutdannede foreldre, leser dårligere i gjennomsnitt enn svenske barn av innvandrerforeldre.

En av de hellige kyr i norsk samfunnsdebatt er det skriftlige sidemålet. Jeg ønsker ikke å ofre det, men har foreslått å sette det på båsen en stund. Det har ført til reaksjoner, selvsagt, og det er jeg glad for. Debatt kan føre til nye løsninger.

BT selv var den mest unyansekte, Brunstad fra Noregs Mållag mer konstruktiv. La meg først si at jeg ikke har foreslått å fjerne sidemålet (sidemålet, ikke nynorsk, slik BT skrev), men å gjøre et forsøk med å fjerne den skriftlige delen av sidemålet i noen skoler i Bergen. Dersom BT hadde sjekket litt, ville de også fått med seg at det ville være skoler som selv ønsket å være med på et slikt forsøk. Man skal fortsatt lese nynorsk.

Problemet er at 25 prosent av norske elever leser altfor dårlig. Det er mye mer enn alle land rundt oss. Det er helt rett som Brunstad sier, at det nok ikke er på grunn av sidemålet. Men, skal vi klare å satse mer på leseopplæring innenfor de timer norskfaget har til disposisjon, må noe vike. Jeg har kastet inn en brannfakkel, jeg mener vi bør forsøke å redusere sidemålsskrivingen, og øke lesetreningen i hovedmålet ved noen skoler i Bergen. Jeg ønsker selvsagt andre forslag velkommen. Mitt hovedmål med å lansere dette var å få en debatt om hvordan vi kan bedre leseferdighetene hos norske ungdommer.

Det kan faktisk være litt forvirrende for en med lese- eller skriveproblemer å bruke to så like skriftformer. Parallelen til Finland er ikke relevant. Finnene lærer svensk og finsk, men det er to meget forskjellige språk, og det er ikke noe problem å skille mellom skriveformene.

Jeg har foreslått et lite forsøk, i tråd med det regjeringen har tillatt, og som i dag er i gang ved en skole i Vestfold. La meg understreke; dette gjelder videregående skole, sidemålsundervisningen i årene før videregående vil ikke endres, og man skal fortsatt lese nynorsk. Et forsøk innebærer ikke noe endelig, men en undersøkelse av virkningen av å endre litt på dagens opplegg. BT og Mållaget burde være positiv til dette. Dersom de har rett, vil jo forsøket vise det. Poenget er å søke løsninger for å bedre leseferdighetene. Jeg er åpen for andre forslag, men verken BT eller Brunstad kom med noen positive innspill i så måte.

BT synes synd på Hordaland dersom jeg fikk styre, Jeg synes BT burde synes synd på Hordaland etter et Ap/sentrums-styre som de siste fire år har gitt et oppsamlet underskudd på neste 800 mill. Kanskje det er på tide å være litt mer åpen for nye løsninger.

bt.no

©Bergens Tidende

Seks i alt - unntatt nynorsk stil

Hva er det med dansere? Eirik Nydal Adolfson fikk 24 av 25 mulige seksere på vitnemålet fra Bergen katedralskole. Og han har vunnet NM i dans 17 ganger.

Publisert: 27. juni 2003, 23:56
Oppdatert: 29. juni 2003, 09:44

Turid Kjetland
27. jun, 23:56

Torsdag skrev BT om en annen danser, Åsane-jenten Pia Lundenes, som fikk 18 seksere av 18 mulige da hun gikk ut av ungdomsskolen på Marikollen. Hun er norgesmester i standard-og latindans åtte ganger.

Den tre år eldre Eirik Nydal Adolfson har sammen med søsteren Monika oppnådd å bli norgesmestere 17 ganger. Og i tillegg gjør han altså nesten rent bord på skolen: Bare på eksamen i sidemål, nynorsk, fikk glupingen noe annet enn karakteren seks. Det ble fem.

- Selvfølgelig er det hardt arbeid, i kombinasjon med svært dyktige lærere som har inspirert og motivert meg, sier Nydal Adolfson på telefon fra London, der han er på treningsleir foran EM i standarddans og latindans i Portugal.
- Jeg tror ikke jeg jobber så mye med lekser, men jeg er nødt til å være strukturert og selvdisiplinert siden jeg også trener dans to timer hver dag. Dessuten har alle konkurransene gjort meg vant til å få innsatsen min vurdert og bedømt. Holdningen at det jeg gjør skal være bra, har kanskje smittet over på skolearbeidet, tror Nydal Adolfson.
- Jeg synes selv han er i en ufattelig heldig situasjon som nå kan komme inn på hvilken som helst utdanning. Først blir Han synes selv han er i marin i Bergen, så planlegger han å studere medisin.
- Jeg har lyst å bli kirurg, arbeide på akutten og kunne redde liv, sier ambisiøse Eirik Nydal Adolfson. Og eksamenskarakteren i nynorsk?
- Den har jeg tenkt å klage på!

(11)

bt.no

©Bergens Tidende

Frp, sidemålet og det norske

Publisert: 30. juni 2003, 06:00
Oppdatert: 29. juni 2003, 19:20

Av Endre Brunstad,

leiar i Noregs Mållag

Stortingsrepresentant Ulf Erik Knudsen frå Framstegspartiet har skrive eit innlegg med tittelen» Få bort sidemålet». Innlegget liknar på tidlegare utspel frå Knudsen mot sidemålsundervisning. Synd berre, at han enno ikkje har lært leksa si: Innlegget vitnar om omtrentleg omgang med fakta, og mangefull tenking om kva rolle skulen skal spele for norsk språk og norsk nasjonalkultur.

Den omtrentlege omgangen med fakta vert illustrert gjennom språkbruken, med formuleringar som «jeg tror», «faktum er», «man konkluderer med», «mitt håp», at det må «åpenbart være riktig» etc. Knudsen har ikkje ei einaste konkret tilvising til faglege kjelder. Det ville han òg ha problem med å finne.

Der er nemleg inga forsking som tyder på at sidemål skaper lese- og skriveproblem. Som kjent er då òg grunnleggjande lesekunnskap noko ein skal tilegne seg på barneskulen, lenge før sidemålsundervisninga. Det hadde vore betre om Knudsen tok lese- og skriveproblem på alvor, i staden for å bruke dei som falske argument i ei anna sak.

Det er dernest ikkje fagleg grunnlag for å seie at därlege norske resultat i internasjonale lesetestar kan koplast til sidemålsundervisning. Senter for leseforskning ved Høgskolen i Stavanger har i brev til Noregs Mållag avvist grunnlaget for å hevde ein slik samanheng.

Knudsen har heller ikkje grunnlag for å hevde at frigjering av tid frå sidemålsundervisning til hovudmålsundervisning vil gjere lesekunnskapen betre. Problemet er heller omvendt: Ein bruker for lite tid på sidemålsundervisning. Det har fleire norsklærarar innsett, og derfor kjem det no i haust i gang forsøk ved åtte bokmålsskular om å bruke sidemålet, i desse tilfella nynorsk, meir aktivt også i andre timer enn norsktimane. Det gjeld skular mellom anna i Åndalsnes, Tromsø, Askøy og Oslo. Høgskulen i Volda har hatt det faglege ansvaret for forsøka.

Ei interessant side ved sidemålet er at det gir kunnskap ikkje berre i norsk språk, men òg i språk meir allment.

Moderne forsking om språktileigning (t.d. av Jim Cummins) peikar på di fleire språk ein lærer seg, di betre allmenn språkkunnskap får ein. At Finland med to offisielle skriftspråk toppar internasjonale resultat frå lesegranskingar, talar ikkje imot norsk sidemålsundervisning.

Hovudgrunnlaget for sidemålsundervisninga er likevel kulturpolitisk, og heng saman med tre viktige føresetnader.

For det første er nynorsk og bokmål offisielt jamstelde skriftspråk i Noreg. Det vil mellom anna seie at både nynorsk- og bokmålsbrukarar har rett på å få bruke språket sitt i flest mogleg samanhengar, og få brev frå det offentlege på språket sitt. Derfor må nynorsk og bokmål vere allmennkunnskap.

For det andre skal skulen gi kunnskap som gjer elevane i stand til å take sjølvstendige val. Ved å få opplæring i både bokmål og nynorsk, kan elevane verte i stand til å velje kva for skriftspråk dei vil bruke.

For det tredje har norsk skule eit kulturpolitisk ansvar med norskfaget som kulturfag. Sidemålet er ganske enkelt ein del av det elevar skal ha tileigna seg av norsk nasjonalkultur.

Nettopp det nasjonalkulturelle momentet er verd å trekke fram. I andre samanhengar har Framstegspartiet tala høgt om det «norske», utan å konkretisere det på særleg annan måte enn gjennom motstand mot «framandkulturelle» innvandrarar. Men kva er det då Knudsen og partiet hans vil arbeide for? Kva legg dei i uttrykket «norsk»? Og kva sytar har Framstegspartiet om norsk språk og norsk nasjonalkultur, når det gjennom sidemålsmotstanden går til åtak mot statusen til det viktigaste elementet i norsk - nynorsken?

GLAD LAE

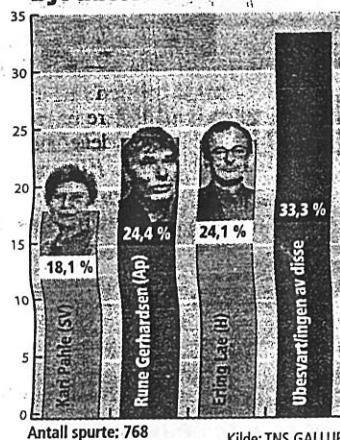
vil hive ut nynorsken

AV EIRIK MOSVEEN, JANNE MØLLER-HANSEN
(foto) og TERJE VISNES (foto)

Til tross for at SV er Oslos største parti, viser en ny måling at Høyres Erling Lae fortsetter som byrådsleder. Nå vil Lae hive nynorsken ut av skolene i hovedstaden.

Måling: Byrådet sitter, men SV størst i Oslo

Hvem vil du helst ha som byrådsleder i Oslo?

Oslo-valget

Parti	Endring siden Stortingsvalg		Endring siden kommunevalg 1999
	Hvis kommunevalg i morgen	2001	
Ap	21 %	-1 %	-6 %
FrP	18 %	5 %	1 %
H	24 %	-5 %	-5 %
KrF	4 %	-2 %	-1 %
RV	3 %	0 %	-1 %
Sp-MDG*	0 %	-1 %	0 %
SV	25 %	8 %	12 %
V	4 %	-2 %	1 %
Andre	1 %	-2 %	0 %

Antall spurte: 800
Barometret er basert på spørsmål om partipreferanse hvis kommunevalg i dag, og partipreferanse ved stortingsvalget 2001.

* Fellesliste Senterpartiet og Miljøpartiet De Grønne

Kilde: TNS GALLUP

- Tiden er overmoden for å gjøre noe med en av de viktigste grunnene til at elevene ikke lærer lesing og skriving godt nok. Det er meningsløst å såle bort verdifull tid i norskfaget med å lære to varianter av skriftlig norsk. Dette må vi få avviklet så raskt som mulig, sier Erling Lae.

Lae vil gjøre kampen mot obligatorisk nynorsk til en kampsak for Oslo Høyre i valgkampen, selv om hans byrådspartnere KrF og Venstre er uenig med ham.

Likte nynorsk

- Det er ikke lenger behov for ordningen med obligatorisk skriftlig sidemål i skolen, og vi må få avviklet det så raskt som mulig. Lær norsk - enten bokmål eller nynorsk - skikkelig. Det holder med ett av dem. Selv likte jeg nynorsk på skolen og pleide å hjelpe klassekameratene med retting av stiler i friminuttet, men nå må nostalgiene tape og elevene vinne, sier Lae.

Tidligere har byrådet i Oslo søkt Utdanningsdepartementet om valgfritt sidemål som et forsøksprosjekt. Dette avslø da værende utdanningsminister Trond Giske (Ap) den dagen han gikk av som statsråd.

Lae oppfordrer nå Stortinget om å la kommunene selv få bestemme dette.

SV vinner

Målingen Norsk Gallup har utført for VG og TV 2, gir SV en oppslutning på 25 prosent. Dette ville gitt SV en fremgang på utrolige 12 prosentpoeng i forhold til kommunevalget i 1999.

• Tallene viser at valget i Oslo blir en thriller: Det sittende byrådet består av Høyre, KrF og

HAR FÅTT HUND: Byrådsleder Erling Lae (H) er lykkelig nybakt eier av den to måneder gamle labradoren Jonas. Nå viser en meningsmåling at han fortsetter som byrådsleder etter høstens kommunivalg.

te fra Frp, får 30 mandater. Det sosialistiske alternativet - SV, Ap og RV - får 29 mandater.

• Dette er strålende, og utrolig inspirerende! uttryter SVs byrådslederkandidat, Kari Pähle.

Målingen er derimot en kata-

byrådslederkandidat Rune Gerhardsen. Med 21 prosent oppslutning blir de bare det tredje største partiet i hovedstaden.

HVA MENER DU?
Tror du SV blir størst i Oslo?
Bruksms kr.3, eller internett.

VG
aug. 2003
+ div. avisdebatt som ikke
er med her.

ONSDAG 3. SEPTEMBER 2003

Ansvarslaus Høgre-politikk

Av Liv Ingebrigtsen, 3. kandidat for
Venstre, Tromsø

Kent Gudmundsen var for nokså år sidan med i Harstad Unge Høyre som fekk laga T-skjorta med påskrifta: *Jeg hater nynorsk!* I ein samtale med meg året etter bekla ga han dette og karakteriserte det som barnsleg.

No er Gudmunden blitt barnsleg igjen. Høgre er desperat no i innspurten av valkampen. Då ser dei seg etter saker der dei kan spele på primitive kjensler som hat innpakka som valfridom. Det er såkalla valfritt sidemål som skal gje primitive Høgre-stemmer. Men innhaldet er forakt for språk, kultur, kunnskapar og opplæring.

Valfridom er bra, men det er ikkje det Høgre vil ha. Dei vil redusere kunnskapane til norske skoleelevar i morsmålet, og vil nekte å gje elevane opplæring i norsk slik norsk er. Kunnskapar og ansvar er framandt for Høgre – for Venstre er det kjernen i politikken.

Høyre-ja til engelsk og valgfritt sidemål

Yes: Fylkesårsmøtet i Rogaland Høyre vil ha engelsk som offisielt hjelpespråk i Rogland.

24. februar 2003

Aftenbladet.no

[Aftenbladet.no](#)

Programkomiteen i partiet fikk gjennomslag for at dette blir en av Høyres saker i valgkampen i høst.

Men det opprinnelige forslaget ble likevel dempet noe. Forslaget om å holde en folkeavstemning om nynorsk eller bokmål skal være enerådende i skole og forvaltning, ble droppet.

Men Høyre vil at undervisningen i engelsk skal styrkes på alle klassetrinn, og at fylkets innbyggere i alle sammenhenger skal kunne henvende seg til og få svar fra det offentlige på engelsk.

Dessuten fikk Rogaland Unge Høyre årsmøtet med på at sidemål skal være valgfritt i videregående skole.

Det var nasjonalromantikkens dyrking av fjell- og fjordbøndene i Vest-Norge som førte nynorsken fram til et nasjonalt, sidestilt skriftspråk. Nynorsk ble sett på som en kjær, nasjonal skatt på linje med Oslobergskjpet, Jotunheimen og saga-litteraturen. Dagens åndsklima kunne aldri produsert det nynorske prosjektet, som unektelig er en grov favorisering av visse geografiske områder av landet. Vi deler ikke dialekter etter grad av norskhet lenger. Her, som på mange andre sosiale områder, har hierarkiene brukt sammen. I 1890 var en bonde på Voss språkpolitisk sett verdt mer enn ti sagbruksarbeidere i Særsborg. Men nå vil det være dift å si at en staut tærer i Vinje teller mer enn ti småpludrende sykpeleiere i Porsgrunn.

Dersom nynorsken med troverdigheit skal framstå som folkets egen språkform, må man ha en radikal utvidelse av målformen – i regionale varianter. Dagens nynorsk er basert på det rurale Vest-Norge. De øvrige dialektgruppene kunne også utviklet sine skriftvarianter i pakt med argumentet om språklig demokrati, slik at vi fikk f.eks. en trondemyorsk og en østfold-nynorsk. Det ville tatt det folkelige aspektet ved nynorskprosjektet på alvor. Men et regionalisert nynorsk ville vel i alle fall vist det absurde i sidemålsstilen?

Halvor Fosli

Halvor Fosli ■ Redaktør ■ halvor.fosli@ntfo.no

Forside nr 5 i 2003 oktober
(13)

Jeg tror den obligatoriske sidemålsstilen bør bort. I praksis betyr det at bokmålsfolket skal slippe å lære å skrive nynorsk, mens nynorskleverbølgia bør lære begge deler.

Før oss som vokste opp med nynorsk, var bokmålet både et enkelt og matnyttig fag. Men vi må forstå at det fra bokmåshold ikke er like enkelt eller matnyttig å lære å skrive nynorsk. Det er mye vanskeligere å lære nynorsk for en bokmålsbruker enn omvendt. Dette bør nynorskengene forstå – uten å gjøre seg vittig over tungnemme, dumme byfolk e.l. Bokmålet er så dominerende i Norge – i dagligale og i mediene – at de fleste lærer seg det uten den tunge veien om slit og pugging. I tillegg er det alltid mer motiverende å lære et majoritetsspråk enn et lite minoritetsspråk; å bruke tid og krefter på noe man aldri vil få bruk for, er en pedagogisk utfordring skolen i dette tilfelle bør få slippe.

Når ikke engang de vestnorske byene har nynorsk som hovedmålforn, har ny-norsken tappt kampen om å løfta til et allment, nasjonalt skriftspråk. På sikt vil nynorsk forsvinne, tror jeg, eller på et annet tidspunkt smelte sammen med bokmålet, som også vil endre seg. Jeg tror ikke det er så farlig. Både nynorsk og bokmål har forandret seg mye det siste århundret. Jeg forstår ikke dem som gjør nynorsk-bokmålkonflikten til en norsk variant av religionsmotsetningen i Nord-Itland.

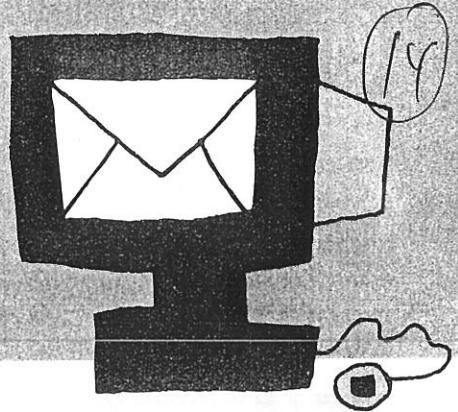
Å pugge skriftlig nynorsk sprer ikke glede og entusiasme over norskfaget gennert eller nynorsk spesielt. Evnen til og gleden over å lese nynorsk kan sikkerhetsvis effektivt ødelegges ved å tvinge unge mennesker til å lære å skrive nynorsk. Det er til og med mulig at nynorsken vil leve lenger og i alle fall under større entusiastiske ved å finne sidemålsstilen. Jeg tror ikke dagens situasjon gagner Det Norske Teatret, Syn og Segn, Dag og Tid, Det norske Samlaget eller andre av ny-norsvens institusjonelle bastioner.

Det var nasjonalromantikkens dyrking av fjell- og fjordbøndene i Vest-Norge som førte nynorsken fram til et nasjonalt, sidestilt skriftspråk. Nynorsk ble sett på som en kjær, nasjonal skatt på linje med Oslobergskjpet, Jotunheimen og saga-litteraturen. Dagens åndsklima kunne aldri produsert det nynorske prosjektet, som unektelig er en grov favorisering av visse geografiske områder av landet. Vi deler ikke dialekter etter grad av norskhet lenger. Her, som på mange andre sosiale områder, har hierarkiene brukt sammen. I 1890 var en bonde på Voss språkpolitisk sett verdt mer enn ti sagbruksarbeidere i Særsborg.

Men nå vil det være dift å si at en staut tærer i Vinje teller mer enn ti småpludrende sykpeleiere i Porsgrunn.

Dersom nynorsken med troverdigheit skal framstå som folkets egen språkform, må man ha en radikal utvidelse av målformen – i regionale varianter. Dagens nynorsk er basert på det rurale Vest-Norge. De øvrige dialektgruppene kunne også utviklet sine skriftvarianter i pakt med argumentet om språklig demokrati, slik at vi fikk f.eks. en trondemyorsk og en østfold-nynorsk. Det ville tatt det folkelige aspektet ved nynorskprosjektet på alvor. Men et regionalisert nynorsk ville vel i alle fall vist det absurde i sidemålsstilen?

Brev til Prosa: Innlegg bør være max 2000 tegn (med mellomrom), og sendes med e-post til halvor.fosl@niffo.no. Oppgi fullt navn, adresse og telefonnummer. Redaksjonen forbeholder seg retten til å forkorte innlegg honoreres ikke og vil ikke bli returnert. Redaksjonen påtar seg ikke ansvar for innsendte manus. Vær rask! Prosa har lang produksjonsstid.

To språk – éin verdi

Orda i overskrifta er ikkje mine, men Berge Furres fyndige kulturpolitiske spissformulering frå 1967 over den norske målstoda i nyare tid. Dette ordtaket rann meg i hug då eg las redaktør Halvor Foslis leiar om den skriftlege nynorske sidemålsopplæringa for bokmålselever i sist nummer av Prosa (nr. 5/2003). Han vil at desse ungdomane skal få sleppa denne opplæringa, mellom anna av di det nynorske skriftmålet er eit mindretalsmål som fell vanskeleg å læra, ikkje minst i dag då dei landsdelane som nyttar det, ikkje lenger har så mykje å seia kulturpolitisk. Han ymtar altså frampå om å velta heile spelet og heller laga nye reglar eller beint fram lata humla susa.

Distriktpolitikk er no éin ting, språklege tilhøve i by og bygd noko litt annleis. Dei heng nok også litt i hop, iallfall kan den høge temperaturen som stundom blussar opp omkring målstriden vera med og forklara dette. Men eg skal ikkje gå nærmare inn på kvar olja, fisken og den elektriske straumen framleis kjem ifrå, men heller samla meg om det undertrykte fleirtalsmålet med minoritetsproblem, altså nynorsken.

Fyrst nokre fakta: Nynorsk skriftmål er formelt og juridisk jamstelt med bokmål som offisiell målform for Noreg/Norge. Lov nr. 5 frå 1980 om målbruk i offentleg teneste – samrøystes vedteken av Stortinget våren 1981 med riksmåsmannen Lars Roar Langslet (H) som saksordførar – stadfester denne statusen. Bakgrunnen er sjølv sagt det framsynte måljamstellingsvedtaket som Stortinget gjorde alt i 1885. Måljamstellinga har ført til at vi i dag står med 117 nynorskkommunar og 4 fylke der nynorsken er den offisiel-

le målforma i administrasjonen. Såpass med norsk samfunnslære må faktisk til, for slike opplysningar er ikkje å finna i norske lærebøker, merkeleg nok. Talet på nynorskbrukarar er uråd å talfesta nøyaktig, men samfunnsforskarar har funne ut at det rundt rekna ligg ein stad mellom 600 og 800 000. Mange kommunar – ikkje minst byar – er òg språkdelte, og dei er alle meir spreidd kringom i landet enn berre «i rurale strok» på Vestlandet. I praksis inneber dette at samfunnet har bruk for mykje nynorsk kompetanse, og desse lovene er derfor følgde opp av ymse praktiske opplæringstiltak i skule og offentleg teneste her til lands. Vi har hatt skriftleg nynorskopplæring i lærarutdanninga frå 1902, i den vidaregåande skulen (gymnaset) frå 1907 og i realskulen/middelskolen frå 1935 og seinare i ungdomsskulen frå 1959. I folkeskulen har elevar og foreldre hatt høve til å velja opplæringsmål heilt frå 1892. Alt dette har til saman skapt den tvikløyvde norske språksituasjonen vi har i dag, og eg vel framleis å sjå på han som ein ressurs og ei utfordring og ikkje som noko problem eller vondje.

Når situasjonen er såleis, bør ein ta følgjene av det og ha ein skipnad i skulen som «dekkjer» det språklege kartet vårt. Det har vi gjort i Noreg. Ordninga med skriftleg sidemålsoppplæring held såleis landet saman og gjev dertil alle elevar prinsipielt høve til å velja målform sjølve. Sjølv om mange då skifter frå nynorsk til bokmål, er det òg ein del som går den motsette vegen. Det opne tilbodet bør alle få ha, tykkjer eg. Å ta bort denne ordninga vil altså seia det same som å fjerne valfridommen deira. Slik bør iallfall Høgre, som har gjort «valgfrihet» og «kunnskapssamfunn» til faneord, merka seg. Det andre anti-sidemåls-

partiet, Frp, som ofte plar ha enkle svar på vanskelege spørsmål, ligg meir på den linja at ein bør velta heile spelet. I sjakk er dette sjølv sagt ein strategi, helst når ein ikkje er så god til å spela eller ligg an til å tapa. Men om ein vil ta spelet på alvor, set ein seg heller inn i det og leitar fram tenlege strategiar for framgang.

Norske styresmakter har altså valt fredeleg språkleg sameksistens i staden for konflikt. Og landet må hanga saman, språkleg og kulturelt. Ein har derfor valt å språkkløyva kvar person i staden for å målkloyva landet og skapa «bantustan»-tilstandar, der folk frå somme landsdelar kan begge riksma, medan andre kan berre bokmål, eventuelt berre nynorsk. Det siste argumenterte Høgre for i Oslo for 3 år sidan, medan Fosli vil at berre nynorskingane skal kunna både to og dei andre kan få høve til å sleppa. Her trur eg ein berre skaper nye problem, for eg vil lika å sjå dei skular og kommunar som vil finna seg i å ha to norskeksamenar medan mange andre slepp med berre éin! Dette med «å målkloyva mannen» stod forresten sentralt då det gamle gymnas fekk sin sidemåsstil i 1907. Dei meir fundamentalistiske kreftene i målrørsla ville då heller satsa på «reine» nynorske landsdelar enn på at heile landet skulle målkloyvast på den måten at kvar elev burde meistra begge skriftmåla. Denne fløya vann heldigvis ikkje fram, og vi ser i dag at ein slik isolasjonalistisk politikk ville ha gjeve oss det «rurale» vestlandsspråket som somme austlendingar påstår at nynorsken er i dag. Det forundrar meg at også telemarkingen Fosli no hevdar dette. Men dei har nynorsk i Gudbrandsdalen, Valdres, Hallingdal, Øvre Telemark og Indre Agder også, og dei områda ligg då ikkje på Vestlandet! Litt kultурgeo-

grafiske kunnskapar må ein då kunne forlanga. I tillegg har vi ein sterk nynorsk trøndersk skrifttradisjon og ein noko meir spreidd nordnorsk, ikkje minst i skjønnlitteraturen. I skulen har vi hatt – og har framleis – nynorsk i somme skulekrinsar i Innherad og Vefsn, tidlegare stod nynorsk skriftmål sterkeare her enn det gjer i dag.

Ein annan påstand som heller ikkje held vatn, er den at nynorsken er eit vestlandsmål. Språkleg sett er han ikkje det; og det er ikkje berre folk i austlandsdalane som finn att målet sitt, men også trønderar og nordlendingar har mykje å henta. Eg viser i den samanhengen til at dialektprofessor (og bokmålsbrukar!) Hallfrid Christiansen, som sjølv var frå Gimsøy i Vågan kommune, i 1959 med tyngd hevda at den moderne nynorsken vi fekk med den nye læreboknormalen det året, låg nærmast målføra i Sør-Troms, kanskje særleg talemålet på Senja. Det verkar som om mange knyter den vestnorske språktonen automatisk til nynorsk og ofte overser at dialektar andre stader med ein annan språktone ofte ligg endå nærmare. Og då meiner eg reint språkleg/grammatisk og ikkje kulturelt/sosiologisk.

Men den viktigaste grunnen til å halda på den tvikløyvde skriftmålsopplæringa her til lands i dag, er etter mitt syn reit språkleg. For å læra språk godt, treng ein «mykje» språk – ikkje «mindre». Dette har fleire forfattarar – ikkje minst mange som soknar til bokmål – vore inne på. Samla sett er norsk eit rikt språk med mykje variasjon; slik landet vårt ser ut, er jo ikkje det så rart. Vekslings mellom bokmål og nynorsk kan ofte gje spennande språklege oppdaginger og løysingar. Det har sin eigenverdi å leita etter andre ord for «ledsager» på bokmål og «åtgåing»

på nynorsk, berre for å ta to døme. Vi kan rett og slett læra fleire ord og uttrykk på denne måten. Som nynorsk-lærar i statsadministrasjonen i 15 år kan eg stadfesta dette. Her kan eg med glede visa til Magne Rommetveits gode hjelpemiddel, den framifrå synonym- og omsetjingsordboka *Med andre ord* (Samlaget 2000), som òg fekk NFFs ordbokspris her om året. Om dette språklege etterrøkingsarbeidet vert gjort på rette måten, med glede og interesse, kan det vera med på å utvida det språklege synsfeltet vårt og gje oss eit vidare språkleg register å spela på. Men då må ein bry seg om morsmålet sitt, og her er det dessverre òg somt som er åfått i norsk kulturliv. Det at somme på bokmålsida ser ut til å meina at nynorsk er noko som gjeld «andre» og ikkje dei sjølve, verkar inn-snevrande i så måte.

Sidan nynorsken med sine røter i målføra landet rundt ikkje kjem til sin rett alle stader, er her mykje ubrukt måltifang som burde koma meir fram i dagen. 15 års ordboksarbeid har overtydd meg om det. Bokmålet åleine vert lett for smalt, og eg tykkjer ofte det vert litt grått og fantasilauast, særleg når talemålet til skribenten ligg langt unna og framordorda og klisjeane kjem fløyande i tillegg. Det kan då ikkje vera noko mål at alle skal skriva heilt likt heller, vi må kunna meistra litt språkleg variasjon, det skjerpar dertil både toleranse og vidsyn. Sidemålsopplæringa er eit framifrå høve til å gjera nettopp det og bli litt betre «språkleg kjend» i landet sitt. Men då må vi halda på dagens ordning og gjera ho betre, ikkje prøva å velta brettet.

*Olaf Almenningen, Oslo
Forskar og medredaktør i Norsk
Ordbok, UiO*

Et ørkesløst øk

Takk til redaktør Fosli for kloke refleksjoner omkring skriftlig side-målsopplæring i lederen i nr 5-03. Som norskektor i videregående skole har jeg sittet og nikket opprømt til hvert ord. Jeg har undervist i norsk i ti år i Oslo-området, og har gjort meg akkurat de erfaringene han viser til. Skriftlig sidemålsopplæring skaper aversjon, ikke toleranse. Å lese nynorsk, derimot, så lenge det er gode tekster, byr ikke på problemer over hodet. Elevene mine fryder seg over tekster av Frode Grytten, Ragnar Hovland og Are Kalvø, for å nevne noen av den siste tids klasseromssukcessar i min undervisning. Kunne vi bare sluppet dette ørkesløse åket som den skriftlige biten er, tror jeg også at toleransen ville økt!

Mantraet fra nynorskleiren om at bare sidemålsundervisningen blir bedre, så vil alle problemer løse seg som ved et trylleslag, er ikke troverdig. Som om ikke vi norskeklerere har prøvd og prøver det meste! Men når nynorsk i praksis er ikke-eksisterende for elevene utenom noen fattige norsktimer, har vi mange odds imot oss. Tusen takk for en god og innsiktsfull leder!

*Dagne Nordli,
norskektor ved Asker videregående
skole*

Kampen mot nynorsken

Sidemålsstilen som forsvant

Halvor Fosli har hissa opp ein del nynorskninga grunna påstanden om at sidemålsstilen burde avviklast (dvs. at bokmålelever skal sleppe nynorskstil). Fosli seier ikkje noko anna enn det som allereie er eit faktum. Sidemålsstilen er avvikla i den forstand at nesten ingen som tek han er i nærleiken av å meistre nynorsken. Hesten er daud. Det er på tide å brenne liket.

Underskrivne skreiv i si tid ei bok som heitte *Skulen som forsvant*. Forlaget, Det norske Samlaget, bad meg endre tittelen til *Skolen som forsvant*. Neste år skal eg gje ut ei ny bok på Samlaget, den skal heite *Sidemålsstilen som forsvant*. Den kjem truleg forlaget til å endre til *Sidemålsstilen som forsvant*.

Nynorsken til dei som meistrar han.

*Jon Hustad, Oslo
tidlegare sidemåslærar, nå forsknings- og sakprosaredaktør i Morgenbladet*

I sin leder i siste nummer av Prosa går redaktør Halvor Fosli inn for å avskaffe sidemålsstilen. Han framfører nokså gode argument for å gjøre det, men nevner ikke argument for å *beholde* sidemålsstilen, for eksempel at vi har to sidestilte skriftspråk, og at godt over en halv million nordmenn sokner til nynorsken. Det gjør nynorsk til et mer enn dobbelt så stort minoritetsspråk som svensk i Finland – og også mer enn dobbelt så stort som islandsk.

Men det er noe annet som ligger Fosli enda mer på hjertet. Han mislikar nynorsk og vil den til livs. Den er et konstruert språk for fjell- og fjordbønder, nasjonalistisk begrunnet og i ferd med å gå ut på dato. Det er mulig å være skeptisk til sidemålsstilen uten å være nynorskmotstander, men som i Foslis tilfelle er det ofte samband mellom de to holdningene. Nynorskfobien er ikke noe nytt fenomen. Den har eksistert i 150 år, helt fra Ivar Aasens dager, både som en urban, dansk-norsk motstand, og som et slags selvhat blant nordmenn med bygdegypter – de vil distansere seg fra sitt opphav. Foslis nynorskforbi synes å fange opp begge tendenser, samtidig som han kler dem i en samtidsdrakt, designet etter moten i intellektuelle kretser i Oslo.

Fosli er også ulogisk. Han skriver at han ikke forstår dem som gjør nynorsk-bokmål-konflikten til en norsk variant av religionsmotsetningen i Nord-Irland. Det er en overdrivelse, men så argumenterer han i nordirsk ånd for å fjerne nynorsken!

Fosli tror visst at det norske bokmålet eksisterte for hundre år siden. Ikke ett ord om at Norge hadde et dansk skriftspråk som var fjernet fra talemålet til det overveldende flertallet av landets innbyggere! Ikke ett ord om at dialektene i ulike distrikt og landsdeler hadde felles røtter og mange fellestrek i ordforråd og grammatikk. Det geniale arbeidet til Aasen og andre målreisere blir bagatellisert som en nasjonalromantisk virksomhet. Hvor er sansen for den sosiale og nasjonale fri-

gjøring som målrørsla stod for? Merker vi noen erkjennelse av at dagens bokmål trolig aldri hadde vunnet fram til et norsk preg uten konkurransen fra nynorsken? Eller noen anerkjennelse av den rike litteraturen nynorsken har gitt oss?

Det er jo litt spesielt at redaktøren i det faglitterære tidsskriftet for NFF tegner et så misvisende bilde av norsk språkhistorie. Men det er samtidig et interessant utslag av en utvikling som har vært stadig mer merkbart: Det gir status å nedvurdere norsk kultur og norsk historie. Alle større reformer i seinere år har hatt denne fellesnevnen, særlig innenfor høgskole- og forskningssektoren. Vi spør aldri om vi i dette landet har noe av verdi som vi bør ta vare på. Nei, alle toneangivende kretser regner med at vi litt raskere enn svint må internasjonalisere, globalisere og urbanisere oss. Slik gjør vi landet til en bananrepublikk. Vi bruker ikke lenger lyrikken, vi synger ikke lenger norske sanger, foreldrene gir ikke lenger barna sine norske navn, og politikerne legger seg langflate for direktiv utenfra.

Det er typisk at Fosli avfeier nynorsken som nasjonalromantisk. Slik får han sagt at språket er en konstruksjon uten forankring i en samfunnsmessig og historisk virkelighet. Og med et tilsynelatende perspektiv nedenfra setter vår politisk korrekte redaktør ti tenkte sagbruksarbeidere i Sarpsborg i 1890 opp mot en tenkt bonde på Voss, uten å nevne at sagbruksarbeiderne trolig hadde en dialekt som lå fjernt fra den tids danske skriftspråk.

Norge omtales i dag i urbane elitemiljøer som «en ung nasjon», på linje med Australia. Dermed går nynorsken med i utspylingen av det norske. Hovedbegrunnelsen for målreisinga var at nordmennene var et gammelt folk som var blitt fratatt sitt eget skriftspråk. Hvis vi ikke er et gammelt folk med en felles historie, gir det mening å latterliggjøre nynorsken ved å kreve, som Fosli gjør, at vi må få en trønder-nynorsk og en østfoldnynorsk. Han

Hå skjeller det meg?

underslår at nynorsken har hatt oppslutning over hele landet. På den korte tida fram til andre verdenskrig hadde den en enorm framgang, trass i motstanden fra tunge strukturer (eliten i byene, språklig snobberi, næringslivet, reklamen, forlagene, teatrene og pressem). Adolf Hitler og den tyske okkupasjonen gav riksmålet pusterom, og etter krigen kom motoffensiven ledet fra Oslo vest.

De strukturene som står i veien for nynorsk har i seinere år blitt mye sterke på grunn av urbaniseringen og markedsliberalismen. Likevel holder nynorsken stand. I stedet for å ergre seg burde det være mulig å glede seg over at målfolket har vært en viktig surdeig i norsk kultur – det er verdifullt å ha en slik minoritet. I andre sammenhenger er det politisk korrekt å sette pris på et kulturelt mangfold og et fargerikt fellesskap, men ikke når det gjelder nynorsk. Her må vi ensrettes. Hvorfor?

Det kunne være fristende å kaste seg på vogna til alle dem som nå filirister alt som er norsk, men da ville jeg rette skytset mot dem som stakkarsliggjør landet. De gjør Norge til et dårlegere land. Særlig er det et problem at vi har en hovedstad der mange nærmest forakter resten av landet. Oslo var i hundrevis av år en dansk kolonihovedstad i Norge, og det har satt sitt varige preg på byen. Mange i Oslo kjenner ikke sitt eget land. Det ville ha vært flott om vi hadde hatt en hovedstad som var en skapende møteplass for norske og internasjonale impulser, men mange i Oslo snur ryggen til det landet byen lever av.

Norge fortjener en bedre hovedstad – det har Halvor Fosli gitt oss et ferskt eksempel på. Han har trolig gjort seg fortjent til en blå bokmålsplakett fra Oslo Byes Vel utenfor sitt kontor. Men hva med NFF? Jeg trodde faktisk at jeg var medlem i en forening som arbeidet for norsk skriftkultur og ikke imot den. Tok jeg feil?

Øystein Rian, Oslo
Professor i historie, UiO

Overskrifta er nynorsk i austlandsform, mal a propos leiarartikkelen i førre Prosa. Hå skjeller det meg, eller kva skil det meg, om redaktøren meiner det eine eller det andre? Denne gongen skal det vera sidemålsstilen, men det han skriv er bokmålsfundamentalisme i klisjeutgåva fra Bjørnstjerne Bjørnson si fortid og Sofie Helene Wigert si framtid: bønder, Vestlandet, nasjonalromantikk, nynorsken kjem til å døy.

Skal det interessera meg at redaktøren av Prosa er uvitande, at han ikkje har respekt for eller kjennskap til faglitteraturen på det feltet han skriv om? At han er med på ei kampanje for å få vekk skriftspråket mitt – det blir det sjølv sagt resultatet av at eit skriftspråk ikkje lenger skal lærest – ja, det kunne kanskje interessera meg dersom det han skriv inneholdt anna enn velkjende repetisjonar. Så det interesserer ikkje.

Det som derimot interesserer meg er denne nye typen tidsskriftredaktørar, som no ikkje vil vera tidsskriftredaktørar, og i staden vil føra kampanjer av ymse slag. Dette gjeld kloke folk nokre av oss har sett voner til, folk som kan og veit ein god del. Så reduserer dei seg til provinsredaktørar av typen Arnesen i Sogningen, han med mottoet «Jeg skal skriva magesår på deg.» Så tingar dei kritikkar folk ikkje får svara på, og oppmodar folk til å «ta» den og den. Eg må seia dette interesserer meg. Så på den måten var leiarartikkelen i Prosa nr. 5 interessant, som symptom.

No var det nynorsken, og den skulle han ta sjølv. Innlegget skulle stå på leiarplass i staden for å sendast til VG. I Aftenposten hadde det vel kome inn på ein dårleg dag, i aftennummeret. Men så står det altså i bladet for den faglitterære forfattarforeininga. Kva er det som vil bli betre for denne foreininga av å få vekk nynorsken – i fyrste omgang som skriftleg opplæringsmål? Vil bokmållskrivarane få betre vilkår av det? Vil vi som skriv nynorsk vinna mykje på det? Snautt nok. Ein må vel opp til dei meir abstrakte høgdene for å sjå vinninga. Det må vel vera den

store, ålmenne skriftkulturen som skal bli større, betre og rikare av dette. Ja, under føresetnad av at denne skriftkulturen er nokre personar og at dei skriv bokmål og får vondt i skriftkulturen av å lese nynorsk.

Den førre redaktøren av Prosa fekk sparten. Det kom nok av at nokre tok det ho skrev alvorleg. Det blir verre når redaktøren skriv på ein slik måte at ein må lura på om ein skal ta alvorleg forfattarforeininga ein er medlem av. Og her er grunnen til å interessera seg for det redaktøren skrev. Dersom det er meininga å ta foreininga på alvor, tek ein alvorleg det redaktøren skriv på leiarplass. Redaktøren skriv sjølv sagt kva han vil og alt det der, men han veit kven han er og kva han er. Og han veit at det han skriv kan brukast og vil bli brukt som uttrykk for Norsk faglitterær forfatter- og oversetterforening. Som Paulus har sagt om slike – han skrev sjølv sagt på bokmål: «For deres skyld spottes vi blandt hedningene.» For at så ikkje skal skje, bør nok styret ytra noko som kan gjera klart at NFF ikkje står for kunnskapsfiendsleg språkpolitikk.

Anders M. Andersen, Stavanger
Amanuensis ved humanistisk
avdeling, Høgskolen i Stavanger

47
Prosa 6 - 2003

Prosa w. 6 2003

Replikk om sidemålsstilen

Kan ein vere imot obligatorisk skriftleg opplæring i nynorsk for alle skulelevar i landet utan samstundes å hate nynorsk?

Ymse reaksjonar på den førre leiaren min tyder på at mange nekter for at det kan finnast ein tredje veg. Men eg minner om at det no har blitt mogleg å kritisere israelsk politikk utan samstundes å måtte forsvare seg mot antisemittisme kvar gong. Altfor mange i nynorsklenere ligg til høgre for Israels Venner i retorikken sin. Og dét utan å ha noko å vise til i soga om målstriden som kan

Fredeleg jul og eit stridbart, godt nytt år til alle!

Hugs: Gje Prosa i julegåve til familie og venner!

Kan til dømes ein student få ei nyttigare gåve?

Bruk www.nffo.no/prosa eller
tingingsskjemaet bak i bladet.

Halvor Fosli ■ Redaktør ■ halvor.fc

Nytt slagsmål om sidemålet

Prosa-redaktør Halvor Fosli starter ny målstrid. Han vil fjerne nynorskundervisninga for bokmålelever, mens nynorskelevene fortsatt bør lære bokmål.

LILLIAN BIKSET

Onsdag 22. oktober 2003 11:59,
oppdatert 13:02

► Deltet målmeninger. Selvfølgelig.

- Bokmålelever bør lese nynorsk på samme måte som de leser svensk, dansk eller dialekt. Barn som klarer å lese Ibsens originaltekster, klarer også å lese Arne Garborg. Nynorsken bør være del av lesetreningen, ikke undervisning i grammatikk og rettskriving, sier Halvor Fosli til Dagbladet.

Lettere med bokmål

Fosli er oppvokst i Dalen i Telemark, og hadde nynorsk hovedmål den gang han gikk på skolen. Han mener at nynorskelevene fortsatt bør lære å skrive bokmål. Det er mer matnyttig og langt enklere enn det motsatte, mener Fosli.

- Nynorskfolket tar gjerne den arrogante tonen og sier at når de lærer å skrive bokmål, bør også bokmålfolk klare å skrive nynorsk. Men det er lettere å lære bokmål, det eksponeres man for i langt større grad. Det er som med popmusikk, det er lettere for ungdom å følge med på hva som skjer innen popen enn folkemusikken, sier Fosli.

I sin leder i nyeste utgave av det faglitterære tidsskriftet Prosa skriver han at sidemålsstilen, altså den skriftlige delen av sidemålsundervisninga, bør fjernes.

- Kvitter vi oss med tvangen, tror jeg også at nynorsken, i alle fall på kort sikt, vil tjene på det. Motviljen mot å lese nynorsk vil bli mindre. Nynorsken framstår mer og mer som et stivbeint skriftspråk, sier han.

Det finnes i dag ingen regel om hvor stor del av norskfaget som skal gå til sidemål. Hver lærer må selv vurdere når elevene har nådd læringsmålene.

Dinosaurer

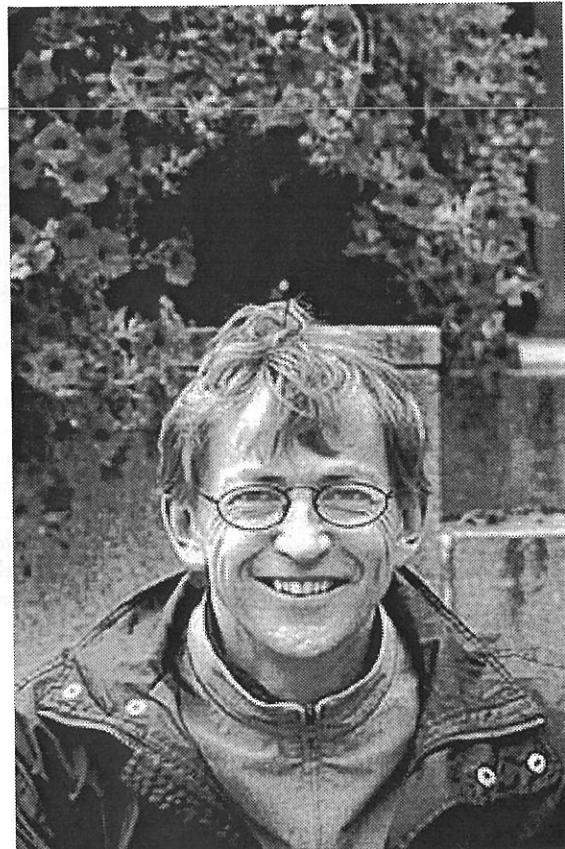
- **Bør vi også gå bort fra kravet om nynorskprosent i NRK og regelen om at offentlige brev skal besvares i den målform de er skrevet?**

- Dette har jeg ikke tenkt over, men ja, jeg tror det. Disse reglene framstår som dinosaurer. Det er annen kvotering som er mer relevant enn kvotering etter målform. I kampen for mangfold sørger kvotering etter alder, kjønn eller etnisk bakgrunn for større mangfold enn kvotering etter målform, sier Fosli.

Han tror nynorsken vil dø ut. «På sikt vil nynorsken forsvinne, tror jeg, eller på et eller annet tidspunkt smelte sammen med bokmålet,» skriver han i sin lederartikkel.

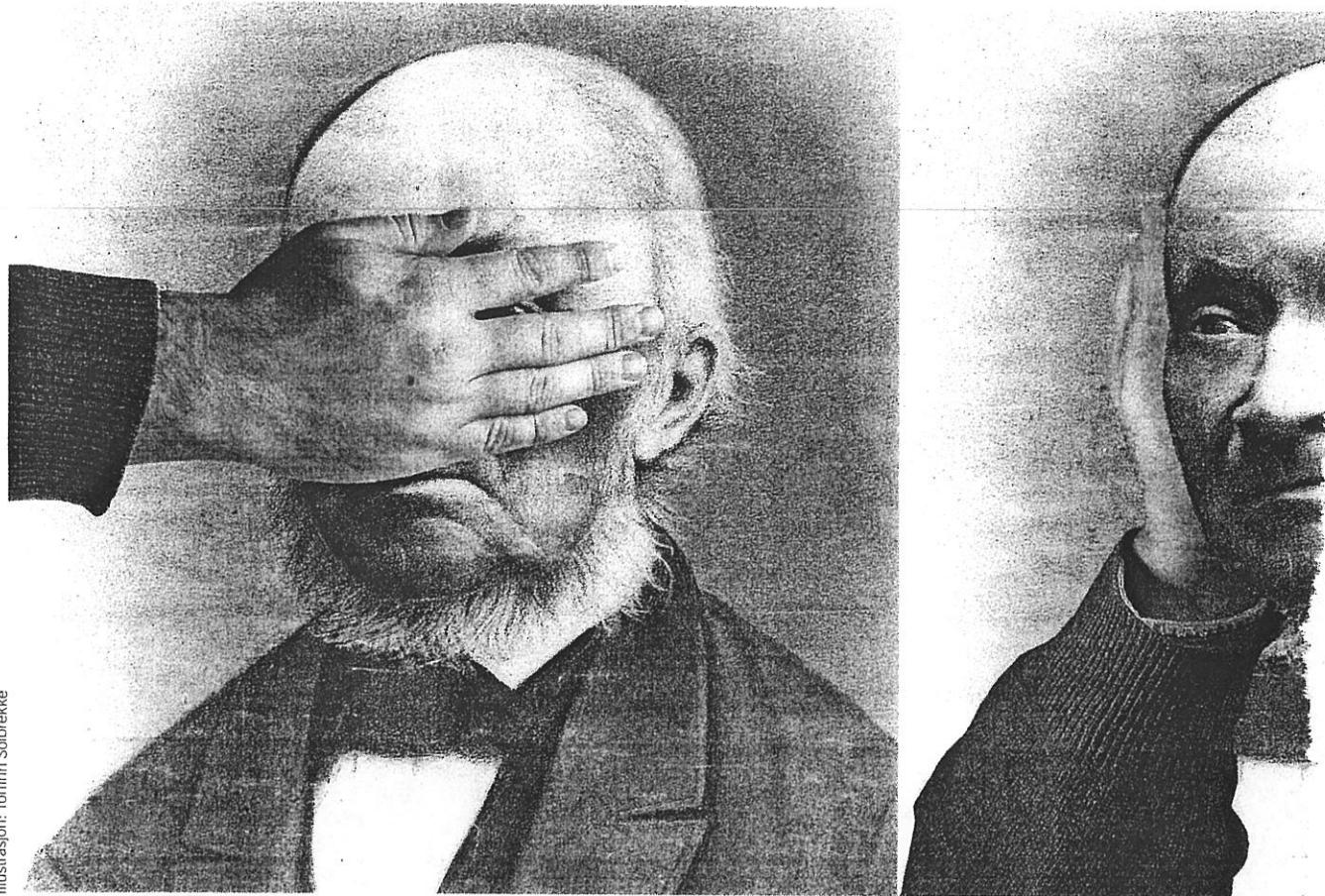
- Nå gjelder slagordet «snakk dialekt, skriv bokmål», ikke «snakk dialekt, skriv nynorsk», sier Fosli.

Foreløpig har han fått få reaksjoner på artikkelen.

STARTER MÅLSTRID: Prosa-redaktør Halvor Fosli går inn for å fjerne nynorsk sidemål for bokmålelever. Nynorskelevene bør fortsatt lære bokmål, mener han. Fosli vil også ta vekk nynorskprosenten i NRK og fjerne regelen om at offentlige brev må besvares i den målform de er skrevet.

Foto: Scanpix

Illustrasjon: Torfinn Solbrekke

Norge har en kuet minoritet som blir angrepet fra alle kanter: nynorskin,

Siste ord er

- NYNORSK ER FAKTISK EIT av dei større språka i verda sier Endre Brunstad (35), leder i Noregs Mållag.

- Hæ?!

- Av dei fem-seks tusen språka i verda er nynorsk blant dei to-tre hundre første. Du skal huse at det er fleire folk som brukar nynorsk enn islandsk.

DET BRYGGER NOK EN gang opp til språkstrid i landet. Nok en gang står den obligatoriske nynorskstilen sentralt. Förste skudd ble avfyrt fra det faglitterære

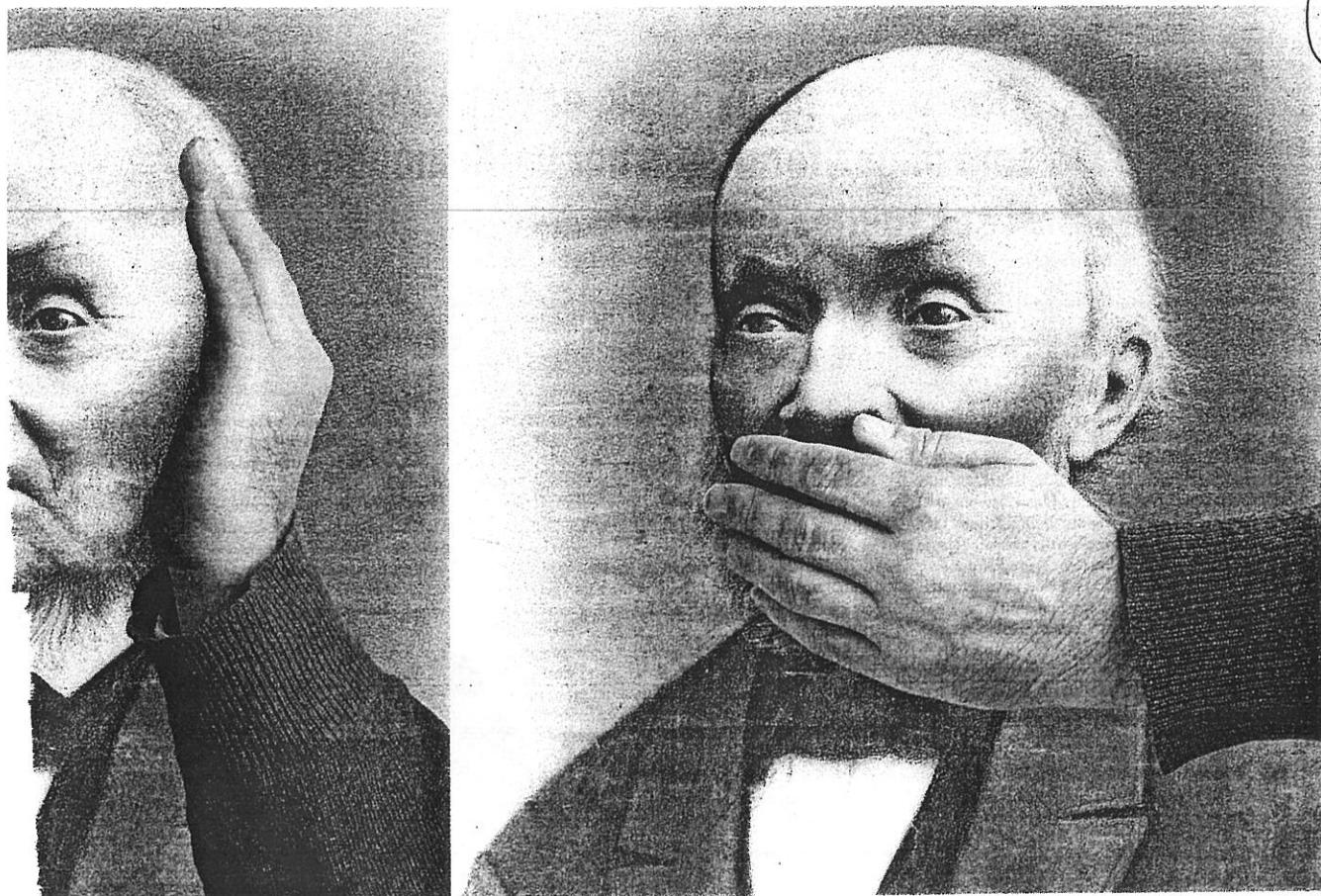
tidsskriftet Prosa. «Sidemålsstilen bør bort,» skrev redaktør Halvor Fosli og mente at «nynorsken vil leve lenger, og i alle fall under større entusiasme, ved å ferne sidemålsstilen».

Det er modig sagt, men ikke originalt. Å fjerne sidemålsstilen er en gjenganger i den norske språkstriden, og det var på grunn av denne at Bjørnstjerne Bjørnson stiftet Riksmålsforbundet i 1907. Etter skuddet fra Prosa har nynorskingene og bokmålingene nok en gang hoppet i skyttergravene. Man skulle

tro at nynorskingene snart ville kapitulere for den overveldende overmakten, men som i andre minoriteter styrkes samholdet og disiplinen proporsjonalt med motstanden.

- Hadde jeg vært nynorskmann, ville jeg sett dystert på framtida. Bokmålet har jo seiret på alle fronter, sier Finn-Erik Vinje.

Vinje er språkprofessor og bokmåling, og bare navnet hans er nok til at nynorskinger får et taktskifte i pulsen.

e. Ivar Aasen ville vært stolt over hvordan de holder stand.

ikkje sagt

MEN HVEM ER NYNORSKENS største fiende i dag?

- Utviklingen, mener Finn-Erik Vinje.
 - Likegyligheten, mener formann Endre Brunstad i Noregs Mållag.
 - Noregs Mållag, mener Steinar Øksengård i Bokmålsforbundet.
 - Noregs Mållag, mener journalist og nynorsking Ludvig Jerdal.
- Alle religioner har sin misjonsbefaling. Nynorskningene har sin: «§ 1.1. Noregs Mållag vil arbeida for å

gjera den norske målreisingstanken til røyndom.» Med et slikt imperialistisk utgangspunkt må enhver historiker, psykolog, ja, enhver idiot skjonne at det aldri vil bli fred i dette landet.

Den paragrafen betyr vel i klartekst: Alle nordmenn skal snakke nynorsk!

Den kan tolkast på fleire måtar, men det er mange som tolkar den slik du gjer, sier Mållagets Endre Brunstad. Han er universitetsmann fra Sunnmøre, og har skrevet doktorgrad på purisme i dansk, svensk,

færøysk og norsk. Det vil si, hvordan fremmede språkinnslag kan holdes ute slik at språk forblir reine.

Mållaget har ikke uttalt et mål om hvor stor prosentandel som bør snakke nynorsk.

– Nei, vi er ikkje så konkrete. Bokmålet er dominerande, og vi trur ikkje at nynorsk vil verte det einaste riksmålet i landet i løpet av ein kort periode.

– Men i løpet av en lang periode?

– Nja. La meg seie det slik: Det er ikkje sånn at vi ikkje vil at nokon *ikkje* skal snakke nynorsk. ►

(21)

«Når det gjeld nynorsk, er eg like hårsår som minoritetar som har vorte mobba for si seksuelle legning.» Sverre Tusvik, Det Norske Samlaget

► **LITT OM BAKGRUNNHISTORIEN:** I tida etter 1814 blomstret nasjonalromantikken i Norge, og alle var enige om at nasjonen måtte få sitt eget språk. Det følles danske skriftspråket i Danmark og Norge ble derfor utsatt for en dramatisk forskning i skrift og tale.

Så har vi lært Ivar Aasen fra Ørsta. I stedet for å ta utgangspunkt i dansk vendte han sin nese mot vest. I fire år samlet han ord til sitt landsmål. Mange vil hevde at han gjorde et taktisk feilgrep ved å ikke samle flere ord fra dialekten på Sørøstlandet, men Aasen mente at disse var ødelagt av dansk.

Det norske språket utviklet seg i to forskjellige retninger, som allerede i 1885 ble likestilt som offisielle språk. Siden har begge målformene vært gjennom en rekke reformer, med det resultat at de gradvis har nærmest seg hverandre. Men det er ennå et langt stykke igjen.

Det er med andre ord ikke bare en språkstrid, men også en strid om geografi og kultur. Det er riksmalet mot landsmål, bokmål mot nynorsk, øst mot vest, by mot land, ja til EU mot nei til EU. Ikke rart den vekker sterke følelser.

– Folk blir ikkje målfolk fordi dei er opptekne av filologi, sier Endre Brunstad.

– Dette er også eit politisk spørsmål. I eit språk skjuler det seg tradisjonar, verdiar og idear, og dei er kampen for desse som er grunnlaget for striden. Det er derfor han framleis engasjerer.

I dette spørsmålet er bokmålsmannen Finn-Erik Vinje nesten enig.

– At språkstriden vekker følelser, skyldes at man identifiserer seg med sin målform, sier Vinje, og trekker pusten:

– Men det er jo mest i nynorskleiren at de biter tennene sammen og forsvarer det som et ideologisk og moralisk spørsmål.

MIDT I FIENDELANDET OSLO har Det Norske Samlaget,

nynorskens litterær festning, sine lokaler.

– No snakkar eg off-the-record til deg, sier Sverre Tusvik og senker stemmen. Han er sjefredaktør i ny-norskforlaget.

– Når det gjeld nynorsk, er eg like hårsår som minoritetar som har vorte mobba for si seksuelle legning.

– Hvorfor er du det?

– Kvifor det? Men det er så sjølvsagd. Eg er 58 år gammal og sjefredaktør i Det Norske Samlaget, men sjølv eg må fleire gonger kvar einaste dag forsvare at eg brukar nynorsk. Kveitemjøl, seier eg. Hva? seier dei. Bokmålingane gir friksjonsfritt gjennom samfunnet, mens vi heile tida må tenke gjennom vår identitet. Og eg kan gje ut boker så det tyt, men for avisene, film, reklame og næringslivet tar nynorsk i bruk, har viapt. Om 150 år er nynorsk død.

– Om 150 år?

– Då er det eitt språk i Norge, og det er bokmål med ein del nynorske ord. Då er nynorsk eit mandarinpråk. Eit sånt språk som berre dei gamle skriftlaide i Kina kan.

NYNORSKINGENE HAR TAPT SKANSE etter skanse, med unntak av Vestlandet, der de holder stand.

– Nynorsk er nå trengt tilbake til sine kjerneområder, som Vinje formulerer det. Ser vi på statistikken over hvilken målform elever velger i grunnskolen, viser nynorsk en jevn tilbakegang, sist til rekordlave 14,9 prosent. Vi må tilbake til 1920 for å finne tilsvarende tall.

– Det du ikkje må gjøre, er å stirre deg blind på skulemålstatistikken, advarer Endre Brunstad. I stedet vil han heller snakke om opploftende nyheter, som at Microsoft lager dataprogram på nynorsk, seinest Open Office. Han viser til at saftfabrikken Lerum i Sogn bruker nynorsk på sine produkter, og at Oslo-

pressen nå er mer positive til nynorsk enn tidligere.

– Det er de små slag?

– Ja, det kan du sei. Poengen er at du ser meir nynorsk i dag enn du gjorde på 60- og 70-tallet.

Men hvem er så nynorskens største fiende i Norge anno 2003?

– Det er en abstrakt størrelse – la oss kalle det *utviklingen*, mener Finn-Erik Vinje.

– Ellers er Riksmaalsforbundet den historiske fienden, men problemet deres er at de ikke lenger har noe å kjempe for. Så har vi jo denne militante organisasjonen i Bergen, dette Bokmålsforbundet.

– Nynorskens største fiende er likesåle, mener Endre Brunstad.

– Likegyldighet?

– Ja. Men ellers? Det er to personar i Bergen som kallar seg Bokmålsforbundet. Dei brukar mykje av fridida si på å skrive innlegg mot nynorsk.

– Er Vestlandske Mållag en fiende av nynorsk?

– Vestlandske Mållag? Nei, det vil eg ikkje sei. Det verkar som om dei er mest opptekne av å kjempe mot kvarandre.

– ER DET MULIG Å FÅ snakke med Ludvig Jerald?

– Et øyeblikk, svares det. Det er lenge stille. Så høres langsommere skritt, de nærmere seg telefonen. Det kremtes tre-fire ganger, et dunk idet roret løftes opp av bordet.

– Ja, hallo?

Ludvig Jerald (95) bor i Bergen og er en bauta i norsk målstrid, pensjonert journalist og forkjemper for klassisk nynorsk.

Hans meningsfeller har i mange år samlet seg i Vestlandske Mållag, der de kjemper for «ett norsk mål som bygger på målvoksteren frå gamalnorsk». Det vil si 1917-normalen i nynorsk rettskriving. De sier *um* i stedet for *om*, de sier *fjerrsjå*, *stjornar*, *landslut*, *förvitneleg* og *brigda* i stedet for *fjernsyn*, *styre*, *landsdel*, *interessant* og *endre*. Jerald er en av de få i denne ver-

«Noregs Mållag produserer nynorskhatere i skolen. Jeg synes at det er rimelig oppsiktsvekkende at de ikke har skjønt det.»

Steinar Øksengård, Bokmålsforbundet

Foto: Oddmund Lunde

Foto: Bergens Tidende

22

«Nynorsk i dag er reint og purt bokmål.»

Ludvig Jerdal, Vestlandske Mållag

(+)

► den som snakkar vestmannaspråk. «Kunstig,» fnyser kritikerne.

- Eg brukar konsekvent 1917-normalen, som er den einaste brukbare etter mi meinig. Den andre nynorsken er så oppstykkja og utvatna. Den er ikkje lengen noko språk, sier Jerdal med tydlig gammelmannsstemme.

- Nynorskartklane i Bergens Tidende syner at språket vårt er i opplysing. Me tykte det var sørleg då i-endingsane gjekk tapt ...

I-endingene er ord som *soli*, *bokji*, *tidi* i stedet for *sola*, *boka* og *tida*.

- ... men det var endå verre då me fekk *e* i infinitiv.

Altså, *bake*, *ete*, *hoppe* i stedet for *baka*, *eta* og *hoppa*.

- Det var drepane for nynorsken. Nynorsk i dag er reint og purt bokmål.

«TRULEG KOM INGEN FYSISK til skade under årsmøtet i Vestmannalaget i går kveld,» skrev Bergens Tidende etter årsmøtet i fjor. For innenfor vestmennene er det borgerkrig. Laget har for tida to parallelle styrer, og tidlig i høst møtte partene i forliksrådet. Det første ikkje fram, og neste stopp er rettsapparatet. Nok om det i denne saken.

- Hvem er nynorskens verste fiende, Jerdal?

Det blir stille i telefonen. Kremt.

- Dei som valdar oss dei største skadane, er vel dei som har lært seg ein slags nynorsk og vil at folk skal bruka den.

- Noregs Mållag?

- Eg hev arbeidd mot Noregs Mållag i 60 år! Dei hev kapitulert. Det hev eg aldri vore innstilt på.

- Er det andre fiender?

- Nja. Eg ser jo at dette Bokmålsforbundet rykkjer ut i Bergens Tidende kvar gong det kjem ein mjølkartong der det står *mjølk*. Eg har lenge lurt på med dette Bokmålsforbundet: Kor mange er dei?

ER DU LEI AV å bli TVANGSFØRET med nynorsk? spørres det på hjemmesiden til Bokmålsforbundet. På et kontor i Laksevåg i Bergen sitter elektroingeniøren Steinar Øksengård (62). Han er opprinnelig fra Steigen i Nordland, og stiftet Bokmålsforbundet i 1990.

- Jeg har selv nynorskbøker i bokhylla, blant andre Jakob Sandes samlede verker, og der er det mye flott. Så jeg er ingen nynorskhatar, sier Øksengård på tørt bokmål med flatt nordlandsk tonefall.

- At vi er mer militante enn Riksmålsforbundet? Det er vi muligens. Vi kaller en spade for en spade og går inn for at bokmål skal være det eneste skriftspråket i Norge.

- Da er det ikke plass til nynorsk?

- Nei, ikke som offentlig mål. Men det kommer sikkert til å skrives bøker på nynorsk.

- Mållaget mener at det bare er to medlemmer i Bokmålsforbundet?

- Det har de sagt utallige ganger, men vi er faktisk ganske mange. Nesten tusen. Det går litt opp og ned, og vi stryker medlemmer etter tre år dersom de ikke betaler.

Øksengård forteller at det sitter tre i styret, og at de har møter circa annenhver måned i Bergen, der det møter 12-13 mennesker. Og så skriver de leserinlegg om blant annet melk og mjølk.

- Ja, det er en stund siden vi gjorde det. Her i Bergen er det jo 98 prosent bokmål, og vi synes det var litt unaturlig at det skulle stå *mjølk* på kartongene.

- Hvem er nynorskens verste fiende?

- Det høres rart ut, men etter vår oppfatning må det være Noregs Mållag. Hadde de latt folk få velge selv, ville de få masse folk til å elske nynorsk. Noregs Mållag produserer nynorskhatari i skolen. Jeg synes at det er rimelig oppsiktsvekkende at de ikke har skjønt det.

SPRÅK ER INGEN EKSAKT vitenskap, og derfor er det stort rom for synsing. Et av spørsmålene det synses mest om, er om skolelever blir bedre eller dårligere i norsk av å lære skriftlig sidemål.

- Det er mykje synsing på eit lavt nivå når det gjeld dei spørsmåla der, sier Brunstad i Mållaget.

- Men er det ikke der nynorsk rekrutterer sine fiender?

- Nei, det trur eg ingenting på. Og eg trur ikkje at folk vil bli meir positive til nynorsk ved å fjerne obigatorisk sidemålstil i skulen. Nei, vi må gå andre vegen: få inn meir nynorsk i skuleverket. Då trur eg folk vil bli positive.

Så til det viktigste spørsmålet: Når blir det fred i landet?

- Den dagen bokmålet overtar fullt og helt, vil frenden senke seg, sier Vinje.

Det samme spørsmålet går til Noregs Mållag, og det fører til lett humring og en lang tenkepause.

- Nei, altså, eg trur ikkje vi har bruk for nokon fred. Tvert om.

- Som din hovedfiende Bjørnson sa: Fred er ei det beste, men at man noget vil?

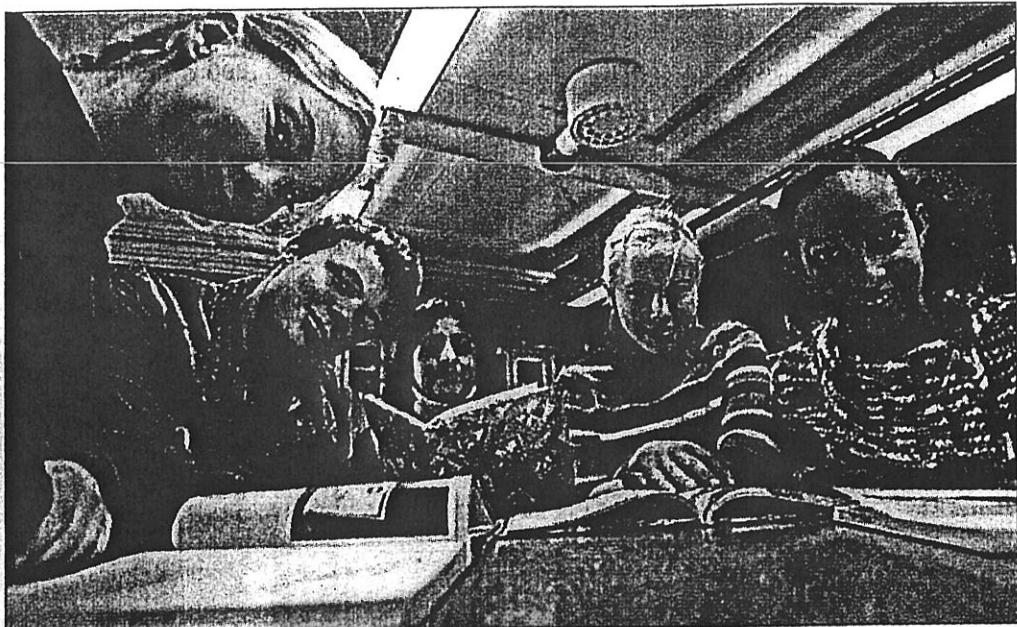
- Nettopp. Det som tener nynorsk best, er strid. ●
hallgeir.opedal@dagbladet.no

Hvorfor skal ikke du lære nynorsk?

Bli med i debatten på dagbladet.no/magasinet

Aftenposten

23

Kult med nynorsk.
Nora Johanna Hage (f.v.), Karl Engen, Amnah I. Tahir, Anne Kijewski og Caroline Marie Sprott synes prøveprosjektet i nynorsk er både spennende og lærerikt.

Nynorskdrøm på Holmlia

Det er som en våt drøm for målrørsla: På Holmlia skole har 30 ungdomsskoleelever frivillig valgt å bruke nynorske lærebøker i KRL-faget. Også elever med polske og pakistanske røtter. – På den måten lærer jeg også om Norges historie, sier Aminah I. Tahir.

GEIR OWE FREDHEIM
KATRINE NORDLI (foto)

Ivar Aasen ville ha strålt av lykke: 30 elever fra 9. klasse på Holmlia skole har frivillig valgt å bruke nynorsk to timer i uka i faget kristendom, religion og livssynskunnskap (KRL). Aftenposten Aften må for sikkerhets skyld sjekke at elevene ikke spørker.

– Hvorfor er nynorsk så

utrolig kjedelig?

– Kjedelig? Nei, det er kjempemarsomt, svarer fem nynorskelever i kor.

Anne Kijewski og Aminah I. Tahir er henholdsvis tre- og tospråklige, og kunne fint ha sluppet nynorsk hvis de ville. Det vil de ikke.

– Pappa er polsk og mamma er finsk, likevel falt det helt naturlig for meg å ha nynorsk, sier Kijewski.

– Selv om foreldrene mine kommer fra Pakistan synes jeg det er viktig å lære nynorsk. På den måten lærer jeg også om Norges historie, sier Tahir.

Bedre holdninger

Lærerne ved Holmlia skole har lenge sett at elevenes nynorskkunnskaper ikke er gode nok når de går ut av skolen. Det er dette de nå forsøker å gjøre noe med – med hjelp av originale virkemidler.

– Vi har fått bøkene i KRL på nynorsk for å se om vi blir flinkere, sier Karl Engen.

– Og så skal vi sammenligges med de andre 9.-klassingene på skolen for å se om vi kan mer enn dem, sier Tahir.

Dersom elevene får arbeide

oftere med nynorsk vil grunnlaget for mange av de negative holdningene til språklæring forsvinne, tror lærerne ved Holmlia skole.

– Det er viktig å lære seg nynorsk. Det er en del av kulturarven vår, og det eneste norske språket vi har. Bokmål er jo ikke annet enn fornorsket dansk. Dessuten ligger nynorsk nært opp til talemålet vårt, sier Torill Tørjesen, norsklærer på Holmlia skole – og primus motor for nynorskprosjektet. Caroline Marie Sprott og Nora Johanna Hage skulle egentlig ha en prøve i KRL, men ble fritatt fordi Aftenposten Aften kom på besøk i går. Derfor ga vi dem en liten nøtt isteden.

– Hva heter mannen som skapte nynorsk?

– Ivar Aasen. Han var uenig med Welhaven, som ville fornorske dansken. Aasen ville ha sitt eget skriftspråk. Derfor gikk han rundt til små landsbygder, 403 mil, for å samle inn norske ord. Han gjemte seg også i skap for å høre hva slags ord folk egentlig brukte, sier jentene på rams.

geir.owe.fredheim@aftenposten.no

Flinkere i nynorsk med skriftlig

Vi er to 9. klasser på Holmlia skole i Oslo som har lest artikkelen «Flinkere i nynorsk uten skriftlig» (Aftenposten 8. september). På en ungdomsskole i Vestfold drives forsøk der elevene bare leser nynorsk uten å skrive nynorsk. Dette er vi helt uenig i. Det går ikke an å bli flinkere i nynorsk uten å skrive tekster på nynorsk? Hadde vi blitt flinkere i engelsk hvis vi bare hadde lest engelsk og ikke skrevet språket?

Vi har også hatt mange diskusjoner i klassene våre når det gjelder nynorsk. Trenger vi å lære nynorsk? Hvorfor skal vi skrive to språk i et lite land som Norge? Meningene har vært mange, men etterhvert som vi lærte språkhistorien, skjønte vi mer, og vi kunne argumentere bedre. Nå som vi kan språkhistorien ut og inn og forstår hvorfor vi har to

skriftspråk i landet vårt, støtter vi nynorsken. Vi tenker annerledes på nynorsk. Vi er ikke lengre negative! I klassene våre er det mange elever som har et annet morsmål enn norsk, men som også lærer nynorsk. Det er ikke vanskeligere for dem å lære nynorsk enn for norske elever.

Vi synes det er dumt at noen lærere velger bort skriftlig nynorsk som den skolen i Vestfold. Vi lurer veldig på hvordan det går med disse elevene på videregående skole når de aldri har skrevet nynorsk på ungdomsskolen. Dessuten tror vi at vi blir flinkere i å skrive bokmål, når vi har skriftlig nynorsk fordi vi lærer å tenke språk og grammatikk i skriftlige arbeider. Vi tror også at jo flere språk man lærer, jo flinkere blir man i språk. Det satser vi på!

Elever i 9c og 9d,
Holmlia skole

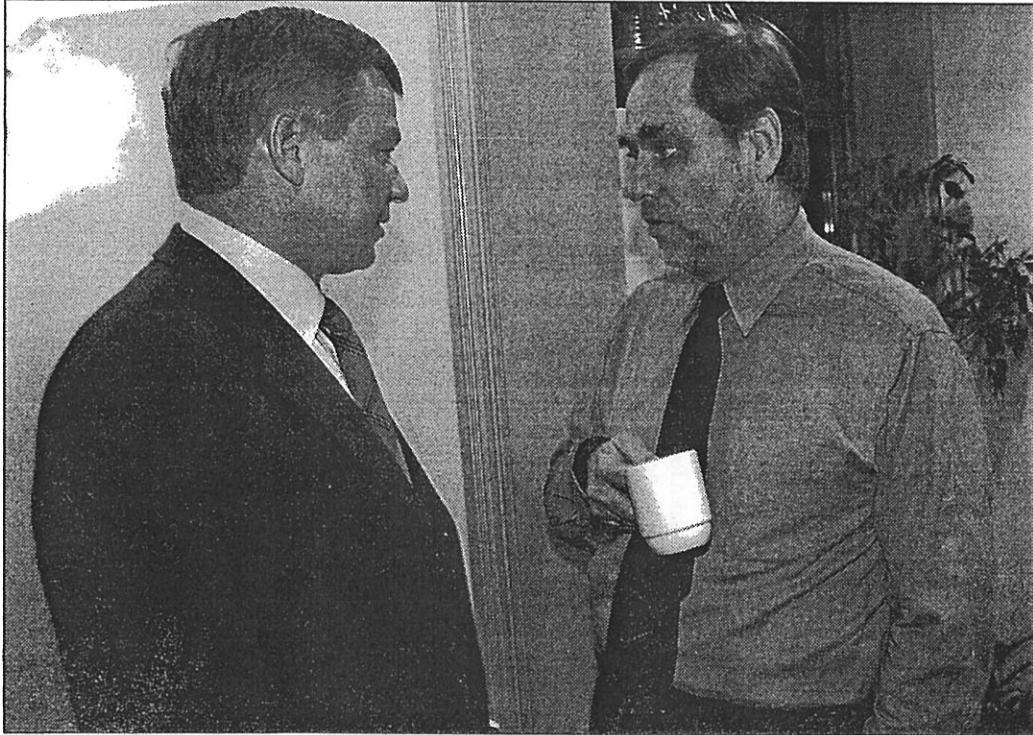
Klasse

Felili spander teatretred 10/12 - 03 av
Nynorsklaget. (På internettssidene til Noregs Mållag
står det at det var bl.a. i Tronky - spå www. nm.no -
men det er også feil.) 50 elevar på Frendelau
på Det Norske Teatret. (Pris kr. 9.000,-)

YTRING

Ring direkte: Vigdis M. Bendiksen 77 62 35 66 / Telefax: 77 62 35 01 / e-post: les

Høgre og Mammon

UTAN VERDIAR Det er på tide at statsminister Kjell Magne Bondevik, her saman med Høgres leiar Jan Petersen, tar inn over seg at det Høgre pressar fram i regjeringa og elles, er negasjonen av Verdikommisjonen, skriv Roger Lockertsen.
FOTO VIDAR RUUD, ANB

**Av Roger Lockertsen,
Tromsø**

Høgre masar stadig meir om valfridom, men reell valfridom er dei imot. Dei er derimot for Mammons makt. Pengemakta har nemleg Høgre eit religiøst forhold til. Dei trur fullt og fast og av heile sitt hjarte og heile sin hug på avguden Mammon. Denne makta hyllar dei og pakkar dei inn i ord som *konkurransesetjing*, mens ordet *privatisering* no er blitt så pass belasta at Høgre ser det ikkje arbeider like godt for Mammon som før. Dei retoriske orda er valfrie – det politiske innhalten ikkje.

Høgre seier dei vil opne for personlege val for einskildmenneske både i skoleverk og helsevesen. Men Høgre trur ikkje på mennesket (og heller ikkje på Gud). Moralen er pengemoralen: Selje dyrt og kjøpe billig. Dette gjeld for alt – for einskildmennesket når det arbeider, når det treng om sorg, når det studerer, når det dyrkar sin kultur.

Kven får velje?

Valfridommen er blitt ein Høgre-avgud og eit mantra. Men kven er det som får lov til å velje kva? I skoleverket er det mogleg for foreldre å velje ny-

norsk opplæringsmål og få eigen klasse dersom foreldre til minst 10 elevar krev det. Dette skulle vere valfridom. Respekterer Høgre dette? Dei oppfører seg som kommunestyrepresentanten i den nordnorske humorboka «Vett og uvett», då han måtte ta stilling til om det skulle innførast seksuell opplysning i skolen: Det må ikkje føre til utgifter for kommunen!

Høgre prøver i slike saker seg med knep og grep. Dei gjer vedtak om flytting av elevar – ulovlege vedtak – seinast i Sandnes kommune. Alt dette for å hindre at valfridommen skal vere for *foreldra*. Med valfridom meiner dei nemleg at *kommune-Høgre* skal bestemme. (Høgre synest dessutan det luktar litt meir pengar av bokmål.)

Må velje slik Høgre vil

Valfridommen i helsevesenet er av same typen. Den einskilde skal få velje, men berre dersom han vel slik Høgre vil. Høgre seier kommunen skal stå fritt til å bruke pengar eller ikkje – Høgre vil *ikkje*, og løyver følgjeleg ikkje pengar til kommunane på statsbudsjettet.

Høgre vil òg privatisere kyrkja – ikkje fordi dei er imot statleg styring

av henne, men fordi dei ikkje vil ha denne utgiftsposten på budsjettet. Men Valgerd Svarstad Haugland kan dei ikkje gjere med som dei vil. I skoleverket derimot tek dei mål av seg til å herje fritt og fort.

Ikkje nokon stad i samfunnslivet har guden Mammon gått frå å vere så liten til å bli så stor på så kort tid. I allianse med dei høgre-påverka i KrF – dei som trur at dei kristne privatskolan skal redde kristendommen her til lands – lagar Høgre skolen om til supermarknad. På same vis lograr Høgre-påverka SVarar når Høgre vil ha sett i gang alt som vel å kalle seg for «forsøk» i skoleverket.

Universiteta

Ei privatisering av universiteta står på Høgre-planen. Innstillinga fra Ryssdalsutvalet er første steget, men er sjølvsagt forkledd som forskingsfri dom og alt anna godt. Det er altså på tide at statsminister Kjell Magne Bondevik stoppar opp og les konklusjonane til Verdikommisjonen på nyt – og det mandatet han sjølv gav. Er det ikkje på tide å ta inn over seg at det Høgre pressar fram i regjeringa og elles, er negasjonen av Verdikommisjonen?

Adresse til artikkelen: <http://www.fedrelandsvennen.no/Meninger/Kommentar/article.jhtml?articleID=169496>

2003-11-10 20:45:01.0

Kronikle av Martin Slijelulvane

To språk - plage eller ressurs?

Bør den skriftelege delen styrkast i staden for å svekkast?

I om lag 120 år har me levd med to skriftmål her i landet. Det var Venstre med Johan Sverdrup i spissen som i 1885 fekk Stortinget med på å vedta det berømte forslaget:

«Regeringen anmodes om at treffe forneden Forføyning til at det norske Folkesprog som Skole- og offisielt Sprog sidestilles med vort almindelige Skrift- og Bogsprog.»

Dette vedtaket er sidan alltid blitt sett på som den formelle godkjenninna av Ivar Aasens landsmål som offisielt jamstilt rikspråk i Noreg. Den første tida etter jamstillingsvedtaket (1885) var det lite folk merka til den tospråkstilstanden landet var kome i. I 1907 vedtok Stortinget (etter 3 dagars debatt) at gymnasa skulle ha ei obligatorisk skrifteleg prøve i sidemålet. Dette vedtaket vekte ein beisk strid. Det var naturleg, for gymnasa var på denne tida typiske by-skular der dei fleste elevane kom frå borgar- og embetsmiljø. Debatten om dei to språka si stilling i gymnasiet hadde for alvor gjort folk merksame på kva det ville seia å ha to sidestilte språk i landet.

Nå er det ikkje uvanleg at nasjonalstatar har meir enn eitt offisielt skriftmål: Belgia, Finland og Canada har to, og Sveits har til og med fire offisielle språk. Det spesielle med Noreg er at dei to målformene bokmål og nynorsk er så like kvarandre at det ikkje er problem med å forstå det målet ein sjølv ikkje brukar som sitt personlege skriftmål.

Det finst dei som ser på Ivar Aasens arbeid som ei ulykke for landet: Dette at han skapte eit nytt skriftmål og ved det la grunnen for ei utvikling fram mot den to-språksituasjonen me i dag har i skule og samfunnsliv. Forlagsdirektør og kulturdebattant Henrik Groth uttalte til NRK/Radio i 1973:

Norge har vært utsatt for to fatale ulykker. Svartedauden og Ivar Aasen.

Og det er ikkje til å koma utanom at mange ergrar seg over at det er nødvendig å ha to sidestilte skriftmål i eit lite land som vårt, og argumenta er mange: Det er svært kostbart at statleg materiell må trykkast på begge målformer, at lærebøker i vidaregåande skule må liggja føre på bokmål og nynorsk til same tid, at NRK må tilsetja spesielle nynorskmedarbeidar osv.

Mange er dei som meiner at sidemålet i vidaregåande skule (som helst er nynorsk) tek merksemda bort frå hovudmålet. Mest kvart år kjem det frå ymse hald opp forslag om å gjera skrifteleg sidemål valfritt i den vidaregåande skulen. Denne hausten har denne debatten vore ekstra intens. Professor Finn-Erik Vinje har gått sterkt ut med argument for å bort obligatorisk skrifteleg sidemålsundervisning i skulen. Han meiner at nynorskundervisninga tek for mykje tid, og at dette går ut over innlæringa av hovudmålet (bokmål).

Jamvel visse nynorskbrukarar, som t.d. Per Ståle Lønning (TV 2), har hevdat at oslofolk bør bli fritekne for obligatorisk nynorskundervisning. Lønning hevdar i ein NRK-debatt at nynorsken blir rekna for eit hat-fag i skulen. Det er greitt nok å lesa nynorsk litteratur, meiner nynorsk-motstandarane, men å måtta læra å skriva nynorsk, er urimeleg!

Kva kan så nynorskfolket svara på dette? Kvifor held dei hardnakka på at alle i vidaregåande skule skal kunna skriva begge dei to målformene våre?

Som nynorskmenneske vil eg sjølv overta argumentasjonen her: Språket i eit land blir som oftast sett på som det

viktigaste nasjonale uttrykket; i språket ligg mykje av både den nasjonale og den personlege identiteten. I alle land, der ein har eit språk som folk kjenner som sitt, vil ein verna om dette språket med nebb og klør!

I vårt land er det slik at dei to målformene, bokmål og nynorsk, har heilt ulike utgangspunkt. Bokmålet hadde sit utgangspunkt i dansk språk og dansk embetsmannskultur. Dansken var overklassen sitt språk i Noreg. Nynorsk derimot, blei i utgangspunktet bygd på dei norske bygdemåla, seinare kom også dialektane i byane med i norma. Nynorsken kom såleis til å bli eit samlande uttrykk for folkemålet og den folkelege kulturen i Noreg.

Alle veit at også bokmålet av i dag fungerer greitt som skriftmål for det breie lag av folket. Mange vil likevel hevda at nynorsken er det eigenlege uttrykket for mykje av det norske i kulturarven vår. Og på nynorsk er det skapt ein litteratur som i høg grad omhandlar norsk arbeidsliv og folkeliv, levesett og tenkemåte (Vinje, Garborg Duun, Vesaas o.a.)

Når me nå ein gong har ein tradisjon med to målformer her i landet (nokre vil seia: ein tokulturell tradisjon), så skulle det bare mangla at ikkje me, som ein moderne demokratisk stat, skulle verna om begge desse sidene ved kulturarven vår! Og som nemnt ovanfor: Det nynorske skriftspråket er det viktigaste kjennemerket på den nynorske kulturen. For å få full innsikt i denne kulturen bør det høyrast med at ein kan skriva språket. Berre ved å skriva nynorsk vil ein kunne få full innsikt i prinsippa og tenkemåten bak dette språket: samsvarset mellom tale og skrift i grammatikken og den enkle stilten, bygd direkte på norsk taalemål.

Eg vil også meina at det å ha to skriftmål er ein fruktbar språkleg situasjon for landet vårt. Me har to rike kulturtradisjonar som kan støtta opp om kvarandre. Å ha to språk gjer at me blir meir språkleg medvitne enn me elles ville ha blitt. Folk blir vane med å sjå ulike språklege variantar i skrift. Dette fører i neste omgang til at også variasjon i taalemålet blir akseptert. Resultatet er at dialektane får blomstra meir hjå oss enn i dei fleste andre land. Ein god del norsklaererar vil også hevda at nynorsk som sidemål ikkje skader bokmålet, snarare tvert om: Kunnskapar i nynorsk kan hjelpe den som skriv bokmål, til å få eit enklare og meir talmålsnært skriftmål.

I staden for å svekka nynorsken som uttrykk for ein viktig del av kulturen vår ved å ta bort skriveopplæringa, bør ein heller styrka denne delen av faget. Og mykje kan nok gjerast for å få til ei betre nynorskopplæring. Tidt blir nynorsken inneklemt mellom alt det andre som skal ha plass i norskfaget. Resultatet kan bli pugging av ord, reglar og bøyingsformer.

For å få elevane motiverte til å læra nynorsk skriftmål, må ein etter mitt syn i høgare grad ta dei med bak dette språket. La dei få greie på kvifor me har to språk her i landet. La dei bli kjende med Ivar Aasens tanke om eit språk for allmugen (les: vanlege folk). La dei få læra om den rike kulturen som er knytt til nynorsken (litteratur, teater). La dei få oppdaga at nynorsken bygger direkte på norsk taalemål i grammatikken og ikkje minst i stilten!

Mange lærarar får dette til på ein fin måte, medan andre synest dei har for lite kunnskap om korleis undervisning i sidemålet best bør drivast. Dei som kjenner det slik, bør få tilbod om etterutdanning. Større innsikt gjev ofte større arbeidsglede, og dette gjeld i høg grad for nynorskundervisninga i skulen!

Oslo ønsker å droppe nynorsken

Fritak fra høsten? Oslo vil søke om at alle byens 22 videregående skoler får skriftlig nynorskfritak som et forsøk i tre år. Høyre, Ap. og Fr.p. støtter forsøket, og sikrer flertall i bystyret for en søknad. Oslo har søkt om nynorsk-fritak tidligere, men ble stanset av utdanningsminister Trond Giske (a) like før han gikk av i 2001.

**Si din
mening!**

Ring: 98 29 48 33
Epost til
aften@aftenposten.no
Delta i debatten på
aftenposten.no

For dårlige i norsk. – Dette er ikke en kamp mot nynorsk, dette er et ledd i å styrke norskundervisningen. Én av fem som går ut fra videregående er for dårlig i norsk, og den tiden som nå brukes til skriftlig nynorsk, vil vi heller bruke for å styrke hovedmålet, understreker skolebyråd Torger Ødegaard. **Side 4**

Aftenposten Aftens lesere sier i klartekst hva de mener om at Oslo vil söke om fritak fra skriftlig nynorsk for alle elevene i videregående skole

«Nynorsken og Ivar Aasen skulle tilhørt historietimene!»

Unn C. Fyllingsnes, (21), leder i Norsk Målungdom
– Så sent som i desember 2001 slo utdanningsminister Kristin Clemet fast at det ikke er aktuelt med forsök som utelater sidemålet. Derfor det underlig at skolebyråden ønsker å sende en ny søknad om fritak fra skriftlig sidemålsundervisning.

Halvard Hølleland, (18), Svensenga, fylkesleder i Elevorganisasjonen i Oslo
– Byråd Ødegård må ha sovet i norgstimen – det går ikke an å fjerne skriftlig nynorsk og fortsette med muntlig nynorsk. Nynorsk er et skriftspråk – ingen kan snakke nynorsk.

Karoline Steiro, (14), Snarøya
– Hva er så vitsen med å pugge og å bruke mye tid både hjemme og på skolen til noe du nesten helt sikret ikke kommer til å få bruk for? Vi kuner heller ba brukt nynorskstidene til gym. En blir jo tutet fulle om at de unge nå til dags er så late og feite og aldri bruker kroppen sine. Jeg synes at vi burde kunne få velge selv om vi vil ha nynorsk eller ikke. Det er viktigere å bli god i bokmålsgrammatikk enn å bli halvgod i nynorsk grammatiske.

Per Adeler, Eiksmarka, lektor i videregående skole
– Hipp hurra for de av Oslos politikere som tar øye ved nynorsken – den helligste av alle kuer i norsk skole. Det er på hoy tid at noen går i bresjen for å fjerne denne mæren som har ridd norsk skolevesen i generasjoner. Personlig vil jeg ikke nøle med å betegne skriftlig nynorskundervisning som norsk skoles største pedagogiske misfoster gjennom alle tider.

Anne Berte Haagensli (58), Nordre Aker
– Ja, vakk med nynorsken. Tenk på oss som underviser fremmedspråklige i norsk skole. Det hadde vært mye bedre å få flere timer i norsk og matte.

Ole Fjelberg (15), Ullern
– Meningen med nynorsk var at Norge skulle få sitt eget norske skriftspråk i forhold til det danske vi skrev for to århunder siden, men nå er norsk og dansk så forskjellige og norsk er blitt vårt eget språk, så hva skal vi da med nynorsken? Nynorsken og Ivar Aasen skulle tilhørt historietimene!

Per A. H. Jakhell (68)
– Forslaget om fritak har min uforbeholdne støtte. Det er på tide at nordmenn koncentrerer seg om å lære å uttrykke seg skriftlig på sitt hovedmål.

Therese Klausen, (17) Nesodden
– Jeg er helt for dette glimrende forslaget, men synes det er ganske urettferdig med hensyn til de elevene som bor rundt Oslo-området. For vi slipper ikke unna.

Atle Faye, Grünerløkka
– Dei som trur dei blir flinkare i bokmål om dei slepp nynorsk, kjem til å bli fryktleg skuffa. Forslaget bygger kun på fordomar. At Fr.

og Høgre speuler i fordommars, er velkjent, men det er pinlegg at Oslo Ap. kastar seg på den same karusellen. Blir du dårlegare i engelsk om du samtidig læser spansk?

Mette Stenwig, Sætre
– Det er meningsløst å bruke mye energi på å lære seg to norske skriftspråk – i en tid det finnes mange andre språk som også bør læres. Flott at de som har bokmål som hovedmål også leser noen nynorske bøker og kansje ser på nynorske teaterstykker, men å ha det som eksamsfag er løsning med elevenes tid og krefter.

Kaja Hansen, (16), Oslo
– Endelig! Jeg er så lei av nynorsk! Jeg vil heller bruke tiden min på å forbedre norsk hovedmål-karakteren. Endelig skjønner politikerne at hvis de tvinger på oss et språk som vi absolutt ikke har noe til eller interesse for, vil det bare resultere i dårlige karakterer.

Ane Danese (16)
og Bettina Krohn (16), Røa bydel
– Hvorfor skal vi lære et nytt «språk» når vi allerede har problemer med å uttrykke oss på vårt eget?

Magnus Scheide (16), Vestre Aker bydel
– Skriftlig nynorsk må ut av skolene!

Per Levin (76), Ullern
– Jeg er helt enig i at nynorsk bør droppes. Hvis elevene er for dårlige i bokmål, er det bedre å bruke tiden på det.

Lillian Ruud (44), Asker
– Det bør satses mye mer på nynorsk. Kulturskatter på mange dialekter blir ellers ikke tilgjengelige.

Liv Haugan, Vestre Aker bydel
– Det bør absolutt ikke være nynorsk i den videregående skole. Jeg har det helt oppi halsen, og står det nynorsk i avisene, leser jeg det ikke. Nynorsk tar allfor mange timer i undervisningen.

Anne Kari Lundstrøm (54), Oppegård
– Det er på tide at nynorsk blir fjernet fra den obligatoriske undervisningen, man kan heller ha det som valgfag. Det bør i hvert fall ikke være et eksamsfag.

Språkprofessor Finn-Erik Vinje vil ha bort nynorsk stilskriving. Aslak Sira Myhre kaller Oslos fritaksforsøk feigt og respektløst. Og Oslo-lærerne er i tvil om hva de skal mene.

DAG HERBJØRNRSRUD

Aslak Sira Myhre, leder av Den norske leseforeningen les, reagerer sterkt på at Høyre, Arbeiderpartiet og Frp. nå ligger an til å sende inn en søknad om å gi elevene på Oslos 22 videregående skoler fritak fra nynorsk sidemål som et forsøksprosjekt over tre år.

– Dette er respektløst overfor det norske folk, mot alle oss som snak-

Unni Toms (69), Nordstrand

– Det er forferdelig at Oslo ønsker å droppe nynorsk. Min erfaring fra skoletiden er at de som er flinke i bokmål, er like flinke i nynorsk. Skal ikke ungdommen lære gamle klassikere som Garborg og Aasen lenger? Dette er galskap!

Nicolay Lunde (19), Bærum

– Det er flott at nynorsk er på vei ut av den videregående skolen. Mange opplever stor frustrasjon over å bli tvunget til å lære et annet språk når de på forhånd vet at de skal vinkle seg inn på studier eller en fremtid hvor de ikke trenger dette.

Ole Fjelberg (15), Ullern

Bjørn Sigurd Johansen (38), Nordre Aker bydel

– Veldig bra hva tvungen nynorsk blir borte. Det er jammen på tide. Jeg synes rett og slett det er uhøflig å tvinge folk til å måtte lære seg nynorsk.

Terje Finseth (43), Bærum

– Det ville være en vederstyggelighet med våre forfedrer å fjerne gammelnorsken, som gjennom nynorsk har fått et litt rart navn. Jeg kan ikke tenke meg at vi i Norge ikke skulle kunne ha glede av både å kunne lese og skrive det som vi kaller nynorsk i dag, som henger sammen med røttene våre.

tert siden det blir den mest omfattende så langt. Oslo kommune vil uansett ha knapt med tid dersom søkeren skal bli innvilget til å gjelde fra skoleårets oppstart i august.

Vinje enig

Den nye direktøren i Norsk språkråd, Sylfest Lomheim, åpner for en ny diskusjon om nynorskens rolle:

– Undervisningen i sidemål og sidemålsstilen lar seg diskutere. Undervisningsopplægget tror jeg ikke fungerer godt nok, og vi bør være offensive når det gjelder å gjøre norskundervisningen bedre, sier Lomheim til NRK Østlandsendingen.

Språkprofessor Finn-Erik Vinje mener Lomheim burde gått enda lenger og fastslått at sidemålsopplæringen er klar for utskifting.

– Den har snart eksistert i 100 år og har utspilt sin rolle. Det ligger noe nesten naturlig i det at man skal uttrykke sine tanker, stemninger og meninger på to varianter av norsk skriftspråk, som i tillegg til forveksling like.

Lærerne i Oslo er mer i tvil om hva de skal mene.

– Jeg vet ikke helt hva jeg skal mene, er usikker. På den ene siden er det uheldig med de negative holdningene dagens ordning skaper, samtidig som jeg har forståelse for de som vil bevare skriftspråkets stilling. Jeg vaktar, dette er ikke enkelt, sier leder i Ut-danningsforbundet i Oslo, Berit Eliassen.

dag.herbjørnsrud @aftenposten.no

Se også leder side 2

Reagerer kraftig.
Aslak Sira Myhre mener Oslo kommunes søknad bør avvises.

Unni Toms (69), Nordstrand
– Det er forferdelig at Oslo ønsker å droppe nynorsk. Min erfaring fra skoletiden er at de som er flinke i bokmål, er like flinke i nynorsk. Skal ikke ungdommen lære gamle klassikere som Garborg og Aasen lenger? Dette er galskap!

Nicolay Lunde (19), Bærum

– Det er flott at nynorsk er på vei ut av den videregående skolen. Mange opplever stor frustrasjon over å bli tvunget til å lære et annet språk når de på forhånd vet at de skal vinkle seg inn på studier eller en fremtid hvor de ikke trenger dette.

- Feigt og respektløst forslag

FOTO: ØRN BORGEN

30

2 Feir, Aftenposten

Oslo og nynorsk

En av utdannelsesminister Trond Giskes siste gjerninger som statsråd høsten 2001 var å si nei til en søknad fra Oslo kommune om å la elevene i videregående skole i hovedstaden slippe skriftlig nynorskundervisning og skriftlig eksamen. Med støtte fra

«Vi tror ikke man skal innbille seg at norskundervisningen automatisk blir bedre ved den fremgangsmåte som Oslo nå vil søker om»

Høyre, Ap. og Fr.p. vil Oslo bystyre nå vedta å sende en ny søknad. Giskes etterfølger, Kristin Clemet, vil temmelig sikkert se med større velvilje på en ny henstilling fra byens folkevalgte. Vel å merke dreier det seg om en forsøksordning som forutsettes å gjel-

de i tre år. Men forsøk av denne typen har en tilbøyelighet til å bli permanente, og det er derfor en viktig avgjørelse som forestår.

Argumentene for å beholde den nåværende praksis er like velkjente som argumentene for fritak. Noe kan tyde på at fastlåste holdninger er på gli: Nynorskforfatteren Halvor Fosli pådro seg mange meningsfellers vrede da han mot slutten av fjoråret tok til orde for at sidemålsstilen blir valgfri. Hans resonnement er at misnøy-en med obligatorisk skriftlig nynorskopplæring gjør språket så upopulært at det umulig kan bli verre hvis man prøver noe nytt og begren-

TORSdag 8. JANUAR 2004 **Aftenposten**

I samme retning peker en meningsmåling fra 1984, hvor 65 prosent sa at de ville bli mer positive i sitt syn på nynorsk dersom kravet til skriftlig opplæring falt bort. Det kan godt hende at de 65 prosent og Halvor Fosli har rett. Men det er ikke nødvendigvis noe mål for et skolesystem at det skal fjerne eller svekke fag som elevene ikke liker. Og nynorsken, dens historie og dens litteratur er en så vesentlig del av vår kulturkunskap at det ikke kan komme på tale å fjerne den fra skolen.

Det skal i sannhetens navn tilføyes at de som nå foreslår å avskaffe den skriftlige opplæringen i vårt viktigste minoritetsspråk, bedyrer at de ikke ønsker noe slikt. De fremholder at undervisningen i litteratur skal fortsette – og at elevene samtidig skal få mer tid til å lære sitt hovedmål bedre.

Vi tror ikke man skal innbille seg at norskundervisningen automatisk blir bedre ved den fremgangsmåte som Oslo nå vil søker om, og formodentlig få ja til. Men siden det åpenbart går i den retning, får vi foreta en samvittighetsfull granskning av resultatene høsten 2007, etter tre prøveår – som da også bør få reell status som forsøk.

Aftenposten

GRUNNLAGT 1860 AV CHR. SCHIBSTED
UTGITT AV AFTENPOSTEN A/S TLF. 22 86 30 00

HANS ERIK
MATRE
Sjefredaktør

heiv

Kampen mot sidemålet

På 1970- og 80-talet framstod Høgre som eit liberalkonservativt folkeparti med brei appell. På denne tida fekk Høgre òg feste i nye grupper.

Publisert: 22. jan. 2004, 06:00
Oppdatert: 21. jan. 2004, 21:00

Også nynorskingar kjende seg heime i partiet. Rett nok prøvde Unge Høgre på 1980-talet seg med framlegg om å fjerne sidemålet, men framlegga vart kontant avviste på landsmøta. Som Kåre Willoch sa på landsmøtet i 1985, ville eit sidemålsfritak «ramme Høyres troverdighet».

Seinare er dei populistiske skuleelevane frå Unge Høgre vortne vaksne, og fått posisjonar i moderpartiet. Det har hatt konsekvensar for sidemålpolitikken. I 1997 gjekk Høgre-landsmøtet inn for å avskaffe obligatorisk sidemål. Det er først og fremst i Oslo at sidemålsvedtaket har fått konsekvensar. Under valkampen kunne VG melde om at «glad Lae vil fjerne nynorsken». Gjennom byrådet vil no Oslo Høgre søkje staten om fritak for sidemål i den vidaregåande skulen i Oslo. I BT 16. januar har nestleiar i Oslo Høgre, Lars Groth, eit innlegg der han langar ut mot sidemålsordninga og mot Noregs Mållag. Groth meiner at sidemålsundervisninga har gitt Oslo-borgarar «en avsmak for nynorsk og en negativ holdning til målfolk og alt de står for som har fulgt

dem resten av livet». Vert derimot sidemålet valfritt, vil haldningane til nynorsk verte betre, påstår Groth. De vanskeleg å sjå kva grunnlag Groth har for påstandane sine. I tida før sidemålet vart innført i 1907, hadde Oslo-elever høve til å lese nynorsk litteratur, utan opplæring i skriftleg nynorsk. Likevel var motstanden mot nynorsk mykje krassare og endå meir vulgær på den tida enn han er i dag. Sjølv om det framleis finst ingenting å seie for det?

Groth meiner at det er «formålsløst» å lære seg nynorsk i Oslo: Offentleg tilsette med bokmål som hovudmål vil «ytterst sjeldent» ha trong for å skrive nynorsk, skriv Groth. Dermed viser ein framståande høgremann fullstendig mangl på respekt for prinsippet om jamstelling mellom nynorsk og bokmål i offentleg forvalting. Utgangspunktet for obligatorisk sidemålsundervisning er jo nettopp jamstellingsprinsippet, og jamstelling føreset at kunnskap om skriftspråka er allmenn. Sidan nynorsk er sidemål for dei aller fleste i Oslo-skulen, vortfallet av obligatorisk sidemål i Oslo logisk nok gå utover nynorsken. Difor er kampen mot sidemålet i Oslo praksis ein kamp mot nynorsken. At Groth meiner Noregs Mållag driv «forsøpling av debatten» og «vulgærkampanje mot Oslo» når vi peikar på den samanhengen, får stå for hans rekning.

Groth kjem med ugrunna påstandar om terping på «nynorsk grammatikk og syntaks». Han meiner samstundes at det er uråd å forbetre sidemålsundervisninga. Han vil berre ha vekk sidemålet.

Høgre tala ein gong om «kunnskapsskulen». Lars Groth har vist oss at det ikkje er Oslo Høgre som skal stå for den skulen.

Lars Sjefredaktør/adm.direktør:
Helge Simones

10 / 1 - 2004

Sidemål

UNGDOM I hovedstaden har alltid akket seg over at de må lære nynorsk sidemål i likhet med mangt annet de må gjøre i skolen. Før kommunalevalget i 1997 Høyre at de skulle få slipp. På dette området er ikke Høyre så nøyne med at det skal stilles krav i skolen. De fikk følge av Arbeiderparties Rune Gerhardsen, som akkurat her syntes litt smilisme var på sin plass.

SKOLEBYRÅD TORE Ødegård foreslår na at Oslo skal söke om et forsøksprosjekt med å gjøre sidemålet valgfritt for hovedstadens elever. Søknaden vil gå til Læringscenteret på nasjonalt plan, der den trølig vil bli innvilget, etter som Kristin Clemmet er helt på linje med partifellene i Oslo.

DET GÅR likevel an å håpe at dette forsøket på å avskaffe det ene norske skriftspråket i landets hovedstad blir stanset av bystyret. Det går an å håpe både på byrådspartiene Venstre og Kristelig Folkeparti, og på mindre populistiske folk i Arbeiderpartiet.

ARGUMENTET FOR at man skal slippe å lære sidemål, er at det er nødvendig at de unge blir bedre i hovedmål, og da skal det angivelig hjelpe at Oslo-ungdommen slipper å lære noe annet enn bokmål. Pedagogisk sett er dette en slett underbygd påstand. Det er mer som tyder på at det bare er en fordel å lære flere språk.

DET VIKTIGSTE poenget er at Norge har to skriftspråk, og at det er et av våre nasjonale kjennetegn. Nynorsken er bærer av viktige sider av vår nasjonale arv. En skole som skal gjøre nye generasjoner til gagns mennesker i det norske samfunn, kan ikke be seg frittatt fra å lære nynorsk. Det er å svikte oppgaven.

DETTE BURDE undervisningsministeren være i stand til å si. Og om ikke hun har perspektiver nok til å si det, så bør kulturministeren og resten av regjeringen gjøre det. Noen minstekrav må det fortsette å stille til skoleverket i landets hovedstad.

Leir i
Trenden Avisa

13/01/2009

Nynorsk i Oslo

32

BYRÅDET i Oslo vil nok en gang, bare tre år etter siste forsøk, bli kvitt nynorsk som obligatorisk sidemål i Oslo-skolen. Byrådet kan vente støtte fra Ap, hvor Rune Gerhardsen styrer. Og han lukter alle gode velgersaker. Bort med nynorsk er uten tvil en vinnersak i Oslo. Vi er glad for at Oslo-avisene VG og Dagbladet begge advarer undervisningsminister Kristin Clemet mot å gi skolene i Oslo adgang til å kutte ut nynorsk som obligatorisk fag. Men vi frykter at advarslene faller døde til jorden i departementet.

DET ER et dårlig signal som sendes ut av byrådet i Oslo. Ikke bare er det historieløst. Man fratar Oslo-elevene en viktig del av vår kulturarv gjennom et slikt tiltak. Vi er enig med Språkrådets nytillatte direktør Sylfest Lomheim i at det er mer spennende måter å lære nynorsk på enn gjennom den obligatoriske sidemåsstilen. Men vi har liten tro på at det er vilje til å finne måter å lære elevene nynorsk på som skaper mer lyst enn dagens opplæring. I alle fall synes vi argumentasjonen om at man skal skape lyst uten tvang, faller død til jorden. Skal man kutte ut matematikk og engelsk også som obligatoriske fag? Det er sikkert mange elever som synes det er mer lystbetont å lære engelsk uten at det er obligatorisk.

DET ER faktisk slik at elevene som bor i Oslo også har krav på nynorsk undervisning. De har krav på opplæring på lik linje med elever i andre skoler rundt omkring i landet. Oslo ønsker å være byen med det store hjertet. Oslo beklager mange ganger at vi som ikke bor i landets hovedstad ikke er flinke nok til å verdsette den betydning hovedstaden har. Gjennom et historieløst og kulturpolitisk håpløst vedtak som store deler av landets befolkning – utenfor Oslo – vil reagere negativt på, bidrar ikke hovedstaden selv til å bygge bro til resten av landet. Men det teller kanskje ikke i forhold til et velgerfrieri som dette?

Slik skriver du ut: Åpne fil-menyen og velg Skriv ut.

hein

33

Denne saken er hentet fra VG Nett.

URL: <http://www.vg.no/pub/vgart.hbs?artid=209265>

Nynorsk i Oslo

Høyre/Frp-byrådet i hovedstaden ønsker å fjerne den obligatoriske undervisningen i nynorsk i Oslos videregående skoler. Rune Gerhardsen kjenner et populært utspill når han ser ett, og har forskuttet at forslaget vil få Aps støtte i bystyret. Dermed vil en fritakssøknad fra kommunen få tilnærmet automatisk aksept fra departementet.

Så sent som høsten 2001 forsøkte bystyret seg på det samme. Da ble søknaden avvist av daværende undervisningsminister Trond Giske (Ap). Nå har Høyre denne statsrådsposten, og det ville forundre oss om Kristin Clemet gjør det samme.

Vi håper likevel hun tenker seg om to ganger. Å innvilge en slik søknad vil ha konsekvenser ut over de rent pedagogiske sider. Dersom elevene i Oslos videregående skoler fritas for obligatorisk undervisning i nynorsk, vil det også ha kulturpolitiske og prinsipielle konsekvenser.

Vi innser at denne saken har vært gjennom en demokratisk politisk prosess i Oslo kommune, og vi støtter selvfølgelig prinsippet om at læreplaner og undervisning må være gjenstand for en kontinuerlig kvalitetsvurdering. I dette ligger også at pedagogiske opplegg som ikke fungerer, må justeres.

Men fortsatt er det en betydelig forskjell på barbering og å skjære av seg hodet. Og det er denne amputasjonen som Oslo kommune insisterer på å gjennomføre, vi har vanskeligheter med å forstå. Skolebyråd Torger Ødegaard (H), som har gått i bresjen for å frita Oslo-skolen for obligatorisk nynorsk, har begrunnet søknaden med elevenes motstand mot målformen. Vikarierende argumenter om hva som er «naturlig» for elever på Østlandet, har også vært ført i marken.

Ved å eliminere innslaget av tvang, altså det obligatoriske, skal eleven utvikle en ny lyst til å lære nynorsk, mener Oslo-politikerne. Dersom denne logikken skal videreføres, er det mange upopulære fag som kommer til å forsvinne fra Oslo-skolen.

Språkrådets nye direktør, Sylfest Lomheim, har påpekt at det er flere måter å lære nynorsk på enn ved den obligatoriske sidemålsstilen. Vi er enig i at det bør vurderes andre pedagogiske opplegg dersom det å skrive stil er det store problemet. Men vi har ingen tro på at elevene i Oslo-skolen blir bedre i nynorsk ved å rasere deler av norskfaget. Det er i det hele tatt svært betenklig at politikerne vil frata elevene i vår hovedstad en så viktig del av vår kulturarv. Faktisk er det slik at også elevene som bor i Oslo, har krav på nynorsk.

VG 11.01.2004

hein

Dagbladet.no

Dagbladet

Ansvarlig redaktør: THOR GJERMUND ERIKSEN

Nyhetsredaktør: Eivind Ljøstad. Kulturredaktør: Hege Duckert.

Utviklingsredaktør: Lars Helle. Produktionsredaktør: Jens O. Kløvrud.

Adm. redaktør: Karine Ugland Virik. Adm. direktør: Cato Hellesjø

Oslo og Norge

Søndag 11. januar 2004 8:22,
oppdatert 8:23

PÅ LEDERPLASS:

- [Egolsmen brer seg](#)
- [Ute av fokus](#)

[arkivet](#)

■ For annen gang prøver byrådet i Oslo å avskaffe nynorsk som skriftlig fag i skolen. Forslaget har bred politisk støtte. Både Høyre, Frp og Arbeiderpartiet mener de har gjennfunnet en populær politisk sak som også er kostnadsfri. Den er også historieløs. Gjennom 150 år har det vært ført kulturmønster for å sikre nynorskens likestilling med bokmål. Formålet har vært å smelte sammen kulturer som i utgangspunktet ikke følte nevneverdig slektskap og samhold. At dette lyktes, er et ruvende monument over framsynte og kloke nasjonale strateger.

■ Framstøtet kamufleres som en pedagogisk reform. Men fritak for skriftlig sidemål er å tro på halvjomfruer. Nynorskens plass i skolen er dessuten et nasjonalt politisk spørsmål og må avgjøres av andre enn Oslos lokalpolitikere. At norskundervisningen vil ha godt av økte ressurser og pedagogiske reformer, er det liten tvil om. Men noen ny språkstrid trenger dette landet ikke.

– Nynorsk-fritak vil spre seg raskt

(34)

Av: Torbjørn Lysebo Ekelund

- **Nynorsk-nei** Det kan bli slutt på nynorsk-undervisning i Oslo-skolene. Frp og Høyre bringer saken inn for bystyret, og Rune Gerharsen i Arbeiderpartiet signaliserer at han vil gå inn for et slik fritak.
- **Nynorsk-dødaren** – Sidemålsprosjektet har havaret for lenge siden. Det eneste det produserer i dag er nynorskhatere, sier Prosa-redaktør Halvor Fosli. Han ertet på seg Ny-Noreg i fjor høst.
- **Hva mener du? Diskuter saken her!**

– Den nynorske drømmen om å overta skriftspråket må skrinlegges for godt. Det er bra at politikerne i Oslo omsider tar konsekvensen av dette, sier Halvor Fosli.

Telemarkingen og redaktøren for tidskriftet Prosa sitter på sitt hjemmekontor på Skøyen i Oslo. Det var her han i fjor skrev lederen som på sett og vis startet debatten som nå har ført til at nynorskundervisningen i Oslo-skolene står i fare.

– Mitt poeng er at det vil være bra for nynorsken fordi den nå blir kvitt sidemåsstempellet. Det er et rikt og vakkert språk, og jeg tror folk lettere vil se det hvis motviljen forsvinner, sier Fosli. Han tror et fritak i Oslo vil spre seg raskt til andre deler av landet.

Ny tid, nytt språk

Høyre og Fremskrittspartiet vil i løpet av noen få dager fremme forslaget for bystyret i Oslo om å avvikle den skriftlige nynorskundervisningen. Sjansene er til stede for at forslaget vil få flertall, noe som kan bety at nynorsken kan være ute av Oslo-skolene allerede til høsten. Halvor Fosli mener den obligatoriske nynorskundervisningen har vært feilslått allerede bra begynnelsen, men at det håpløse i prosjektet er blitt mer og mer åpenbart.

– Før var det de som valgte å gå på det akademiske gymnaset som måtte lærer nynorsk. I dag gjelder det alle elever i den videregående skolen, noe som i praksis vil si alle elever overhodet. I tillegg er det tunge demografiske årsaker som ligger til grunn for nynorskens fall, først og fremst fraflyttingen fra bygdene. Hvis nynorsk som skriftspråk skulle vokst, måtte Voss være vekstcommunen i Norge, ikke Bærum, sier Fosli.

Han mener språkbevegelsens kamp for å regulere den norske språkutviklingen er feilslått og unødvendig.

– Det er merkelig at man skal forsvere et språk som alltid utvikler seg, som aldri har vært og aldri kommer til å bli fullkommen. Det er vel ingen nordmenn som i dag sitter hjemme og er triste fordi de savner kansellispråket fra 1600-tallet?

Knote-språk fra Telemark

Prosa-redaktøren er født og oppvokst i Dalen i Telemark. Han sier "heim" og "ikkje". Men han sier også "hemmelig".

– Jeg har en dialekt som varierer med konteksten. Det er et vest-telemarksk knotespråk, en Dalen-dialekt som er normert litt mot nynorsk, men med sterke innslag av bokmål, sier Halvor Fosli, som har fått mye pepper fra nynorsktilhengere.

– De aksepterer ikke mitt skille med å være for nynorsk, men mot sidemåsstilen. Jeg kan godt bli beskyldt for nynorskens død, men det ville være feil. Det er ikke jeg som har besørget den, for det finnes ikke noen egen nynorsk kultur lenger, og språkkampen er ikke lenger en kamp om ideer.

Nynorsk står ikke for noe genuint annet enn bokmålet. Den er bare et språk. De hissigste mener at jeg har omvendt meg til bokmålet. At jeg er en sviker som representerer Oslo-arrogansen. Det er litt slitsomt, for alt jeg vil er jo egentlig å fjerne stigmatiseringen av nynorsk, sier Halvor Fosli.

Han synes det er rart at denne erkjennelsen sitter så langt inne hos folk i språkbevegelsen. Han synes det er merkelig at man så innbitt skal forsvere et språk som alltid utvikler seg, som aldri har vært og aldri kommer til å bli fullkommen.

– Det er som med leikarringen. Det er helt ok med leikarringer, men folk flest går på diskotek.

Skriv ut

www.nationen.no [Publisert 08.01.2004 - 14:05]

(35)

Ut med det tredje språket

Av: Vidar Kvalshaug

Sjå for deg Ullevaal stadion. 16.000 oppglødde tilhengarar. Dei heiar, tek bølga og skrik "Nynorsken dør aldri, nynorsken dør aldri" og "&du er min religion". Publikum er frå andre stadar i Noreg, men Ullevål er deira heimebane. Likevel veit dei ikkje om det er heimelaget eller bortelaget dei heier på, om det er tapar- eller vinnarlaget. Dette er berre eit lag dei trur på, som dei kjenner seg heime hos, som bur i hjartet og barndomen.

Nynorsken er heimelaget som alltid spelar bortekampar. Kampen om nynorsken står på bortebane. Oslo er enno den viktigaste arena for sidemålet, og det er Oslo dei skal ta først, Høgre og Framstegspartiet og alle andre som hevdar å representera ei folkemeining. Sidan blir det truleg Manhattan og Berlin, for dei nyliberalistiske kreftene verkar uovervinnerlege.

Oslo har nynorskbastionane. Det Norske Teatret. Det største universitetet. Departementa som er lovpålagde å nytte nynorsk. NRK. Både Are Kalvø og Kjartan Fløgstad bur i byen. Oslo må ned på kne først, så kan dei andre kommunane kome etter. I rettsspråket heiter det å skape presedens. Om du får ein prinsipiell dom, gjeld den som undelagsmateriale i andre saker som liknar.

La dei berre ta nynorsken. La dei berre prøve seg ei stund, for det skal mykje til for at nynorsken forsvinn for godt. Førebelts er det meldt om at 22 vidaregåande skular skal sleppe å ha nynorsk i tre år. Eg trur ikkje nynorskens skip går ned med dette. Kanskje tvert i mot. I løpet av dei tre åra skal bokmålet rustas opp, men det skal framvisas svært gode resultat for at nynorsken skal forsvinne for godt. Elevane skal bli voldsomt mykje betre i bokmål før eit permanent fritak kan forsvaras i eit land så rikt på uttrykk at vi tillet oss å ha to jamnstile skriftspråk.

Bokmålet har meir trøbbel enn ein kan tru. Alternativet til nynorsk er ikkje lenger vanleg bokmål, men ei smørje av dialektar og sms-koda forkortingar. Eg les ein del på nettet, heimesider og får ein del epostar frå folk i alle aldre. At kommaregelen gjekk fløyten ein gong på 50-talet, får ein berre svegle. At "smileys" har erstatta all teiknsetting, får vi tru går over. Men forkortingane og all den andre språklege kugalskapen er vanskeleg å gjere noko med utan ei skikkeleg satsing på også bokmålet. No har vi eit – for dei fleste – sidemål som ingen vil ha og eit bokmål i fritt fall.

Det siste er verre for Noreg som språknasjon enn at nynorsken forsvinn for 22 skuleklassar i tre år, sjølv om Oslo-tilfellet har ein voldsom symbolverdi som i verste fall sette i gang et ras over heile landet.

Løysinga er sjølv sagt meir pengar til skulen. Når asbestplatene er fjerna og alle får varmt vatn i dusjen etter gymtimen, er det på tide å setje ressursar inn på språk og norskopplæring. Sylfest Lomheim, nytilsett direktør i det nye språkrådet har allerede bjeffa ein gong om engelske ord i norske filmoversettingar, men han kjem til å gi meir lyd frå seg. Han gjer klokt i å bekymre seg med bokmålet også. Hans posisjon er den perfekte posisjon til å sende friske frispark og presise språklege Flo-pasningar mot styrande makter.

I mellomtida står mange på tribuna og roper heia nynorsk, heia nynorsk, men vi frys litt i januar og nokon har mest lyst til å gå heim og lese dei første sidene Naustet av Jon Fosse mange gonger. Vi veit ikkje betre å gjere mot høgrekreftene i Oslo bystyre.

<http://www.nationen.no/meninger/kommentar/article841605.ece>

Clemet kan ikke love fritak for nynorskstil

Oftuppstekn

8 / 1 - C4

36

Utdanningsminister Kristin Clemet (H) er personlig tilhenger av valgfritt skriftlig sidemål, men kan ikke love at Oslo kommune får fritak for skriftlig nynorsk i videregående skole.

- Oslo kan ikke få et generelt fritak, men kommunen kan få tillatelse til å drive forsøk på visse kriterier. Jeg har ennå ikke sett noen søknad og kan derfor ikke si om den oppfyller kriteriene, sier hun til NTB.

Et flertall i Oslo bystyre går inn for å fjerne den skriftlige sidemålsopplæringen for 16-19-åringene. Skolebyråd Torger Ødegaard (H) sa onsdag at et forslag om å fjerne sidemålsstilen vil bli fremmet for bystyret om få dager.

Det er Læringssenteret som skal avgjøre søknaden fra Oslo kommune, og det er ingen ankemulighet til statsråden hvis kommunen får avslag. Utdanningsdepartementet har laget et rundskriv om forsøk i skolen der sidemål står omtalt spesielt.

Skal lære sidemål

- Det skal gis opplæring i sidemål, men det kan gjøres forsøk med alternative undervisningsmetoder. En ungdomsskole i Revetal i Vestfold driver forsøk med fritak for skriftlig nynorsk, sier Clemet.

Revetal ungdomsskole begynte forsøk med fritak for skriftlig nynorsk høsten 2002. Elevene fikk like mye nynorskundervisning som før, med vekt på språkhistorie og lesing av nynorsk litteratur og andre tekster.

- Rapporten derfra tyder på at elevene har bedre resultater i nynorsk nå, sier Clemet.

Hun vil ikke nynorsken til livs, men stiller spørsmål om obligatorisk skriftlig sidemål er avgjørende for nynorskens framtid.

I rundskrivet om forsøk med sidemål står det blant annet at elevene skal ha sidemålsundervisning, men at undervisningsopplegg og mengde kan variere. Antall avgangskarakterer på vitnemålet og inntaket til videre opplæring må avklares, og en søknad må ha lokal oppslutning. Det er også aktuelt å innvilge forsøk med alternative eksamensformer.

Ap skeptisk

Arbeiderpartiet er skeptisk til å fjerne skriftlig sidemål:

- Såkalte forsøk med å fjerne skriftlig sidemål kan være et skritt på veien mot å fjerne nynorsken helt, sier stortingsrepresentant Vidar Bjørnstad (Ap).

Han er dermed på kant med partifelle og gruppeleder i Oslo bystyre, Rune Gerhardsen, som mener obligatorisk skriftlig nynorsk i bør vike i hovedstaden.

- Skriftlig undervisning er en viktig del av nynorskfaget. Vi er åpne for å forsøke andre metoder i undervisningen, men det er populistisk å bruke elevenes mening som begrunnelse for å fjerne skriftlig nynorsk, sier han til NTB.

(NTB) -- Ikkje fritak frå sidemål

Direktør ved Nynorsk Kultursentrum, Ottar Grebstad, meiner regjeringa ikkje har dekning for å gi Oslo fritak frå sidemålsopplæring.
NRK Møre og Romsdal

Publisert 08.01.2004 08:00.

Eit stort fleirtal i Oslo
bystyre ber undervisningsministeren om lov
til til å kutte ut nynorsk.

Men Grebstad trur ikkje det lukkast fordi
Stortinget tidlegare har sagt nei til å fjerne
sidemålsundervisninga.

LYD OG VIDEO

Ottar Grebstad/Rep. Øyvind
Johan Hegstad

Hjelp | Mer lyd og video

ALT OM:

Sunnmøre

Nynorskdebatten raser videre

(37)

Heftig duell om skriftlig nynorsk

Tar nynorsk verdifull undervisningstid fra hovedmålet i osloskolen? Eller burde det også brukes i flere fag? Riksmålsforbundet og Norsk Målungdom er langt fra enige.

INGVILD GJERSTAD

Steilt mot hverandre i nynorsk-debatten står Norsk Målungdom og Riksmålsforbundet. Vi stilte de samme spørsmålene til Unn C. Fyl-

lingsnes (21), fungerende leder i Norsk Målungdom, og Sverre Martin Gunnerud (55), 2. viseformann i Riksmålsforbundet.

Hva mener du om at elevene i videregående skole kan komme til å slippe skriftlig nynorsk i undervisningen?

Fyllingsnes: - Det ville være veldig synd både for elevene og for nynorsken. Nynorsk er et skriftspråk, og da sier det seg selv at en ikke lærer det godt nok bare hvis en skal lese det. En får inn språket gjennom å skrive det.

Gunnerud: - Riksmålsforbundet mener at det skriftlige sidemålet bør være valgfritt. Det betyr at de som har nynorsk som hovedmål har mulighet til å velge bort bokmål i skolen. Dette kommer rett og slett av at elevene bør ha anledning til å konsentrere seg om hovedmålet og bli best i dette.

Hvilken skade kan det gi hvis skriftlig nynorsk blir borte fra undervisningen?

Fyllingsnes: - Det vil jo være negativt for de elevene som ikke får lært nynorsk godt nok. Dessuten er jo sidemålsordningen til fordi vi har to offisielle norske skriftspråk. Hvis en da kutter ned på sidemålsopp-læringen, følger en jo ikke opp det faktum at en har to skriftspråk som er likestilte.

Gunnerud: - Vi tror skadene vil være minimale, men at det tvert imot vil skje en lang rekke positive ting. For eksempel vil den høye temperaturen på dagens debatt kunne stilne, og vi vil kunne få en større koncentrasjon om vern av norsk språk som helhet, istedenfor en konfrontasjon mellom ulike målformer.

Ser du noen fordeler ved å droppe nynorsk?

Fyllingsnes: - Nei, jeg synes ikke det er aktuelt å droppe si-

demålsopplæringen. Det sidemålsfaget trenger, er nytenning og forbedring. Istedentfor å fjerne det som er vanskelig, må en heller se på hvordan en kan gjøre faget bedre.

Gunnerud: - Den skriftlige sidemålsundervisningen, slik den foregår i dag, fører ofte til ren grammatikalsk pugging og er ikke en konstruktiv innføring i en annen målform. Faktum er at ytterst få som tvinges til denne sidemålsundervisningen, bruker dette senere i livet. Derimot er det et åpenbart faktum at mange elever baksæt sterkt med å tilnærme seg en språkbeherskelse som er nødvendig i hovedmålet. Valgfriheten i skrift vil frigjøre muligheten for en dypere innføring i begge målformer. Forutsetningen for å gjøre sidemålet valgfritt, er at det ikke må gå på bekostning av norskundervisningen. Det må ikke føre til færre undervisningstimer i norsk, tvert imot.

Ifølge en undersøkelse er 80 prosent av elevene negative til nynorskundervisning - hva tror du det kommer av?

Fyllingsnes: - Jeg tror elevene er opprørt over at de må gå opp i et fag som de ikke kan godt nok. Det er for få timer og for dårlig opplegg med lærere som ofte har en dårlig innstilling til sidemålsundervisningen.

Gunnerud: - Fordi de opplever kravet om skriftlig opp-læring som urimelig. For man skal huske at de to norske målformene står hverandre nær på den måten at ingen har vanskeligheter med å forstå det. Det er bare et lite fåtall av befolkningen som bruker ny-norsk skriftlig.

Hva må til for å gjøre nynorskundervisningen bedre?

Fyllingsnes: - Istedentfor å pugge bøyning av verb, må sidemål gjøres til et bruksspråk. Elevene må bruke språket til å uttrykke seg både ved å lese og skrive det. Når en bruker sidemålet i et annet fag, som i KRL, får elevene et annet forhold til det. Dessuten bør en

Sverre Martin Gunnerud,
2. viseforemann i Riksmålsforbundet, tror den skriftlige sidemålsundervisningen er borte fra oslo-skolene om fem år.

Unn C. Fyllingsnes er fungerende leder i Norsk Målungdom og overbevist om at den skriftlige nynorskundervisningen vil bestå – og bli bedre.

også bruke forfattere som skriver nynorsk i dag, og ikke bare gå tilbake til de gamle.

Gunnerud: – At man frigjør positive krefter og ser at nynorsk er et rikt språk. Dette skjer fortrinnsvis ved at man hører god nynorsk og at man kan lese det. Det er den skriftlige sidemålsundervisningen som er hovedpoenget – ikke innføringen i sidemål som sådan.

På hvilken måte skader det å gjøre nynorsk valgfritt?

Fyllingsnes: – Hvis en kunne velge nynorsk som valgfag, tror jeg mange vil velge det bort. Årsaken er rett og slett at elever sjeldent vil ha mer arbeid på skolen. Derfor ville det være veldig synd å gjøre nynorsk valgfritt. For å kunne jobbe i offentlige stillinger, må en kunne nynorsk og bokmål like godt. Det er ikke så lett å vite hvor en havner når en går på videregående.

Gunnerud: – Målfolket er av den oppfatning at det er negativt, men det er en oppfatning jeg ikke deler.

Hvilke fordeler kan det gi hvis elevene selv kan velge om de ønsker skriftlig nynorsk eller ikke?

Fyllingsnes: – Det heter seg at de som vil velge nynorsk er elever som er spesielt interessert. De vil trolig få bedre undervisning enn i dag, men jeg synes alle har rett til å få god sidemålsundervisning.

Gunnerud: – Foreldrene kan

jo i dag selv velge hovedmål for barna i skolemålsavstemninger. De som ønsker nynorsk hovedmål, har nå – og vil i fremtiden ha – full anledning til det. Det striden nå dreier seg om, er spørsmålet om sidemålet skal være skriftlig.

Hva er det ved nynorsken som gjør at så mange engasjerer seg?

Fyllingsnes: – Det har mye å gjøre med at språk er identitet. Det er mer enn bare kommunikasjon. I språket ligger det verdier, historie og kultur som er viktig for folk.

Gunnerud: – Det er jo en lang historie. Språkstriden i Norge har lange røtter. Riksmålsforbundet har de siste femti år fulgt Arnulf Øverlands linje om at det er to målformer i dette landet.

Tror du at elever i Oslo har skriftlig nynorskundervisning om fem år?

Fyllingsnes: – Ja, det tror jeg, og jeg tror at undervisningen er bedre enn det den er i dag.

Gunnerud: – Jeg tror ikke de har skriftlig undervisning, men jeg tror og håper at de har nynorsk som muntlig innføring. Hvis departementet nå åpner for en prøveordning, er jeg rimelig overbevist om at resultatene vil vise seg ved at elevene faktisk blir bedre i både bokmål og nynorsk. Dette er fordi de vil få en større språkglede.

ingvild.gjerstad@aftenposten.no

8 av 10 Oslo-elever negative til nynorsk

Dagens nynorskundervisning er mislykket, fastslår språkprofessor Kjell Lars Berge. Han vil likevel ikke droppe skriftlig nynorskundervisning.

DAG HERBJØRNSRUD

82 prosent av bokmålelevene er negative til nynorsk. Til sammenligning er bare 16 prosent av nynorskelevene negative til bokmål. Det viser en undersøkelse utarbeidet av blant annet professor Kjell Lars Berge ved Universitetet i Oslo.

– Vi har å gjøre med meget sterke holdninger blant bokmålelevene. De kan ikke avfeies som typiske for umotiverte elever. Barn av foreldre med lang utdannelse er like negative til skriftlig sidemål som det barn av foreldre med kort utdannelse er, sier Berge.

– Unyttig undervisning

Han er blant dem som har forsket mest på holdninger til sidemålsundervisningen. I 2000 ble han av Arbeiderpartiets bystyregruppe i Oslo bedt om å lage et forslag til en prøveordning med alternativ sidemålsundervisning i osloskolen. Hans forskning tilsier følgende:

- Bokmålelever har lite kjennskap til nynorsk.
- Nynorsk er for bokmålelever ofte knyttet til formaliserte skoledisipliner, dvs. grammatikk og skjemapugging.
- Bokmåleleverne opplever nynorskopplæringen som unyttig, og den oppfattes følgelig som ubegrunnet tvang.

En annen måte

– Dagens nynorskordning er mislykket. Det er åpenbart, siden elevene ikke får nok ferdigheter, samtidig som de

sterke negative holdningene til nynorsk er svært problematiske, uttaler Berge. Til tross for dette vil Berge, som snakker Oslo-dialekt, ikke anbefale å droppe skriftlig nynorskundervisning. – Jeg er positiv til skriftlig sidemålsopplæring, med visse forbehold. Problemet er mer undervisningsformen, med for mye vekt på grammatikk og litteratur. Det bør undervises i sidemål på en annen måte enn i dag, sier Berge.

dag.herbjornsrud
@aftenposten.no

Ikke flertall for valgfritt nynorsk

Dagsavisen 9/1-04

09. 01. 2004: Det er langt fra sikkert at Oslo-politikerne vil støtte en søknad fra skolebyråd Torger Ødegaard om å gi Oslo-elevene lov til å velge bort nynorskfaget.

■ VESLEMØY LODE

Torger Ødegaard er ikke garantert et flertall i bystyret for en forsøksordning om valgfritt nynorsk i Oslo-skolene. FOTO: MIMSY MØLLER

Verken Arbeiderpartiet eller Venstre kan garantere at de vil støtte Ødegaards søknad om en forsøksordning som kan gjøre nynorsk valgfritt i Oslo-skolene. For å få søknaden sendt til vurdering må skolebyråd Torger Ødegaard (H) ha med seg et flertall i Oslo bystyret og aller helst et bredest mulig flertall.

Læringssenteret, som skal vurdere forslaget, vil også legge vekt på at søknaden har «bred lokal enighet». Det kan skolebyrådet få slite med ifølge Venstre-nestleder og bystyrerepresentant Jennie Johnsen.

- Jeg mener vi ikke har endret noe standpunkt siden forrige gang dette var opp i bystyret. Venstre har ikke vært interessert i å støtte en ordning som tar nynorsk ut av timeplanen, sier hun.

MOT FORSLAGET

Forrige gang en lignende sak om å gjøre sidemålet valgfritt var oppe i bystyret stemte Frp, SV, KrF, RV og Venstre mot forslaget.

- Da stemte vi for å bevare nynorsken som fag i skolen. Det er vi fortsatt opptatt av. Vi mener det er andre områder hvor man i stedet kan øke valgfriheten. Venstre ønsker økt frihet i skolene, men når det gjelder nynorsken ser vi også et annet poeng: Det er viktig at vi lærer nynorsk for å bedre kunne ta del i det offentlige Norge og for å ta bedre vare på språklige minoriteter. Vi har dyp respekt for de kulturelle verdiene i språket vårt, sier Johnsen.
- Det er ingen selvfølge at venstre støtter Ødegaards forslag, sier hun. Dermed kan Høyre miste flertallet i bystyret om Venstre ikke støtter forslaget.

AP UENIGE

Forrige gang nynorsk var til debatt i bystyret var det kun Høyre og Arbeiderpartiet som gikk for en forsøksordning på tre år i flere av Oslo-skolene. Men denne gangen er det ikke sikkert at Høyre kan regne med Arbeiderpartiet heller.

Arbeiderpartiets bystyrerepresentant Nina Bachke, nestleder i Oslo Arbeiderparti og fraksjonsleder i utdanningskomiteen, mener Rune Gerhardsen forsøker å forskuttere Aps

standpunkt om valgfritt nynorsk. Hun er ikke enig i at Arbeiderpartiet automatisk vil støtte et forslag fra Høyre-byråd Torger Ødegaard.

- Rune viser til det forslaget som vi fattet forrige gang der vi åpner for en viss grad av fritak. Det stemmer ikke at det er flertall for dette nå, sier hun og viser til at Arbeiderpartiet gikk for et forslag om en treårig prøveordning i noen få skoler sist gang saken var oppe i bystyret. Men foreløpig har ikke skolebyråd Ødegaard kommet med et forslag som skal behandles av komiteen i bystyret.

- Det er uenighet i gruppa i denne saken. Hvis forslaget fra Ødegaard gjelder mange skoler, kan det hende at Arbeiderpartiet går imot forslaget. Men inntil videre står vi fat vi vedtaket fra forrige gang, sier hun. Selv vil hun si seg enig i det som gruppa kommer fram til når den tid kommer.

Blazerboy

Før jul fylte skole- og kulturbyråd Torger Ødegaard 77 år. Unnskyld, 37 år.

LARS WEST JOHNSEN

lars.west.johnsen@dagsavisen.no

Ordene til en av hans politiske motstandere i Oslo Rådhus surrer fortsatt i hodet på vei ut av heisen i 9. etasje i byggets østre tårn: «Det er mer tak i ham enn man skulle tro».

Oslos kultur- og skolebyråd er ikke på kontoret sitt. Vi venter i noen få sekunder. Så kommer den spradende – en blå blazer med gullknapper toppet av en potent og fønet sidesveis kommer nedover gangen med raske skritt. To av tre er kneppet og jakka spriker lett over det blå slippset og den rosa skjorta av merket Façonné. Vi hilser pent og blir geleidt inn på kontoret med utsikt over hele Rådhusplassen. Effektivt finner han fram koppen, forkaster to som skitne og beklager at tegner Dokken ikke får melk i kaffen sin. Melkpuveler må dessverre duge. Han håper inderlig det går bra.

Høyre-byråden sukker over hvor varmt det er på kontoret hans før han uttrykker sin overraskelse over at den såkalte nynorsk-sakaren har fått så stor oppmerksomhet også utenfor Oslo. Han vil jo slett ikke nynorsken til livs. Han vil bare at den skriftlige delen av sidemålet skal bli valgfri i videregående skole og heller satse mer på lesing av nynorsk litteratur.

– Det er sikkert mange som tror at jeg strevde med nynorsk og skal hevne meg nå som jeg er byråd. Men det var jo ikke sånn, da. Jeg pugget meg til gode karakterer i nynorsk. Jeg lærte meg de fire verbklassene: e-verb, a-verb, nā-verb og telje-verb, trof jeg de het. Drev med mye pugg og ble i alfor liten grad introdusert for litteraturen. Han innrømmer å ha kraftig undervurdert engasjementet i sidemållsaken. Bergens Tidende skrev på lederplass: «...sånn går det når Unge Høyres pubertale vulgærpropaganda skal omsettes til hovedstadens kulturpolitikk».

Unge Høyre dukker stadig opp i omtalen av Torger Ødegaard. «Han kan virke vel Unge Høyre-aktig», kommenterer en på venstresida i bystyret. Men Ødegaard har aldri satt sine ben i Unge Høyre. Nei, kulturbyråden ble ikke virkelig aktiv i den konservative bevegelsen før han ankom Blindern fra Telemark på midten av 80-tallet.

– Jeg var nok mer tiltrukket av partiet enn ungdomsbevegelsen den gangen, forklarer han. Men da han begynte å lese statsvitenskap, var miljøet rundt Den konservative studentforening et åpenbart valg – men et uvanlig utgangspunkt for en politisk karriere.

– Men jeg var aldri interessert i studentpolitikk. Sånn særinteresse-politikk, enkelgruppens hyl og skrik for å få mer ressurser, syns jeg blir for snevert.

– *Hvis du ikke var interessert i studentpolitikk, var foreningen da bare et steg videre oppover?*

– Jeg hadde ikke planlagt at jeg skulle sitte her, altså. Men så ringte Jon Lyng, som da var leder av Oslo Høyre, og spurte om jeg ville bli politisk rådgiver.

portrett

Jeg har en kone som har kule olabukser med hull i. Det er utrolig fascinerende.

Da hadde Ødegaard for lengst tatt steget ut av juniørlaget for å bli aktiv på seniornivå i Oslo Høyre, i bydelsforeningen Hegdehagen krets. Siden Lyng har han vært byrådssekretær for både Fritz Huitfeldt og Erling Lae. Og for han ble kultur- og skolebyråd i høst, var han ansvarlig for byens «elferd og sosiale tjenester».

Hans første møter med bystyret som byråd var ikke veldig godt, skal vi tro en representant på venstresida. «Veldig famlende – han fungerte dårlig og mestret ikke arenaen. Han strevde voldsomt og var en av de svakeste byrådene i sin håndtering av bystyret». Huff da.

Nå, noen år etter, lyder dommen fra opposisjonen: «Han klarer seg bra». Kilder i Høyre sier at han ikke overrasket mange med sitt politiske talent: «Mange i Høyre ønsker at han skal jobbe for partiet i veldig lang tid».

– *Følte du at du hadde tatt deg vann over hodet?*

– Nei, det gjorde jeg ikke, men det var et veldig stort område med ansvar for 55 prosent av kommunens budsjett.

– *Hvordan liker du deg i stolen din nå?*

– Helt fantastisk. Jeg føler veldig sterkt at jeg nå får jobbe med noe som er veldig givende. Og det er enda morsommere enn jeg hadde forestilt meg. Det er det faktisk, det er ikke noe jeg bare sier.

For å understreke at han brenner for kulturen, strør han om seg med ordene veldig og utrolig. Men han trenger ikke overkompense – interessen hans for kultur er beviselig helt ekte. Det aller første politiker-spira Ødegaard gjorde i offentligheten var å skrive et innlegg i Aftenposten ikke om at det strøs for dårlig i knekkene opp Bogstadveien, men om lønnsviklårene til musikerne i Oslo-filharmonien. Da var han 25. Tre av hans fem første innlegg i Aftenposten som aktiv i lokallaget, dreide seg om kultur; om Filharmonien, Operaen og Nationaltheatret. Og da Aftenposten i 1995

ga leserne muligheten til å ringe inn og si sin mening om hvor operaen burde ligge, ja da ringte han inn og ga sin støtte til Vestbanen. Men kulturbyråden har enda flere kulturalibier: Kona hans, som tok navnet Ødegaard da han giftet seg med henne som 22-åring, jobber på Samtidskunstmuseet, mens mamma leste klassikerne for ham på senga til han begynte på ungdomsskolen.

– Vi hadde en hemmelig avtale om at hun ikke måtte si det til vennene mine, for jeg syns det var driftflaut at hun leste for meg, forteller Ødegaard, som på sengekanten fikk både Hamsun og Dostoevskij.

– I ettertid har jeg satt utrolig pris på det, legger han til.

Hans egne barn,

Carl August og Karen Sofie, sendes på søndagsskolen, slik som pappa en gang ble det.

– For oss er det naturlig, sier han, selv om familien ikke går i kirken til vanlig.

Vennlig, høflig, ordentlig, elskverdig og varm ramser en Høyre-kollega opp om Ødegaard. «Høflig og forekommende familiemann». En gjenganger i karakteristikkene av Ødegaard er «korrekt både i tøy og oppførsel». Også ekstraordinær helgejobbing utføres korrekt antrukket.

– Det hørtes kjedelig ut, sier Ødegaard, med en litt anstrengt latter. Han rødmer.

– Det er ikke noe galt med det klassiske. Og hvis man med korrekt mener forutsigbar og en som du vet hvor man har, så syns jeg det er greit. Jeg får litt negative assosiasjoner, men på den annen side så skal det ikke være noe tøys og tull, altså, det skal det ikke være.

– Men jeg har alltid kledd meg sånn som jeg gjør nå. Og da det ble populært med langt hår for gutter, fikk ikke jeg lov. Jeg har i grunnen alltid hatt den samme sveisen også, sier han, nesten litt overrasket.

– *Ønsker du å framstå som korrekt i sosial sammenheng?*

– Nei, jeg håper at jeg kan være ukorrekt også. Ser

man bare på måten jeg ser ut, er det lett å tenke at der kommer en klassisk Høyre-politiker. Det er jeg kanskje også, men jeg tror nok at jeg kan overraske en del mennesker.

Den klassiske Høyre-looken utviklet han allerede på ungdomsskolen, hvor han skal ha gått med slips som protest mot den rufsette protestbevegelsen.

Hjemme i Langesund var det viktig å tone flagg.

– Willoch var statsminister og det var kald krig. Det var enten Høyre eller Arbeiderpartiet eller gjerne lenger til venstre, og de årene bidro nok til å forme meg.

Til tross for slipset var pappa Ødegaard industriarbeider på Norsk Hydro i Porsgrunn.

– Kristin Halvorsen og jeg kommer fra nesten samme sted, og hennes far var direktør på samme sted som min far var industriarbeider. Hun ble leder av Sosialistisk Venstreparti og jeg var byråd i Høyre. Vi mennesker har en del oppfatninger om hverandre som ikke alltid treffer. Det er faktisk mange mennesker i mitt parti som i tillegg til å holde orden i huset økonomisk.

– som er utrolig viktig for ei samfunn – er opprettet av sosialpolitikk og kulturpolittikk.

Hele livet hadde han gledet seg til å komme til Byen, som han kaller Oslo. Han var og er veldig fascinert av Byen og gir bl.a. til bade fjorden og Marka. Han har ikke engang nikkers, og trakk ikke gjerne utenfor Ring 2. Det var kulturturen til hovedstaden med mor og far som introduserte ham for Byen, for kunstutstillinger, opera og teater. Favoritter av mer undommelig karakter tar det tid for ham å mane fram, tross sine 37 år, og Dagens Næringslivs mye omtalte platekåring før jul har han overhodet ikke fått med seg. Men Pink Floyd liker han, på grunn av de mange lagene i musikken. Og så husker han at han likte «Born In The USA».

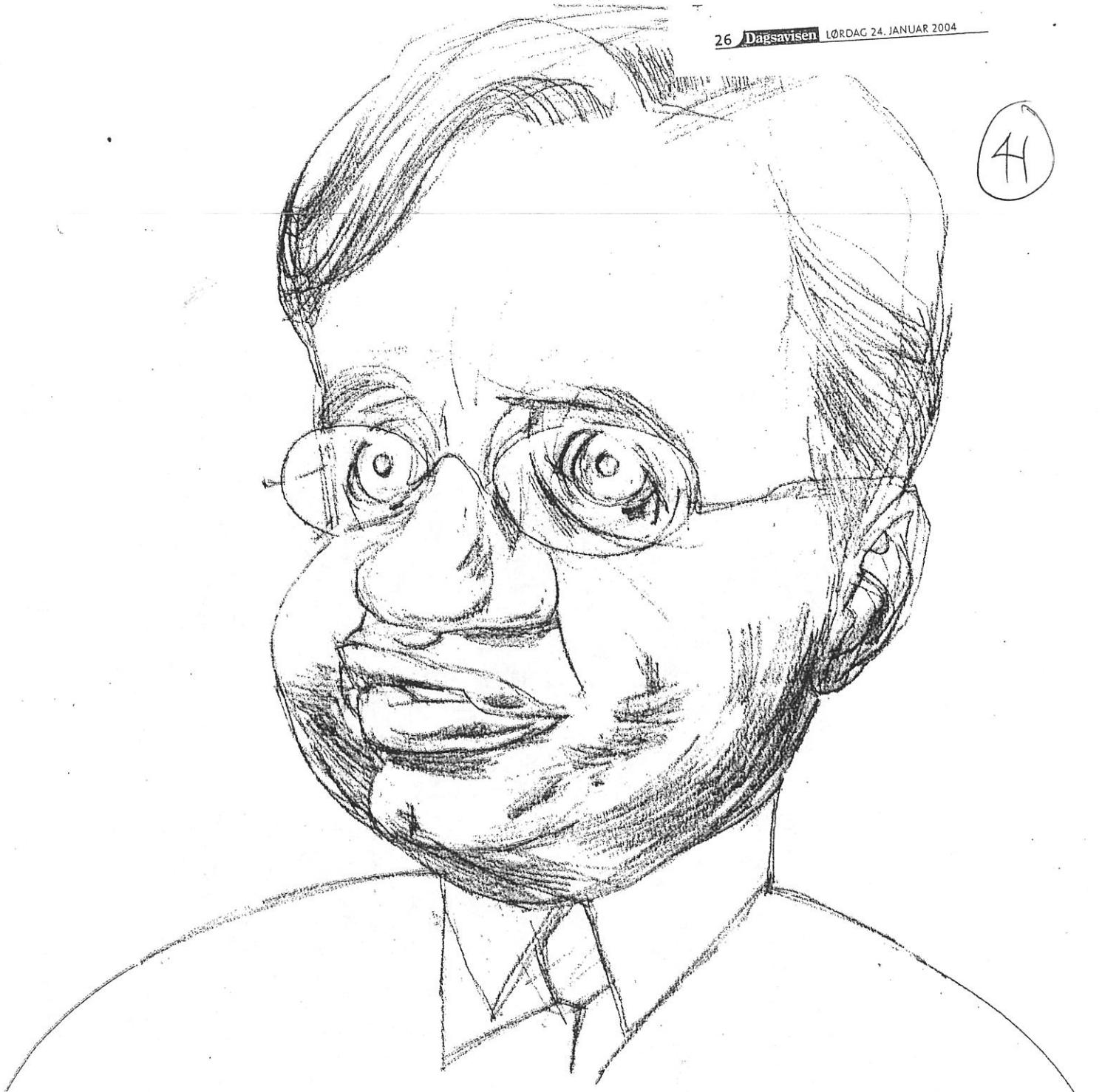
– Springsteen inspirerte deg til å kjøpe olabukser?

– Jeg hadde det den gangen, ikke nå. Men jeg har

Torger Ødegaard (37)

- Byråd i Oslo for skole og kultur (H).
- Opprinnelig fra Langesund i Telemark.
- Bodd i Oslo siden 1987, bor nå på Majorstua.
- Utdannet cand.mag. med statsvitenskap, sosial økonomi og idéhistorie.
- Tidligere byrådssekretær for Fritz Huitfeldt og Erling Lae.

Luthmoen på 2004 - Storalet

en kone som har kule olabukser med hull i. Det er utrolig fascinerende. At folk er villig til å betale over 1.000 kroner for en olabukse som noen har klippet eller banket hull i, det synes jeg er... WOW! Det er helt utrolig. Det burde skrives bøker om sånt.

- *Hva sier du til kona di, da?*
- Nei, hun er jo et fritt og

selvstendig menneske, hun må jo kjøpe akkurat de buksene hun vil. Jeg hadde ikke levd lenge i landet hvis jeg skulle sagt at hun burde kjøpe andre bukser, sier byråden, som snakker seg god, varm og rød. Stemningen blir nesten uhøytidelig. Han tar seg inn: - Det er kanskje også grunnen til at vi har et for-

nuftig samliv - det er viktig å gi hverandre frihet.
- *Apropos fornuftig, du ifører deg gjerne kalosjer?*
- Gjerne kalosjer! Kalosjer, det er ikke noe spesielt med det, men jeg er veldig glad i sko, jeg. Og med kalosjer...
- *Er de med pigger?*
- Nei, nei, men det er rågummi. Du blir varm på

beina og du sklir ikke på isen. Jeg kan gå i vanlige sko ned til kontoret og bare vrenge av meg kalosjene når jeg kommer hit. Nå er jeg litt distré, så i dag hadde jeg glemt det, sier han og ser forfjamset ned på skoene sine og vrenger av gummen.
- *De har du hatt på deg i hele dag?*

- Ja, og jeg har vært i masse møter! Nå skjønner jeg hvorfor jeg har vært så varm på beina, sier han og ler godt.
- *Har du vurdert hatt?*
- Neee. Det har jeg ikke.
- *Der går grensa?*
- Nei, men altså... De... Altså, kalosjer om vinteren handler om å ta vare på skoa. Jeg er fascinert av å

få ting til å være i mer enn tre måneder. Jeg har ikke tjue par sko, jeg er opptatt av at de jeg har skal holde en stund.
- *Undervurdert?*
- Hva? Nei, det selges i nes-ten alle skoforretninger det nå, tror jeg. Tror det er mange som går med det, altså. Er det ikke det? Er det bare meg?

42.

SNØEN

over Aasen

Dag og Tid
10/01/2004

Eg er ny i Oslo, og ingen kjem og hentar meg. Eg går gjennom gatene og frys. Trøysta er å leite etter nynorske haldepunkt i byen. Snøen ligg tungt over Ivar Aasen, men eg har tre fyrtikker med meg.

Kjetil A. Brottveit
kjetil@dagogtid.no

«Og no skulde han få vera i byen. Ikkje ein dag, ikkje two dagar, men år; og han skulde sjolv vera bygut. Fint kledd skulle han dags-tott gå og spenne i dei stolte steinsette gatune og sjå på stas og liv og stolte krambuir(...). Slik skriv Arne Garborg i *Bondestudentar*. Eg lét som om eg ikkje er kjend i Oslo. For å få skikkeleg avstand til meg sjolv, tenkjer eg meg at eg er kvinne. Eg er ei ung, entusiastisk nynorskvinne frå distrikta. Eg kjem med tog til Oslo for å studere nordisk. Eg er godt budd, og ber på ein stor ryggsekk. Eg har *Bondestudentar* og ei fyrtikkeske med tre fyrtikker. Eg har ingen hybel enno, men eg kan bu hjå tanta mi inntil vidare. Eg er lett på foten. Nynorsken den brenn i hugen.

Tigerstaden

Tanta mi skal hente meg på Oslo S. Kor er ho? Eg står på perrongen, og ho kjem ikkje. Eg går inn i stasjonshallen og ser meg rundt. Utan tante er det berre nynorsk som kan trøyste meg. Eg leitar i bladhyllene på Narvesen. Syn og Segn er ikkje å sjå. Norsk Barneblad? Nei, og eg er stor no. Eg finn ikkje Dag og Tid heller. Eg leitar etter andre nynorskavisar i staden og ender opp med å kjope Firda. Eg ringer tanta mi, men ho tek ikkje telefonen.

Noko tyngre på foten går eg ut i oslovinteren for å finne teikn på ein nynorsk hovudstad. I landskapet av kjøpesenter rundt Oslo S er det berre bokmål å sjå. Eg set meg i ei trapp for å lese Firda. Eg er ikkje kjend i Førde-trakten, men det er så heimleg å lese nynorsk.

Eg går usikert rundt på Jernbanetorget då det kjem ein gjeng med utkropne tenåringsgutar mot meg. Dei ser ut til å meg for å vere det eg er - ei ung nynorskvinne frå distrikta. Dei trur dei kan gjøre som dei vil med meg. Ein av dei peikar på jakka mi, og då eg ser ned, fikar han til meg under nasen, medan ein av dei andre rappar til seg Firda. Gutane puttar avisa i gapet på ein tigerstatue. Eg set meg ned og græt.

Garborg under jorda

Sutrejente? Nei, eg reiser meg att og traskar oppover Karl Johan. Men det er bokmål på skila og i butikkene kor eg snur meg. Eg tenkjer på om Garborg har skrive eit vondt frampeik: «På veggen hekk Karl Johan med ei uhorveleg lang nos og stirde mot døri med sure augo».

Eg set meg på ein benk framfor Stortinget. Eg frys og tenner den første fyrtikka. Ho kveikjer òg eit indre ljós. Eg hugsar at eg har Oslo Byleksikon, som eg fekk av mor og far til jol, i sekken. Byleksikonet kan hjelpe meg å finne dei nynorske stadeina. Bydelen Ulrsrud har spor av nynorskdiktatar: Tor Jonssons veg og Olav Nygards veg, men dette er langt utanfor sentrum. Kva med Arne Garborg sjølv?

OVER: Tigerstaden et opp nynorsken.
UNDER: Humøret stig då eg finn nynorsk på t-banen.

Han har fått ein gild, open plass oppkalla etter seg i 1936. Ryggsekkene er tung, men eg leitar meg fram til Arne Garborgs plass framfor hovudbiblioteket. Plassen er det lite att av, og no les eg nøyare: Han vart overbygd av eit lok då Y-blokka i regjeringskvartalet vart reist i 1970. Eg prover like fullt å verte oppmuntra at Garborg har ein eigen plass midt i Oslo.

Eg ringjer tanta mi på ny, men ho svarar framleis ikkje. Ho bur på Carl Berners plass. Eg har vore i byen før, og no går eg for å ta t-banen frå Stortinget heim til henne.

Copacabana

På t-banen stig humøret då eg finn ei opning i bokmålsveldet. På veggen heng noko så sjeldan som reklame på nynorsk. Frå eit stort biletal Audhild Gregoriusdotter Rotlevatn nynorske ord om Kanal 24. Dette må eg forlate tante, tenkjer eg oppgloidd.

Tanta mi svarar ikkje då eg ringjer på. Til

slutt ringjer eg på ein nabo.

- Nei, ho har reist til Copacabana. Ho var lei av bokmålsdritten i dette landet, seier ein mann gjennom dørtelefonen.

- Copacabana?

- Ja, eller kanskje det var Mexico.

- Når kjem ho att?

- Det sa ho ikkje. Du må smørje brødskiva di sjølv, seier han og legg på.

Eg kjenner ingen andre her, og no er gode råd dyre. Eg traskar nedover mot sentrum att.

Utan bruk av fyrtikker, får eg auga på ein velkjend logo i ei sidegate: Det Norske Samlaget. Eg stiller meg opp på utsida og skimtar Njålsoga i ei hylle der inne. Hjå jamninga trivest eg best, tenkjer eg. Eg frys, men torer ikke gā inn. Det gjer ikkje noko, for det er som om lyset innanfrå varmr meg opp.

Nynorsken dansar ballett

Eg tuslar vidare. Det er kaldt, og eg rotar meg

Skulle eg ta inn på Bondeheimen? Det er mørkt, og eg har ingen stad å bu.

vekk. Eg finn ingen benk, men set meg ned for å kville på ei trapp utanfor ein butikk. Ein mann jagar meg vekk, og eg set meg i snøen. Eg leitar etter meir i byleksikonet og finn Ivar Aasens veg på Vindern. Det er langt unna, forstår eg, men eg har to fyrtikker att. Eg tenner den eine, og no ser eg føre meg korleis folk sit inne og har det varmt medan dei hoyrer på nynorske dikt. Staden er Det Norske Teatret: Lunsj og lyrikk.

Teatret fekk ingen namneplate på nynorsk av Oslo Bys Vel, men eg ser store plakatar i vindauge om ein ny oppsetnad: «Frendelaus».

Det er så fullt her inne, spesielt av damer med kvitt hår, at eg ikkje får plass ved borda. Henny Moan skal lese dikt, og eg står langt bak. Ho les diktet «Smilet» av Aslaug Vaa: «Kven gav det smilet til barnemunn?» At barnet smilar er lett å forstå, det er nynorsk og lunt her. Men no les ho dikt av Herman Wildeveny og André Bjerke. «Når en liten pikke

Eg set meg på grava til Ivar Aasen i «kveldblaar».

Eg vil ikkje neie. Eg går ut, og no har eg visst kom til nynorsktrøket. Bondeunddomslaget, BUL, eig heile kvartalet. Her er Heimen Husflid, Kaffistova og Bondeheimen. Eg les plakaten i vindauge: «På Bondeheimen bur det turistar, lærarar, rekneskapsförrar, ballettdansarar, journalistar, optikarar (...) og sjølvsagt også nokre bønder.» Eg ser innom Heimen. Her er reklame for jubileumsdrakta til Oslo 1000 år: «Eva Lie har designa drakta, ei verkeleg festdrakt som kombinerer det tradisjonelle med det urbane.» Nynorskken kombinerer. Nynorskken dansar ballett.

Smittande vald

Eg går inn på Kaffistova. Ei pil peikar mot venstre: «Varmmat, salat, kalddrakk». Pila til høgre viser «Kaker, smørbrød, varmdrakk». Her kan eg orientere meg. Kaffien er ikkje sur.

Kaffien smakar nynorsk. Bilete og tekster av
nynorskforfattarar heng som reklame på veg-
ene. Her er Garborg att, frå *Haugtussa*:

«Det stig av Hav eit Alveland
Med Tind og Mo;
Det kviler klaart med Himmelrand
i kveldbla Ro»

Roa går over då eg skal finne meg ei avis.
Eg ser Aftenposten og Dagens Næringsliv,
men eg vil ha ei på nynorsk. Eg ser ei gammal
dama som grådig er i ferd med å plukke til seg
Sunnhordland. Eg står og vurderer kva eg skal
giere då eg får auga på ei Ivar Aasen-sitat dei
har pynta med på disken: «Den som lenge
søv, han ser ikkje morgonsoli.» Det var det eg
visste. Nynorsken er streng, og han krev oss.
Eg går bort til den gamle dama og riv og slit i
avisa heilt til ho er mi. Ho ser ut som om ho
trur eg er ein mann.

Eg set meg og ser ein annan veg. Eg er eigentleg lite interessert i Sunnhordland, og

får auga på eit oppslag på veggen: «I etasjane over Kaffistova finn du 127 hotellrom!» Der har eg kanskje løysinga. Eg kan ta inn på Bondeheimen.

Kjem nissen, skal tru?

Eg driv gatelangs, og skratt over plassen for Kaffistova kjem eg til ein inngang med mykje von for nynorsk. Pilestredet 8 husar både Norsk Barneblad, Nynorsk Pressekontor, Dag og Tid, Landslaget for Lokalaviser og Lands-samanslutninga av nynorskommunar. Eg har brukt opp motet mitt på den gamle dama, og rører ikkje ringje på.

Det tek til å mørkne alt. Sekken er tung, eg er våt på føtene. Eg finn ei oppslagstavle ved inngangen til BUL: «Velkommen til juletrefest! Teatersalen i Rosenkrantzgata 8. Det vert gang rundt juletreet og underhaldning. Bollar og brus, kaffi og kaker. Og kjem nissen, skal tru?» Der vil eg inn, tenkjer eg, men ser at fes-

ten fyrst er sundag 11. januar.
Eit avisbod går rundt med kveldsutgåva til Aftenposten. Eg ser overskrifta på framsida: «Oslo ønsker å droppe nynorsken». Det er fleirtal i bystyret for å søkje om fritak frå regjeringa sidemålsundervisning. Eg set meg

Dødsdrifta må ha innhenta meg, for i hovudet får eg berre fram eit kart som viser veg til Vår Frelsers gravlund. Eg ser grava til

Gjennomvåt og kald går eg opp bakkane til kyrkjaarden. Eg finn grava og set meg ned i snøen. Eg prøver å ringje tanta mi att. No hastar det med å komme, men ho svarar ikkje. Eg hugsar tanken om Bondeheimen. Der er det varmt, men no er det lunt her òg? Eg sit ved grava til Ivar Aasen. Eg har brukt opp alle fyrstikkene. Snøen fell og dekkjer meg.

Det var ein velkjend logo. Den har eg sett på bøkene heime.

«Eg seier skule, du seier skole. Her må noko gjerast!», sang Prima Vera i 1978.

Fra august kan videregående-elevene her i Oslo ha skrevet «skule» for siste gang. Men det finnes faktisk unge byfolk som elsker nynorsk.

Her må noko gjerast!

CAROLINE KORSVOLL
STEIN J. BJØRGE (foto)

Hvis skolebyråd Torger Ødegaard (h) får det som han vil, skal ingen av elevene på Oslo's videregående skoler ha skiftlig nynorsk på timeplanen fra august. De skal fritas fra skriftlig nynorsk-eksamen, og skal heller ha nynorsk i den muntlige norskundervisningen. Et tåpelig forslag, mener fungerende leder i Norsk Målungdom, Unn Catodotter Fyllingsnes (21).

– Nynorsk er et skriftspråk og ingen lærer nynorsk godt nok uten skrivretning, presiserer hun. Elever hun har snakket med, mener at det er et problem at det ikke brukes mer tid på sidemålsundervisning.

Umotiverte lærere

– Flere skoleelever forteller at de nesten ikke har undervisning i nynorsk. Mange forteller dessuten om lærere som har en negativ holdning til faget. Når en lærer starter nynorsk-timen med at «dette er pensum og noe vi dessverre må gjennom», virker det selvfølgelig demotiverende på elevene. Sidemålet er ikke problemet. Det er undervisningsopplegget det er noe feil med, mener Fyllingsnes.

Hun mener at hva sidemålet trenger er nytenkning og forbedring.

– I stedet for å pugge verb bør man gjøre nynorsk til et bruksspråk. På Holmlia skole har de for eksempel klart dette ved å undervise på nynorsk i et annet fag enn norsk. Elevene får nynorsk inn gratis og får en mer positiv holdning til nynorsk. Ifølge norsk lov har vi dessuten to offisielt likestilte språk og derfor bør alle ha kjennskap til nynorsk.

– Når får vi bruk for nynorsk?

– Når får vi bruk for å vite hvordan hydrogenatomet er

bygget opp? Det eneste vi strengt tatt behøver å kunne er elementær matte, samt å kunne lese og skrive. Men mennesker trenger basis-kunnskap. Det er sunt å bruke hjernen og det er gøy å kunne forskjellige språk. Jeg slutter meg til Harald Eia, som sier noe sånt som at ikke går an å fjerne ribbeveggen fordi det er tungt å henge i den.

caroline.korsvoll
@aftenposten.no

fakta

Nynorsk for hele byen på Sagene

Hvis flere enn ti førsteklassinger velger nynorsk som hovedmål, opprettes en nynorsk-klasse/gruppe på Sagene skole. Dette er et byfremmende tilbud som har eksistert i ca. 10 år. Nå er det rundt 40 elever i nynorsk-gruppene på 3.-5.- og 7.-trinn på Sagene.

For og imot skriftlig nynorsk

FOR

Nynorsk og bokmål er sideslitt ved lov som landets to offisielle skriftspråk.

Nynorsk er det eneste språket som bygger på de norske dialektene.

Sidemålsundervisning gir større språkkunnskaper

IMOT

En undersøkelse viser at 82 % av bokmålseleverne er negative til nynorsk

Det skriftlige hovedmålet bør være valgfritt

97 års erfaring har ikke gitt påviselig styrket språksikkerhet hos dem som har nynorsk som sidemål

Rautmål. Valgkampkua til Høyre, som var et angrep på nynorsk, henger på døren til Unn Catodotter Fyllingsnes

- Nynorsk er veldig gøy!

40 elever har nynorsk på heltid på Sagene skole. De synes lite om forslaget om å droppe den skriftlige nynorskeksamnen på videregående

ÅSHILD BREIAN
DAN PETTER NEEGARD
(foto)

– Jeg chatter på bokmål. Ellers bruker jeg nynorsk når jeg skriver, sier Mattis Mandt. – Nynorsk er veldig gøy, sørger Sarah Melgaard (12). De rister på hodet av språkdebatten i Oslo. De to elevene på Sagene kunne ikke tenke seg å gi avkall på skriftlig-eksamenen i sidemålet på videregående, slik skolebyråd Torger Ødegaard (h) foreslår.

Men selv om nynorskelevene bare skriver nynorsk på skolen, bruker de bokmål flittig på friditten. De både chatter og sender SMS på bokmål. De syv elevene i klasse 7c på

Sagene skole har egen nynorskklærer og spesielle bøker i nynorsk, matte og andre lesefag.

Da foreldrene valgte nynorsk som hovedmål for barna sine, ga de også barna muligheten til å gå i en svært liten gruppe i nynorsk fag. Alle elevene på syvende trinn er født i Oslo. Ingen av dem snakker noe særlig dialekt, men noen av foreldrene har tilknytninger til Vestlandet og Trondheim. Alle elevene bor også i nærheten av Sagene skole.

– Jeg går nok her mest fordi jeg ville gå sammen med Sigurd og fordi klassen er så liten. Vi var 12 elever da vi begynte. Nå har noen flyttet, sier Sarah Melgaard.

Hun er så vant til nynorsk at hun fortsatt vil ha nynorsk som hovedmål på ungdomsskolen. Men da får hun ikke lenger ekstra undervisning i nynorsk. Den ordningen gjelder bare på barneskolen.

Del av vår historie

– Nynorsk er en del av vår historie. Det er 600 000 mennesker her i landet som bruker nynorsk som hovedmål. Det betyr at vi faktisk har to skrift-

språk. Da kan vi ikke bare kutte ut det ene. Det er mange elever som sliter med matte, men det er ikke snakk om å kutte ut faget av den grunn. Da snakker man om å styrke undervisningen, sier Sigrid Kleiva Gramstad.

Målungdom gjenoppstår

17-åringen er fersk leder av gjenoppstartede Målungdommen i Oslo. Etter flere års stillstand, har lokallaget nå 40-50 nynorrmeldte medlemmer. Gramstad mener det vitner om en økt positiv interesse for nynorsk.

Hun gikk i nynorsk-klasse på Sagene. Nå er hun alene om å ha nynorsk som hovedmål i 2. klasse på Oslo katedralskole, men flere venner vurderer å skifte hovedmål.

– Jeg har en fordel når jeg lærer andre språk, fordi jeg allerede er så bevisst på mitt eget. Jeg har gått på skole på østkanten, og da er ikke nynorsk så langt unna det språket jeg snakket, sier Gramstad.

som motivasjon i kampen for språket.

Som alle andre. Even Geithus Øvre, Adrian Busk Strømsmoen, Sigurd Birkelund, Mattis Mundt, Knut Kvifte Nesheim og Sarah Mellgaard er gode i nynorsk selv om de bor i Oslo.

Sidemålet over sidelinjen

Skolabyråd Torger Ødegård (h) foreslår å droppe skriftlig nynorsk-underskriftspråk og skriftlig nynorsk-eksamen ved alle videregående skoler i Oslo som et treårig prøverprosjekt. Fritaket kan tre i kraft allerede i au-

gust. Høyre, Ap. Og Fr. p. støtter forsøket, og sikrer flertall i bystyret. Utannærmessminister Kristin Clemmet (h) har tidligere uttalt at hun mener skriftlig nynorsk bør være frivillig.

Hva synes du om forslaget om å fjerne skriftlig sidemåls-opplæring på videregående skole?

Olaug Nilssen (26), forfatter

– Jeg har hatt nynorsk som mitt hovedmål og kommer alltid til å skrive bøker på nynorsk. Jeg mislikjer forslag som dette, for jeg tror at nynorsk er med på å hjelpe skolelever til å bli bedre i andre språk, inkludert bokmål. Jeg har en følelse av at skoleelever oppfatter nynorsk-undervisningen som kjedelig fordi det legges mye vekt på grammittikk. Men jeg tror at høytlesning og lesing generelt er en fin inngangsport til å bli kjent med, og like, nynorsk.

Frode Grytten (44), forfatter

– Jeg synes det er historieløst. Det er en litt underlig tankegang at man skal bli bedre i bokmål ved å kutte ut nynorsk. Det var mange fag jeg gjørne ville slippé da jeg gikk på skolen også, men jeg måtte igjenom dem. Sidemålunderveisningen kan heller sikkert gjøres bedre. Aktiv bruk av dagens nynorske skribenter, som Are Kalvø og forfattere som Ragnar Hovland og Kjartan Fløgstad, kan kanskje gjøre undervisningen spenstigere. Selv hadde jeg bokmål som hovedmål, men da jeg begynte å skrive bøker, byttet jeg til nynorsk. Nå er det nynorsk som er språk mitt. Som et motspråk til hovedmålet er nynorsk et vanskeligere språk uten klisejer og slitt vendinger, men nå du lærer det, er det ditt eget språk. Det synes jeg at det bør settes pris på, men hvis politikerne i Oslo velger den minste motstandsvei, så er det ingenting jeg kan gjøre med det!

Quizlets?

Test deg selv.
Hvor nynorsk er du?

1. Hva betyr:
 - a. huglek
 - b. kverrsjetje
 - c. attrå
 - d. dørme
 - e. tilskipinger
 - f. skriftkastar
 - g. hugnad
 - h. nykel
 - i. hjå
2. Hva heter mannen som blir ansett som nynorskens far?
3. Når fikk Norge to offisiell likestilte skriftspråk?
4. Hva heter lederen i Noregs Mållag?
5. Hva heter ungdomsorganisasjonen til Noregs Mållag?
6. Hvor mange skriver nynorsk til daglig?
7. Hvem skrev romanen «Bikubesong»?
8. Hvem skrev romanen «Okkupert kjæreliek»?
9. Hvilkjen kjent komiker kåserer på nynorsk?
10. Hva er «brost»?

Samleget
Norsk Det
med Det
som best
vart nuf
datter Rote-
Grønnes-
Audhild
Kariefor
7-9. Du kan vi-
møgen.
te til Volda i
4-6. Du kan vi-
fortbundet
Riksmedis-
O-3. Er du med i
"miljø",
mønster,
"utvikling-
som bebyr
10. Bokmålsord
9. Are Kavle
Tromsø
7. Ragfinn
6. Øvre 600 000
Målungsdom
5. Norsk
4. Undre
3. 1885
2. Mar Aaseen
1. hos
h. nukkel
g. glede, hyggje
f. "øvretøde"
e. arrafrø-
d. eksmapel
c. lidenskap
b. besøgsgåge
a. tankelek.
Svar:

+

Nytt frå Tullingland

Det har kanskje gått nokon hus forbi at Oslo har søkt om fritak for skriftleg nynorskundervisning i den vidaregåande skulen, som ei prøveordning på tre år? Vel, dei har det. Det er fleirtal i bystyret for dette, ved Høgre, Framstegspartiet og den alltid like opportunistiske Rune Gerhardsen sitt Arbeidarparti. Gerhardsen blir sitert i siste nummer av denne avisas: «Det er vanskeleg nok å oppretthalde det norske språket, om vi ikkje skal bruke ressursane til å drive opplæring i to norske språk, seier han. Gerhardsen meiner likevel at nynorsk må vere ein naturleg del av den munnlege norskundervisninga i til dømes litteratur.»

Det er elles ein kar ved namn Tørger Ødegaard (H) og som kallar seg «skolebyråd» som er hovudtalsmann for framleggset. Eitt av hovudargumenta hans er at no går det så dårlig med kunnskapane i hovudmål at no må elevane få konsentrere seg om det, utan innblanding frå sidemålet, som dei berre blir forvirra av.

Eg har alltid langt på veg forsvert Oslo. Det skjer ein del rare greier i denne byen, men det skjer også mykje som er bra. Eg liker meg stort sett her, og det har eg bestemt meg for å gjere, sidan eg no eingong har valt å bu her. Og dette seier eg gong på gong når eg møter gamle kompisar frå Vestlandet som lurer på korleis eg kan klare å bu i Oslo. Oslo er bra, seier eg. De skulle prøve å bu der ein gong.

Men så er det dette, då.

Greitt nok, sjølv eg kan gå med på at sidemålsundervisninga mange stader ikkje fungerer som ho skal. Og sjølv nynorskingar kan gå med på at ein kanskje bør drøfte heile norskfaget og kva som kan gjerast for å få undervisninga betre og meir effektiv.

Men når ein så tar ordet i saka, er det så altfor lett å bli sett på som middelaldrande og sur og alvorstyngd nynorsking som berre stadfestar alle fordommar rundt nynorsken. Men – er ein ein middelaldrande, kul og velkledd nynorsking som lett får ungdommen i tale, så stiller det seg sjølv sagt annleis. Dermed held eg fram.

Det hadde vore mindre grunn til å reagere på dette om det ikkje var for ein einaste ting: Oslo er hovudstaden. For heile landet. Også for nynorskbrukarar. Og dette blir litt av same saka som då universitetet i same by ville索取 om å sleppe nynorsk og dermed redusere seg sjølv til eit regionsuniversitet. På same måte er det no sterke krefter som vil redusere Oslo til ein regionsby.

Det er sjølv sagt stygt å mobbe skuletaparar, men det er trist å sjå at det er dei som har overteke skulepolitikken i hovudstaden.

Eg gler meg i allfall til å sjå alle elevane som no skal sitje der og konsentrere seg om hovudmålet, og det skal bli fint å oppleve kor gode dei no blir i det.

Og det skulle ikkje forundre meg om dette er ei sak vi kjem tilbake til.

Ragnar Hovland

(46)

Lærd strid om sidemål

09. 01. 2004: Osloelevene blir dårligere i norsk om de får fritak fra sidemål, mener Språkrådets Sylfest Lomheim. Professor Finn-Erik Vinje mener å ha bevis for det stikk motsatte.

■ HEIDI KATRINE BANG

Begge er professorer og autoriteter innen det norske språk, og begge hevder de baserer seg på erfaringer og empiri når de uttaler seg om sidemålsundervisning i den videregående skolen. Men konklusjonene deres står altså i rak motsetning til hverandre når de svarer på spørsmålet om hva de tror vil skje med osloelevene dersom de får fritak fra sidemål.

DÅRLIGERE ELLER BEDRE?

For nylig satt direktør i Språkrådet, Sylfest Lomheim, frykter rett og slutt for norskkunnskapene til elevene i den videregående skolen dersom de får fritak for sidemål.

- Det er ingen undersøkelser som viser at elever med bokmål som hovedmål blir bedre i bokmål av å slippe sidemål. Erfaringene ute i skolen tyder tvert imot på det motsatte. De norske lærerne jeg har vært i kontakt med, mener undervisning i sidemål styrker mestringen av hovedmålet. Altså at de som oppfatter nynorsk også blir bedre i bokmål, sier han.

Og kunne ikke møtt sterkere motstand enn han gjør hos språkprofessor Finn-Erik Vinje:

- Selv hovedpoenget er at elevene må bli bedre i norsk hovedmål. Erfaringene tilslirer at dersom man får mer tid til å studere hovedmålet sitt, så blir man bedre i det.

Resonnementet til Lomheim er at jo flere språk man lærer, jo bedre i språk blir man. Men da kan vi like gjerne sette elevene i sving med å lære seg både svensk og dansk og alt annet. Det blir fullstendig meningsløst, sier han.

DROPPET NYNORSK

Lomheim mener det er en «pussig tankegang» at det skal gå an å styrke et fag ved å fjerne deler av det.

- Språkrådet tror derimot det er behov for å gjøre noe med undervisningsformen, sier han. For også han er enig med oslobyrådet i at elevene i den videregående skole er for dårlige i norsk.

- Men jeg har ingen tro på byrådets medisin mot dette, nemlig å fjerne sidemål. Det vil være å gjøre elevene en bjørnetjeneste, sier Lomheim.

Vinje mener å ha bevis for at nettopp ved å fjerne sidemålet, vil norskfaget styrkes.

- Empiri fra Fagerborg skole i Oslo viser det. De fikk i løpet av 1990-tallet adgang til å avlegge eksamen i nynorsk sidemål i tredje klasse til jul så de kunne konsentrere seg om hovedmålet fram mot sommeren. Det ga bedre resultater både i sidemål og hovedmål, sier Vinje og tilføyer:

- En slik framgangsmåte fjerner dessuten mye av den motivasjonen som springer ut av denne tvangen de blir utsatt for. Det er noe naturstridig i et slikt system og det er på tide at det forsvinner.

Tips noen om denne saken

Til:

Fra:

Bruk epost-adresser i begge feltene

Andre saker i Innenriks-seksjonen den 09.01.2004

- Vil la småbarn bestemme i samværssaker
- Alle taper på nedbemannning
- Varmere klima kan utrydde en av tre arter
- Økokrim ble nektet å avlytte mulna Krekar
- Ikke flertall for valgfritt nynorsk
- Trenger flere ideer
- Frykter at rotenton gir hyperaktivitet
- Fantasiskip vil til Norge
- Billigflytele forurensrer for 50.000 biler
- Kvinnne påkjørt av ambulanse
- Røyking kan gi brystkreft
- Nordpolen er i Canada
- Nekter å lese av måler på bokmål
- Bondevik kan bli nektet innreise

Læringssenteret avgjør

09. 01. 2004: Skulle bystyret komme fram til et forslag sovn er spiselig for alle parter og dermed vedta en forsøksordning til slutt, er det Læringssenteret som tar avgjørelsen.

■ VESLEMØY LODE

Noe av det viktigste å vurdere i en søknad om valgfritt sidemål mener Arild Thorbjørnsen, avdelingsdirektør for læreplanseksjonen ved Læringssenteret, er om elevene i forsøksordningen kommer dårligere ut enn andre elevene med sidemålsundervisning.

- Vi må vurdere hvordan det blir seende ut hvis et slikt forsøk blir gjennomført. Elevene skal ikke bli skadelidende når de får vitnemålet sitt og skal også høre utdanning. Det skal ikke bli sånn at de kommer dårligere ut fordi de er en del av en ordning som ikke har sidemål for eksempel, sier Thorbjørnsen, men understreker at verken han eller Læringssenteret har mulighet til å si noe om konklusjonen før en slik søknad eventuelt er sendt.

heia ordbokel

Valgfrihet er verdt forsøket

10. 01. 2004: Igjen ruller det en debatt i hovedstaden om sidemålets stilling i Oslo-skolen. Skolebyråden tenker seg en forsøksordning der nynorsk blir valgfritt fag. Det er lett å oppfatte dette som aktiv dødshjelp overfor et minoritetsspråk som kjemper for å overleve i vår urbane tid. Det er selvfølgelig mulig at nynorsken vil bli svekket hvis man fjerner den obligatoriske opplæringen. Men det er ikke gitt på forhånd at det vil gå slik.

Tvang og lyst er omvendt proporsjonale. Det kan derfor tenkes at elevenes motstand mot å lese nynorsk blir mindre dersom faget ikke lenger er obligatorisk. Det nynorsklesende publikum kan dermed bli større. Man kunne også oppheve det kunstige skillet mellom lærebøker på nynorsk og bokmål. Poenget må være å integrere nynorsken i hverdagen. Det gjør man best med mest mulig valgfrihet.

I dagens skole med økende frihet til å velge fag og studieretninger, virker det gammelmodig å beholde nynorsken som obligatorisk fag. Forutsetning er at nynorsken beholdes i skolen. En eventuell prøveordning må bygge på at skolene fortsatt har et nynorsktilbud. All som ønsker å benytte tilbuddet, må få anledning til det. Vi ser ikke bort fra at mange elever vil si ja til et slikt frivillig opplegg. Disse vil antakelig få en bedre opplæring enn den som i dag er obligatorisk for alle elevene.

Mange elever har altfor dårlige norskkunnskaper. For disse er det en fordel om de slapp med ett norskfag. Man blir ikke automatisk bedre i språk ved å få opplæring i flere språk samtidig. Ved en Oslo-skole fikk elevene anledning til å konsentrere seg helt om hovedmålet det siste halve året før eksamen. Resultatet ble at elevene bedret sine resultater både i hovedmålet og sidemålet. Valgfrihet er verdt et forsøk. Og nynorskbrukere er fortsatt velkommen til å skrive innlegg hos oss.

Allle tilipp fra www. dagsavisen. no

A

Nynorsken i Oslo

14. 01. 2004: Det er trist at Dagsavisen vidareformidlar gamle fordumar mot nynorsken, meiner leiaren i Noregs mållag.

■ DEBATTENDRE BRUNSTADLEIAR I NOREGS MÅLLAG

Dagsavisen har i haust og vinter hatt ei sakleg og velorientert dekning av sidemåls-debatten i Oslo. På kultursidene har debatten vore med på å profilere Dagsavisen som ei interessant kulturavis. At Dagsavisen dei siste åra har gitt rom for nynorsk på kommentarpllass, er òg positivt. På denne bakgrunnen er det overraskande og trist at leiartikkelen i Dagsavisen 10. januar vidareformidlar gamle fordumar mot nynorsken generelt og sidemålet spesielt.

I leiartikkelen vert det argumentert imot obligatorisk sidemål ut frå omsynet til valfridom. Dagsavisen skriv: «I dagens skole med økende frihet til å velge fag og studieretninger, virker det gammelmodig å beholde nynorsken som obligatorisk fag.» Her kjem vi inn på ein heilt prinsipiell debatt: Skal vi stille nasjonale kunnskapskrav i skulen? I dag er kunnskap i hovudmål og sidemål obligatoriske læringsmål i norskfaget. På same måten er kunnskap om 1814 obligatorisk i historiefaget og kunnskap om multiplisering obligatorisk i matematikkfaget. Slik kunnskap kan oppfattast som gamaldags, og mange elevar hadde nok valt vekk slike emne dersom dei hadde hatt høve til det. Men læringsmåla i skulen skal ikkje avgjerast av populistiske innspel. Læringsmåla heng saman med overordna mål for kva samfunnet meiner eleven treng for å verte eit gangs menneske.

Dagsavisen er òg inne på dei språkpedagogiske sidene ved sidemålet. Det vert vist til at elevar ved ein Oslo-skule fekk betre resultat i både hovudmål og sidemål ved at elevane konsentrerte seg om hovudmålet siste halvåret før eksamen. Men leiaren nemner ikkje at elevane halvåret før konsentrerte seg berre om sidemålet! Då har kunnskapen frå sidemålet vore med på å styrke kunnskapen i hovudmålet. Forsket er såleis eigentleg med på å stadfeste det Mållaget heile tida har sagt, nemleg at ein vert betre i språk av å lære fleire språk, og betre i norsk av å lære meir norsk.

Leiaren refererer til nynorsken som «et minoritetsspråk som kjemper for å overleve i vår urbane tid». Sjølv om tonen her er tvetydig, er det verdt å få fram at stoda for nynorsken slett ikkje er prega av utdøyning. Over 600.000 bruker nynorsk privat, og desse vil neppe døy ut i aller nærmaste framtid. Talet på nynorskbrukarar i skulen held seg stabilt, og nynorsken har fått innpass i ein del nye språkbruksområde, til dømes innanfor data og næringsliv. Det må elles påpeikast at nynorsk er eit offisielt jamstelt språk, ikkje eit minoritetsspråk. Fleire fylke, kommunar, lokalviser og forretningsføretak i Noreg har faktisk nynorsk som sitt språk.

Hovudutfordringa for nynorsk som sidemål i Oslo er haldningar. Det er interessant å merke seg at sjølv om Oslo-elevar seier at dei er negative til nynorsk, meiner sju av ti elevar at spørsmålet ikkje er viktig for dei. Det tyder på at negative haldningar til nynorsk ikkje stikk så djupt. Det er elles interessant å notere seg at i fylgje Norsk Monitor har talet på dei som er positive til å lese nynorsk, auka dei siste åra (frå 39,3% i 1999 til 46,3% i 2001), medan det er færre som ikkje kan tenke seg å lese nynorsk (frå 19 % til 15,3%). Det tyder på at Dagsavisen ikkje har noko å tape på å få endå meir nynorsk i spaltene sine.

Tips noen om denne saken

Bruk epost-adresser i begge feltene

Send

Andre saker i Kultur-seksjonen den 14.01.2004

- To dronninger på Amfi
- Kultur til barn lønner seg
- Redsla for det folkelege
- Sidemålsstilen i europeisk perspektiv
- Protesterte og vant

Sidemålsstilen i europeisk perspektiv

14. 01. 2004: Byrådets arbeid for å fjerna sidemålsstilen går på tvers av utviklinga i dei fleste andre landa i Europa, der arbeidet for å ta vare på og styrkja det kulturelle og språklege mangfaldet har politisk priorititet.

■ DEBATTIGVE GRAMSTADDIREKTØR I EIERSKAPSTILSYNET FOR MEDIA

Ved Revetal ungdomsskole i Vestfold slår ikke ned klassene skriftlig nynorsk, og sidemålsundervisningen fokuserer utelukkende på den muntlige delen. Slik mener elevene Jeanette Stange (fra venstre), Camilla Vlk, Alexander Davidsen og Henrikke Øygarden at de lærer nynorsk bedre. Arlikkelforfatnene mener på sin side at byrådet i Oslo sitt arbeid for å fjerne sidemålsstilen truer det språklege og kulturelle mangfaldet. FOTO: SCANPIX/Er Ivar Aasens lære truet av populistiske innsplitt og krav om valgfrihet?

Redsla for det folkelege

14. 01. 2004: Med byrådet sitt vedtak er den vakre draumen om eitt norsk språk med to jamstelle former knust. Den store vinninga er at den norske språkkulturen blir berga, trur forskar Øyvind Norli.

■ DEBATTØYVIND NORDLIFORSKAR

Etter at samnorsklinia vart oppgjeven, har det vore vanleg å rekne norsk som eitt-språk, ikkje! med to skriftvariantar. Den eine varianten utvikla frå det danske kansellspråket, den andre utvikla frå dei norske dialektane. Vi har likevel sett at denne idyllen har skurra, ikkje minst i den siste tida, slik leiren i Dagsavisen viser. Det er slett ikkje snakk om eit jambyrdig tilhøve mellom bokmål og nynorsk. Bokmålet er dominerande, har skaffa seg monopol i sterke media og pressar dermed nynorsken sterkt. Statlege institusjonar i Oslo bryr seg lite om språklova og trengjer nynorsken ut. No toppar denne motstanden seg ved at byrådet ikkje vil at alle skal lære sidemål lenger (les nynorsk).

Leiren i Dagsavisen let til åtru at det er tale om eit forsøk, slik det jo formelt er. Jamfør titlene: «Valgfrihet er verdt forsøket». At byrådet i realiteten ikkje tenker seg noko forsøk, er lett å sjå. Kva skal resultata mælast mot, når det ikkje finst nokon kontrollgruppe i Oslo som ikkje har hatt valfritt sidemål. Byrådet vil jo gjennomføre ordninga for alle skulane i Oslo.

Det er vanskeleg å fatte at motstanden mot nynorsk er så stor i hovudstaden. Nynorsken med sine stifttradisjonar har verkt positivt inn og så på bokmålet og gjort språket meir levande. Det trengst, for ofte høyrrer vi eit papirknitrande byråkratspråk i media. Eg bur sjølv i Oslo og har ofte lurt på kor klossut det eigentleg går an å uttrykka seg. Er redsla for det folkelege så sterkt at den blir ei språkleg tvangstrøye? Betre blir det ikkje i framtidta, for det folkelege vil Oslo ha bort, endå nynorsken på ingen måte trugar bokmålsdominansen i byen.

Vi kan saktens argumentere med at om elevane berre lærer ein skriftvariant, har dei ikkje lært norsk fullt ut. Men det hjelper ikkje, for Oslo vil slett ikkje ha oss! Denne erkjenninga er nyttig. Endeleg kan nynorsksfolket samle kreftene der det er sterkt. Vi har over 100 nynorskkommunar, faktisk mange av dei mest vitale i heile landet. Dei jaktar på arbeidsplassar for å vekse seg endå sterkare. Når Oslo no vender nynorsken ryggen, vender byen dermed ryggen til ein stor del av Noreg. Oslo kan dermed ikkje vera hovudstad alleine lenger.

Ordningar som avlaster Oslo hovudstadansvaret tvinger seg fram. Her kan tiltaka vera mange, og det er eigentleg berre fantasiens som set grenser. Det kan bli endringar i departementa, statssinstasjonane, særlovselskapene og utdanningsinstitusjonane. Strukturen til desse kan bli endra ved at delar blir lagde til nynorskland. Med moderne teknologi er det ikkje noko problem å ha avdelingar fleire stader. Eit nynorsk universitet kan skipast, NRK kan delast og så vidare. Det viktigste er at nynorsken får sin region der det er folket sjølv som får bestemme språklovene, ikkje byråkratane og næringslivsfolket i Oslo. Slik kan fundamentet for nynorsken styrkjast med dei ringverknadene det fører med seg, til dømes mot privat næringsliv.

Politisk kan nynorskregionen kjempast i gjennom ved alliansar, ja, eigentleg har ein slik region vore diskutert ei stund. Eit tiltak som har fått lite merksam, men som har vore utrolig viktig, er skippinga av landssamanslutningen av nynorskkommunar. Er det noko i Oslo som trur at distrikta ikkje er kampdyktige? Korleis kan ein distriktpolitiker gå i mot vern av kulturen i sin eigen kommune og seia nei til arbeidsplassar? Nynorskkommunane ligg vesentleg på Vestlandet, i Telemark og i fjellbygdene på Austlandet. Dei er eksponentar for vekstnæringer som turisme, havbruk og energiproduksjon. Her kan vi få ein sterk region, og det vil undre meg mykje om ikkje mange språkneutrale kommunar vil slå fylge inn i nynorskregionen.

For nynorsken kan det berre vera frigjera seg å sleppe unna bokmålet som eksamsensfag. I nynorskland gjeld det å vente seg utover mot Europa og verda, og i beste Gardborg-tradisjon vera open for ándsstraumar. Det er ei utfordring å lære dei store kulturspråka betre. I nordisk samanheng blir bokmålet lite, og elevane kunne gjerne få velja dansk i staden for bokmål, då originalen ofte er betre enn ein uregelrett kopi. Svensk er eit anna alternativ for frivillig sidemål, då det står nynorsken nærmest. Kulturområdet kunne utvidast med liten innsats frå elevane og med ein utrolig stor kulturskatt som lønn.

Om nynorsksfolket veit å nyttiggjera seg vedtaket i Oslo kommune, verkar det forløysande. Den noverande situasjonen kunne ikkje vara ved om nynorsken skulle kunna bergast. Den vakre draumen om språkdydlen, eitt norsk språk med to jamstelle former, er vorten knust. Vi slapp å knuse draumen sjølv, hovudstaden gjorde det for oss. Der sit no ansvaret for missæra. Og den store vinninga er at den norske språkkulturen blir berga, om enn ikkje i Oslo.

Tips noen om denne saken
Til: _____
Fra: _____
Bruk epost-adresser i begge feltene
Send

Andre saker i Kultur-seksjonen den 14.01.2004

- » To drønninger på Amfi
- » Kultur til barn finner seg
- » Sidemålstilen i europeisk perspektiv
- » Nynorsken i Oslo
- » Protesterte og vant

- Dette husker vi fra nynorsk-timene

09. 01. 2004: Meningene er mange og delte om hva nynorsken ga i skolen. Dette har vi spurt kjente fjes om:

■ VESLEMØY LODEWERA HELSTRØMHEIDI KATRINE BANG

Hva fikk du ut av nynorsktimene den gang du gikk på skolen? Hva sitter du igjen med i dag?

Berge Furre. FOTO: TERJE PEDERSEN

Berge Furre:
Fryder seg over nynorsk
- Jeg hadde nynorsk som hovedmål. For meg er språket helt fundamentalt for min identitet. Jeg kunne ikke være den jeg er uten å bruke det språket jeg har valgt som mitt. Og det jeg lært på skolen av nynorsk er alt det jeg lært på skolen om norsk språk. Bokmål trengte jeg ikke å lære på skolen, for det presser seg på overalt ellers.

- Jeg sitter igjen med et fantastisk språklig redskap som er nynorsk, og som jeg fryder meg over hver gang jeg setter meg ved pc-en.

Harald Eia:

Lært masse

- Jeg lært masse. Jeg var god i alle fag, jeg. Jeg fikk kjærlighet til det nynorske språket vårt. Til dem som ikke vil ha nynorsk har jeg bare én ting å si: de er noen j... tapere. Det er bare fordi de synes det er vanskelig. Skal man ta vekk ribbeveggen bare fordi det er så tungt å henge i den? Skal vi fjerne alle høye tall i matematikk?

- Hvis en skal vurdere alt som nyttig, da blir det bare null. Det som var nyttig var at jeg kan lese Aslaug Vaa og Tarjei Vesaas. Terskelen for å lese Jon Fosse er blitt lavere. Tove Nilsen:

Leste Tarjei Vesaas

- Som så mange andre urbane elever var jeg møkk lei nynorsk på skolen, men nå i dag ser jeg at jeg fikk med meg noe. Den gang visste jeg bare at jeg likte å lese Tarjei Vesaas. Jeg tror ikke det er slik at osloungdommen ikke kan klare å lese nynorsk, men det er som med all annen pugging og tvang; det at nynorsk dyttes på ungdommen gjør at så mange hater den.

- Jeg har tillegnet med veldig mye gjennom å lese nynorsk litteratur, og jeg mener det er viktig å være språklig schizofren. Derfor er det en synd at mennesker sutrer over at de må kunne beherske flere språk.

Erling Lae:

Rettet alle stilér

- Jeg var den eneste som fikk mye ut av de skriftlige nynorskstilene i vår klasse. Det var fordi jeg rettet alle andres oppgaver. På Ris skole var ikke nynorsk så veldig populært, akkurat. Men jeg likte nynorsk, jeg. Derfor tok jeg og rettet stilene i mattelitten før vi leverte.

Resultatet i klassen ble nokså dårlig..., sier Lae som på tross av at han liker nynorsk har foreslått at dagens bystyre skal føre om frukt for sidemål i osloskolen.

- Selv skriver jeg nynorsk like greit som bokmål, men jeg har ikke noe bruk for det. Hvis jeg skriver på bokmål og sender et brev til for eksempel Gol kommune, synes jeg det er helt greit å få svar på nynorsk.

Are Kalvø:

Mye kulere

- Jeg hadde nynorsk som hovedmål, og norsk er det faget jeg har hatt mest faglig bruk for av det jeg har drevet på med senere. Det er mange fag jeg har hatt langt mindre bruk for uten at jeg synes de fagene skal kuttes ut av skolen av den grunn.

- Gjennom å lære nynorsk får du innblikk i en del av norsk litteraturhistorie som du ellers ikke ville fått innblikk i. Og hvis du bestemmer deg for å jobbe med språk, kan jeg si av egen erfaring at jeg har hatt utelukkende fordeler av å skrive på nynorsk. Jeg har kommet lettere til en masse ting på grunn av det, fordi det er lettere å være original og bli lagt merke til når man bruker nynorsk. Og de som bruker nynorsk er jo mye kulere og toffere enn andre!

LES OGSÅ
■ Filmguiden
■ Læringssenteret avgjør 49

Tips noen om denne saken

Til: _____

Fra: _____

Bruk epost-adresser i begge feltene
Send

Andre saker i Innrenks-seksjonen den 09.01.2004

- » Vil la småbarn bestemme i samværsaker
- » Alle taper på nedbemannning
- » Varmer klima kan utrydde en av tre arter
- » Økokrin ble nektet å avlytte mulna Krekar
- » Ikke flertall for valgfritt nynorsk
- » Trenger flere ideer
- » Frykter at roteten gir hyperaktivitet
- » Fantasiskip vil til Norge
- » Billigflyeleie forurenser for 50.000 biler
- » Kvinner påkjart av ambulanse
- » Røyking kan gi bryskeft
- » Nordpolen er i Canada
- » Nekter å lese om måler på bokmål
- » Lærd strid om sidemål
- » Bondekyr kan bli nektet innreise.